

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Historický ústav

RŮŽENA VACKOVÁ A PROCES MÁDR A SPOL.

Bakalářská práce

Autor: Simon Schwab
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělávání
Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Simon Schwab

Studium: P12992

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: Růžena Vacková a proces Mádr a spol.

Název bakalářské práce AJ: Růžena Vacková and the Mádr Trial

Anotace:

Práce bude sledovat geneze procesu Mádr a spol. s přihlédnutím k osobnosti a působení Růženy Vackové. V díle bude zmíněn její kariérní vzestup, katolická činnost, odsouzení, život ve vězení a rehabilitace procesu. Metody zpracování: Práce reflektuje literaturu a výzkum původních archivních pramenů. Literatura / archivní fondy: archiv Karlovy univerzity, archiv Národní knihovny, Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek. Dílo Růženy Vackové, odborné publikace k problematice politických procesů.

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Oponent: Mgr. Michal Strobach

Datum zadání závěrečné práce: 20. 12. 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

SCHWAB, Simon. *Růžena Vacková a proces Mádr a spol.* Hradec Králové: Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 121 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce sleduje genezi politického procesu Mádr a spol. s přihlédnutím k osobnosti a působení Růženy Vackové. V bakalářské práci je kromě samotného procesu zachycen její kariérní vzestup, katolická činnost, život ve vězení, podmíněčné propuštění na svobodu a rehabilitace procesu. Práce reflektuje odbornou literaturu vztahující se k problematice politických procesů, dílo Růženy Vackové a výzkum původních archivních pramenů.

Klíčová slova:

KSČ, Mádr a spol., politické procesy, Růžena Vacková.

Annotation

SCHWAB, Simon. *Růžena Vacková and the Mádr Trial*. Hradec Kralove: Faculty of education, University of Hradec Kralove, 2015, 121 pp. Bachelor thesis.

This bachelor thesis deals with the genesis of the Mádr trial, taking account of Růžena Vacková. Apart from the trial itself, the thesis also depicts her career advancement, Catholic activity, life in prison, parole and rehabilitation trial. The thesis reflects the professional literature pertaining to the issue of political trials, work of Růžena Vacková and research of the original archival sources.

Key words:

Communist Party of Czechoslovakia, the Mádr Trial, political processes, Růžena Vacková.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce PhDr. Tomáši Hradeckému, Ph.D. za odborné a metodické vedení, podnětné připomínky, podporu a trpělivost při zpracování práce.

OBSAH

ÚVOD	8
1. POSTAVENÍ CÍRKVE V ČESKOSLOVENSKU V LETECH 1945–1956.....	11
1.1. Vztahy mezi církví a KSČ.....	12
1.2. Církevní procesy v padesátých letech	14
2. OSOBNOST RŮŽENY VACKOVÉ	17
2.1. Rodina	17
2.2. Vzdělání	19
2.3. Profesní působení	20
2.4. Literární činnost	25
2.5. Politické smýšlení	29
2.6. Druhá světová válka	30
2.7. Poválečná léta a únorové události	32
3. PŘÍPRAVA PROCESU MÁDR A SPOL.	37
3.1. Katolická akce a společenství „Rodina“	37
3.2. Spoluobvinění Růženy Vackové	42
3.3. Výroba procesu	47
4. PROCES.....	54
5. VÝKON TRESTU	63
5.1. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN	67
5.2. Akce Zvon	70
5.3. Neuznaná amnestie v roce 1960. Politickou vězeňkyní šedesátých let.....	72
5.4. Amnestie v roce 1965.....	75
5.5. Těžký život politických vězeňkyň ve věznicí v Pardubicích	77
5.6. Podmínečné propuštění v roce 1967	78
6. RŮŽENA VACKOVÁ PO PROPUŠTĚNÍ Z VĚZENÍ	82
6.1. Rehabilitace	82
6.2. Derehabilitace.....	84
6.3. Částečná rehabilitace.....	85
6.4. Prošetření případu Mádr a spol. v 90. letech.....	87
ZÁVĚR.....	90
SEZNAM ZKRATEK.....	93
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ARCHIVNÍCH FONDŮ	94
SEZNAM PŘÍLOH	97

ÚVOD

Totalitní éra v Československé republice v letech 1948–1989 byla charakteristická nejen svojí nezákonností, závislým soudnictvím, ale také odstraňováním skutečných i potenciálních nepřátel režimu. Nejtěžší období komunistického Československa, doba od únorových událostí v roce 1948 do poloviny 50. let, probíhala v atmosféře politicky motivovaných procesů, jejichž cílem bylo zbavit společnost nevhodných osob, které mohly narušit upevnění Komunistické strany Československa v jejím tzv. zakládacím období.

Jednou z obětí politických procesů byla mimořádná profesorka Univerzity Karlovy Růžena Vacková. Druhá žena v Československu, která dosáhla této akademické hodnosti, pedagožka, vědecká pracovnice, divadelní kritička, účastnice druhého protinacistického odboje, bojovnice za lidská práva a svobody, a v neposlední řadě aktivní členka katolických kroužků.

Smyslem této bakalářské práce je na perzekuci Růženy Vackové, odsouzené v politickém procesu v čele s teologem Oto Mádr, demonstrovat „výrobu“, průběh a celkový charakter politických procesů, na její osobě ukázat začlenění do vykonstruované obžaloby a následné věznění v československých věznicích. Cílem není vysvětlit fungování politických procesů, ale do jejich „tvorby“, v mém případě do procesu Mádr a spol., zasadit konkrétní osobu – Růženu Vackovou. Na základě specifických biografických údajů Růženy Vackové, odborné literatury a prostudovaného archivního materiálu, představit průběh „výroby“ politického procesu Mádr a spol., nezákonné zacházení ve vyšetřovací vazbě, doslovně naučené tzv. dotazníkové (otázkové) protokoly, přemísťování Růženy Vackové po několika československých věznicích, její boj za uznání práv politických vězňů, vysvětlit odmítání zažádat o milost prezidenta republiky a zdůvodnit amnestie prezidenta republiky nevztahující se k její osobě. Po jejím propuštění na svobodu představit činnost této ženy coby členku nově vzniklého Klubu bývalých politických vězňů (K 231) a jako signatářku Charty 77. Jedním z cílů je ukázat podmíněčné propuštění Růženy Vackové, představit problematiku kolem rehabilitace v šedesátých letech, následného zrušení rehabilitace v sedmdesátých letech a prošetření případu Mádr a spol. v devadesátých letech minulého století.

S perzekucí Růženy Vackové je nutně spjato nezákonné odsouzení dalších devíti obviněných v případě Mádr a spol. Proto je bakalářská práce doplněna o představení i těchto obviněných, bez kterých by působení Růženy Vackové nemělo smysl ani význam.

Protože znalost života a díla Růženy Vackové je nezbytná pro církevní dějiny, dějiny školství, dějiny soudnictví, archeologii, filozofii a politické procesy, zvolil jsem si jako téma bakalářské práce právě Růženu Vackovou a její začlenění do případu Mádr a spol.

Bakalářská práce reflektuje dosud zpracované stěžejní odborné publikace a původní archivní prameny. I když bylo k situaci církve v Československu, politickým procesům padesátých let a odsouzeným významným osobnostem napsáno velké množství publikací, o odsouzených v procesu Mádr a spol. neexistuje žádná publikace. Nejvíce jsou psány odborné články a publikace k osobnosti Oty Mádra. Z toho vyplývá, že nemůžeme čerpat z publikace, která by zachytila genezi působení jednotlivých odsouzených v politickém procesu Mádr a spol. V tomto směru jsme nuceni vycházet z dosud zpracované odborné literatury, která se o případu Mádr a spol. zmiňuje velmi stručně. Důležitým a neopomenutelným zdrojem informací jsou vzpomínky pamětníků vydané v knižní podobě, kteří věděli o činnostech Růženy Vackové, sdíleli s ní celou nebo o ní slyšeli od jiných vězňů. Bakalářská práce je proto založena na studiu archivních materiálů i dosud publikovaných odborných knih, včetně zachycení výpovědí pamětníků. K osobnosti Růženy Vackové nebyla dosud sepsána žádná ucelená monografie, proto musíme vycházet kromě jiného ze slovníkových hesel vztahujících se k její osobě a publikací a odborných článků, které sepsala samotná Růžena Vacková. Důležitým zdrojem je knižní podoba jejích dopisů odeslaných z vězení (*Ticho s ozvěnami*) a jejích přednášek vycházející z tzv. vězeňské univerzity (*Vězeňské přednášky*). Mnoho publikací vyšlo za přispění jejích příbuzných, kteří o ní dodnes píšou odborné články.

Bakalářská práce je založena na konfrontaci odborné literatury a archivního materiálu vztahující se k politickému procesu Mádr a spol. a Růženě Vackové. Stěžejní pro analýzu geneze procesu je archivní materiál, ale informace v něm uvedené jsou nutně kriticky komparovány s odbornou literaturou a heslovými slovníky. Pokud nastane mezi autory i archiváliemi rozpor, cílem je najít a objasnit pravdivé tvrzení. Všechna nalezená fakta, v několika případech nepravdivá, jsou v práci zachycena.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, které se vztahují k důležitým předělům života Růženy Vackové a popisu situace církve. První kapitola popisuje zejména katolickou církev v poválečném Československu do roku 1956. Rok 1956 nebyl zvolen náhodně, i když proces Mádr a spol. probíhal v červnu 1952. V roce 1956 byl totiž zrušen Státní úřad pro věci církevní, který dohlížel na rozvoj církevního života v souladu s ústavou lidově demokratického režimu. Symbolicky byl rok 1956 zvolen z jediného důvodu – z důvodu konání XX. sjezdu KSSS, na kterém N. S. Chruščov vystoupil s kritikou Stalínova kultu osobnosti, což učinilo pomyslnou tečku za stalinským režimem, se kterým byly spojeny

nejtěžší politické procesy. Druhá kapitola se zabývá osobností Růženy Vackové, jejími biografickými událostmi, studijními úspěchy a profesní kariérou, přechází do jejího působení během druhé světové války, následuje poválečná činnost, přerušena únorovými událostmi v roce 1948. Třetí kapitola je založena na analýze příčin směřujících k červnu 1952, kdy probíhal politický proces Mádr a spol. Kapitola se proto zabývá společenstvím Rodina, Katolickou akcí a charakteristikou jednotlivých odsouzených. V této části bakalářské práce je zachycena geneze procesu – protokoly obviněných, žaloba, trestní oznámení, plán procesu, nařízení hlavního líčení, znalecký posudek. Čtvrtá kapitola se následně věnuje přímo procesu Mádr a spol., vývoji hlavního soudního líčení, porovnání s plánem procesu, zachycení zprávy o procesu v dobovém tisku. Pátá kapitola je věnována činnosti a působení Růženy Vackové v československých věznicích do podmíněčného propuštění. Poslední, šestá, kapitola popisuje životní události Růženy Vackové po propuštění z vězení, rehabilitaci, derehabilitaci a částečnou rehabilitaci, prošetření případu v devadesátých letech minulého století, vyměření tzv. zbytkového trestu a pozdější úplnou rehabilitaci.

Práce postupuje od obecného vymezení problémů (situace v církvi, vztahy mezi církví a státem) ke konkrétním specifikacím (vymezení církevního politického procesu Mádr a spol. a charakteristika činnosti a působení Růženy Vackové). První kapitola je založena na studiu odborné literatury vztahující se k popisu církevní situace v poválečném Československu, ostatní kapitoly reflektují jak odbornou literaturu, tak dostupné archivní prameny k tématu.

Politický proces Mádr a spol. byl inspirací pro Petru Havlíčkovou, jejíž diplomová práce na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně byla založena na zpracování procesu Mádr a spol. z hlediska vývoje právních dějin, zejména trestněprávních.

Byl také námětem pro posluchače Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kteří v gesci prof. JUDr. Jana Kuklíka, DrSc., a režii Mgr. Jana Řeřicha případ zrekonstruovali a za pomoci profesionálních herců představili veřejnosti v rámci festivalu Mene Tekel v roce 2010. Osobnost Růženy Vackové ztvárnila Milena Steinmasslová, role teologa Oty Mádra se zhostil David Suchařípa. Česká televize uvedla rekonstrukci politického procesu pod názvem Kauza profesorky Vackové v režii Pavla Křemena.

Protože se Růžena Vacková stala nedílnou součástí předválečných dějin i moderních československých dějin po druhé světové válce, byla nejdéle vězněnou ženou v Československu, působila profesionálně ve svém oboru, slouží tato práce k pochopení a objasnění jejího působení.

1. POSTAVENÍ CÍRKVE V ČESKOSLOVENSKU V LETECH 1945–1956

Po skončení druhé světové války se počet obyvatel Československa snížil kvůli odsunu Němců a přičlenění Podkarpatské Rusi ke Svazu sovětských socialistických republik na 12,07 milionu. Bez vyznání bylo 766 000 obyvatel (6,5 %). Počet se během následujících let snižoval, v únoru 1950 bylo těchto obyvatel 489 600 (4,18 %).¹

Roku 1950 bylo v Československu registrováno 12 církví, 30 náboženských společností a sekt a 1 400 náboženských spolků. V zemi měla největší a nejsilnější zastoupení církev římskokatolická a řeckokatolická. Celkem se k této církvi hlásilo 8,94 milionu obyvatel (76,42 %).² Katolická církev sama sebe považovala od konání shromáždění 15. listopadu 1945 za jednoho z budovatelů nového státu.³

Nedílnou součástí katolické církve byl Vatikán, který určoval společenskou roli církve.⁴ Vazby mezi Československou republikou a centrem katolické církve byly potvrzeny přijetím dohody *Modus vivendi*⁵ v únoru 1928.⁶

Katolická církev byla nejen nejmasovější, ale také disponovala vysokým stupněm organizovanosti a disciplíny. Důležitost a význam katolické církve v ČSR lze spatřovat nejen v zachování platnosti církevního práva, které koexistovalo spolu s právem státním, ale také v kritických připomínkách k únorovým událostem roku 1948.⁷

Po druhé světové válce byly obnoveny katolické spolky (např. mariánské družiny, katolické skautské oddíly, tělovýchovná organizace Orel) i katolický tisk (např. *Rozsévač*, *Neděle*, *Katolík*, *Vyšehrad*, *Filosofická revue*). Svoji činnost nepřerušila ani akademická sdružení, kterými byly např. *Svatováclavská liga*, *Moravan*, *Ústředí katolického studentstva* nebo *Sdružení katolické mládeže*.⁸

¹ Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 5.

² *Tamtéž*.

³ *Tamtéž*, s. 12.

⁴ *Tamtéž*, s. 6.

⁵ Dohoda, kterou ČSR potvrdila svobodu církevní činnosti a Vatikán předkládal pražské vládě návrhy koho jmenovat arcibiskupy, biskupy a koadjutory. Výhodou pro církev byl fakt, že se souhlas pražské vlády nevztahoval na jmenování pomocných biskupů. Díky tomu mohla církev jmenovat kohokoli podle svého uvážení, což byla KSČ nucena respektovat. Srov. Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 18.

⁶ Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 7.

⁷ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 9–16.

⁸ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 16.

1.1. Vztahy mezi církví a KSČ

Komunistická strana Československa definovala svůj postoj k církvi v březnu 1946 na VIII. sjezdu strany. Respektování svobody a náboženského vyznání podmiňovala KSČ kladným postojem církve k budování lidově demokratického režimu a nezasahováním do politického života. Komunisté prozatím nechtěli vyvolat zásadní spory s církví. Prvním důvodem mohl být fakt, že po válce se k některému z náboženství hlásilo 75 % členů KSČ. Druhým vysvětlením by mohla být snaha komunistů zalíbit se jako politická strana celé společnosti a postupně zesilovat své pozice, protože více než 90 % obyvatel, tedy značné procento voličů, se hlásilo k náboženskému vyznání.⁹

Vztahy se začaly ochlazovat od roku 1947, kdy komunisté označili „*katolickou církev a klerikalismus za reakční sílu, která brzdí (...) realizaci mocenských záměrů komunistů. V aktivitě církve (...), např. o poutích, spatřovalo [Informbyro] jeden ze způsobů mobilizace reakce*“.¹⁰

Situace se radikálně změnila po 25. únoru 1948. Vztahy s Vatikánem se přerušily, když pozemkovou reformou byla zabrána také církevní půda.¹¹ Vatikán tento krok považoval za vypovězení Modu vivendi.¹²

Komunisté usilovali o dosažení spolupráce s církví pod podmínkou, že budou přerušeny styky s Vatikánem. Ten byl podle komunistické terminologie jedním z center imperialistické moci, která usiluje o nastolení církve jako druhé moci ve státě. Za těchto podmínek měla vzniknout národní církev (církve odtržená od Vatikánu).¹³

Pražský arcibiskup Josef Beran souhlasil s účastí církve při prezidentské volbě 14. června 1948. Beran proto sloužil v chrámu sv. Víta mši svatou, které se zúčastnil nově zvolený prezident Klement Gottwald s vládou.¹⁴ Beranův krok byl kritizován značným procentem věřících i kněží, protože „*v polovině roku 1948 zprávy z krajů uváděly, že (...) 45 % [kněží] má negativní poměr k režimu*“.¹⁵ Gottwaldova účast na mši se nelíbila ani

⁹ Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 19–20.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 21.

¹¹ Na základě tzv. druhé pozemkové reformy, která zákonem č. 142/1947 Sb. zrevidovala první pozemkovou reformu, došlo k záboru církevní zemědělské a lesní půdy nad 50 ha. Zbytek církevní půdy byl zabrán po Únoru, kdy byl zábor proveden zákonem č. 46/1948 Sb. o nové pozemkové reformě. Srov. Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 16.

¹² Papež Pius XII. následně bez souhlasu československé vlády jmenoval Josefa Matochu arcibiskupem v Olomouci. Srov. Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 27.

¹³ Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 37.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 38–39.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 41.

mnoha komunistickým funkcionářům. Nic se ovšem nezměnilo na skutečnosti, že KSČ považovala krok církve za souhlas s režimem.¹⁶

Protože však Beran nesouhlasil s veřejným prohlášením loajality církve vůči režimu, byl 1. prosince 1948 zrušen veškerý katolický tisk. Povoleny byly pouze dva týdeníky.¹⁷ Generální tajemník KSČ Rudolf Slánský ohlásil 22. září 1948, že „*církevní hodnostáři v čele s Beranem ohlásili a zahájili otevřený boj proti režimu*“.¹⁸ Státní bezpečnost začala vytvářet síť agentů, kteří měli za úkol sledovat pohyb kněží. Cílem bylo „*omezování činnosti církve a především [likvidace] jejího vlivu v občanském životě*“.¹⁹

Ministr spravedlnosti Alexej Čepička označil 17. února 1949, po ročním napjatém vztahu s církví, hlavním viníkem protistátní činnosti biskupy a Vatikán. Kláštery se podle Čepičky staly střediskem ilegální činnosti. KSČ vytvořila kartotéku kněží, ve které byla zaznamenána charakteristika a hodnocení kněží, a na různých místech byla nainstalována odposlouchávací zařízení. Pod vlivem těchto skutečností zesílil arcibiskup Beran orientaci na Vatikán a naplno se začal věnovat církevním záležitostem.²⁰

Ústřední výbor KSČ založil 25. dubna 1949 církevní komisi, která vznikla nahrazením původní stejnojmenné komise. Protože komisi tvořilo šest členů (ministři a členové vedení strany – Alexej Čepička, Vladimír Clementis, Zdeněk Fierlinger, Jiří Hendrych, Václav Kopecký a Viliam Široký, až později se stal členem ministr školství, věd a umění Zdeněk Nejedlý), vžilo se pro ni označení „*církevní šestka*“. V tomto složení se komise scházela do 2. května 1950, kdy prošla několika změnami. Tou hlavní bylo jmenování Čepičky ministrem obrany na konci dubna 1950, které znamenalo jeho odchod z komise. Komise byla zrušena na konci roku 1951. Činnost převzal již existující Státní úřad pro věci církevní.²¹ Vedle sestavení „*církevní šestky*“ prováděla KSČ řadu dalších opatření vůči církvi.²² Silným zásahem do církevního života byl vznik tzv. komunistické katolické akce.²³

¹⁶ *Tamtéž*, s. 39.

¹⁷ Dne 11. května 1949 bylo ministerstvem školství publikováno první číslo Věštníku katolického duchovenstva. Jednalo se o povolený tisk ze strany KSČ, který ovšem silně zasáhl do vnitřního chodu církve, protože bylo nařízeno, že oznámení a zprávy církevního charakteru musí být zveřejněny pouze ve Věštníku. Srov. Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 73.

¹⁸ Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 49.

¹⁹ *Tamtéž*, s. 56.

²⁰ *Tamtéž*, s. 60–66.

²¹ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 20.

²² Mezi hlavní omezení církve patřilo omezení veřejných shromáždění a veřejných sbírek. O jejich povolení musely církevní instituce žádat příslušný okresní národní výbor. Dále byl zpracován soupis církevního majetku. Učitelé na bohosloveckých (teologických) fakultách a učilištích byli prověřováni inspekčními komisemi. KSČ připravovala plán o zrušení několika desítek církevních škol. Srov. Karel KAPLAN, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, s. 73–74.

²³ Srov. kapitolu 3.1.

SÚC dohlížel, aby rozvoj církevního života probíhal v souladu s ústavou lidově demokratického režimu, a řídil všechny záležitosti s tím spojené (ochrana církevních památek, platové ohodnocení, církevní tisk a publikace, spolky a další). V čele úřadu stál přednosta, kterým byl od jeho ustavení roku 1949 do 25. dubna 1950 ministr spravedlnosti Alexej Čepička. Poté jeho funkci převzali Zdeněk Fierlinger (do 14. září 1953) a poté Jaroslav Havelka (do zrušení úřadu 16. června 1956). Činnost SÚC přešla na Odbor pro věci církevní, který spadl pod ministerstvo školství a kultury.²⁴

1.2. Církevní procesy v padesátých letech

Když se komunisté dostali v únoru 1948 k moci, začalo omezování soudcovské nezávislosti. V režii KSČ se konstruovaly represivní zásahy proti všem nepřátelům režimu. Tyto represe vygradovaly v následujících letech do formy politických procesů.²⁵ Tímto

²⁴ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 29–31.

²⁵ Po únorových událostech došlo k nastolení sovětského modelu moci a zostření třídního boje. Na síle nabyla StB, která se stala nejdůležitější složkou mocensko-politického systému a měla dohled nad realizací politických procesů. Bezpečnost ani soudy nedělaly mezi pohlavími rozdíly. Ohled se nebral ani na matky, které se musely doma starat o své děti. Srov. Jiří PEŠEK – Václav LEDVINKA, *Ponížení a odstrčení: města versus katastrofy : sborník příspěvků z 8. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, konaného ve dnech 2. a 3. října 1990, a z 13. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, uspořádaného ve spolupráci s Ost- und Südosteuropa Institut Wien-Aussenstelle Brno ve dnech 3. a 4. října 1995*, Praha 1998, s. 350–351. Všechny politické procesy, a to nejen církevního charakteru, byly komunistickým režimem zinscenované. Pro režim se staly účinným prostředkem upevnění moci. Oběťmi politických procesů se stali skuteční i potenciální odpůrci režimu – členové nekomunistických stran, členové komunistické strany, účastníci druhého odboje (západního, ale též domácího nekomunistického), účastníci třetího (protikomunistického) odboje, inteligence, soukromí rolníci, živnostníci, podnikatelé, dělníci, vojáci a představitelé církve. Roli v usvědčování nepřátel režimu přebírala StB, která používala pro odůvodnění zatčení nezákonných činností - metody fyzického a psychického násilí (vyhrožování, vyčerpávající výslechy v noci i ve dne, probouzení, nepřetržitě chození po dobu několika hodin, temnice a jiné). Výslechy probíhaly opakováním tzv. otázkového (dotazníkového) protokolu. Jednalo se o protokol, který nebyl zápisem skutečných výpovědí vyslýchaného, ale šlo o fabulaci výpovědi vyšetřovatelem StB podle vnitřních směrnic pro provádění výslechnů. Vyslýchaný se musel výpovědi naučit nazpaměť, aby při soudním jednání vypovídal podle předem vypracovaného scénáře. Proto výpovědi obsahovaly fráze typu Naše podvratná organizace, Můj nepřátelský vztah nebo Moje nepřátelská činnost. Přidělené role neměli jen vyslychaní, ale i soudci, prokurátoři, obhájci a svědci, kteří byli přísně vybíráni. Politický sekretariát stanovoval, zda budou soudní jednání veřejná, nebo neveřejná. Rovněž bylo odsouhlaseno, jestli bude zpráva o soudních jednáních publikována v rozhlase a tisku. Státní bezpečnost spolupracovala s poradci ze Sovětského svazu, kde probíhaly politické procesy mnohem dříve než v Československu. Poradci zavedli mnohé vyšetřovací metody, které se používaly v Sovětském svazu (např. dotazníkové protokoly). Srov. *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 5–90. V letech 1949–1951 se v politických procesech angažovaly bezpečnostní komise, které působily v ústředí, krajích a okresech a podléhaly generálnímu tajemníkovi KSČ. Roku 1951 byly komise nahrazeny poradami, které se konaly před každým procesem. Na úrovni ústředí působili ministři spravedlnosti a národní bezpečnosti, velitel StB, náměstek ministra obrany, vedoucí bezpečnostního oddělení a evidenčního odboru ÚV KSČ. V každém kraji fungovala tzv. bezpečnostní pětka (krajský politický tajemník KSČ, bezpečnostní referent krajského národního výboru, krajský velitel Státní a Veřejné bezpečnosti a krajský bezpečnostní tajemník KSČ). V okresech působily tzv. bezpečnostní trojky (okresní politický tajemník, velitel StB a bezpečnostní referent okresního národního výboru). Po zatčení byla osoba předána vyšetřovatelům, kteří každého jednotlivce museli donutit k přiznání i za neexistující provinění. V závěru výrobní technologie přišly na

způsobem docházelo k likvidaci demokratických zásad a omezování svobody života československých občanů. S praktikami masového represivního charakteru, které byly použity vůči občanům ČSR na přelomu čtyřicátých a padesátých let, jsme se v národních dějinách do té doby nesetkali.²⁶

V říjnu 1948 došlo k nahrazení zákona na ochranu republiky z roku 1923. Podle nového zákona č. 231/1948 Sb. bylo za trestný čin považováno také nelegální „*opuštění republiky s úmyslem poškodit její zájmy*“.²⁷

Prvním impulsem k zatýkání kněží se stala falešná a schismatická, tzv. komunistická, KA, vzniklá 10. června 1949. Cílem komunistů bylo učinit z církve část mocenského aparátu KSČ.²⁸ Komunistická KA se měla stát „*hlavním mluvčím církve a partnerem státu pro vyjednávání*“ a měla být „*základem budoucí národní církve odtržené od Vatikánu*“.²⁹ KSČ spolupracovala s kolaborujícími kněžími, kteří byli režimem označováni jako kněží pokrokoví. Ustavující prohlášení podepsalo 1 500 těchto kněží a tisíce věřících.³⁰ Rostislav Petera publikoval v době založení komunistické KA propagandistickou brožuru, ve které definoval, že základem je „*spolupráce laiků s kněžími v církvi*“ a dodal, že tato vzájemná spolupráce „*v církvi trvala až do počátku středověku*“ a že KA je „*tak stará, jako církev sama, a za druhé, že hlavní její význam spočívá ve zdůraznění a vyzvednutí postavení laiků v církvi*“. Zároveň musela lidově demokratická republika podle Peterova spisu vynaložit tolik úsilí, aby nastala oboustranná spokojenost mezi katolickou církví a státem.³¹

řadu justiční orgány (státní prokuratura a soud, Nejvyšší soud, krajské a okresní soudy a prokuratury, útvary ministerstva spravedlnosti). Navázaly na činnost StB a daly nezákonnostem legální ráz. Justice převzala od StB vykonstruovanou trestnou činnost, žalovala, soudila a vynášela tresty. Z těchto důvodů docházelo k výchově právníků z dělnických řad (právnícká škola pracujících). Byla zrušena funkce vyšetřujícího soudce. Ústřední postavou trestního soudnictví se stal prokurátor (např. J. Urválek, B. Ziegler, A. Mykiska, P. Barbaš, E. Eichler, M. Kolaja, J. Feješ), který byl podřízen ministerstvu spravedlnosti. V čele soudního senátu stál předseda (např. J. Novák, V. Rudý), který spolupracoval s dalšími soudci, vč. soudců z lidu. Jinou nezákonností byla nemožnost styku obviněného se svým obhájcem. Porad před každým procesem se zúčastňovali členové soudního senátu, prokurátor, vyšetřovatel StB, zástupce orgánů KSČ a národního výboru. Soudním přelíčením a vynesením rozsudku role justice v procesu skončila. Obhájci pouze žádali shovívavost soudců a mírný trest. Jakékoli odvolání obviněného nebylo vyslyšeno. Výkonu trestu smrti se zúčastňovali prokurátor, soudce, velitel věznice a lékař. Ostatky zemřelých nesměli pozůstalí obdržet kvůli nebezpečí možné manifestace při pohřbu, proto se popel z krematoria uchovával ve věznicích a vydáván byl až na konci 50. let. Srov. Karel KAPLAN – Pavel PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2008, s. 167–208.

²⁶ Jiří PEŠEK – Václav LEDVINKA, *Ponížení a odstranění: města versus katastrofy : sborník příspěvků z 8. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, konaného ve dnech 2. a 3. října 1990, a z 13. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, uspořádaného ve spolupráci s Ost- und Südosteuropa Institut Wien-Aussenstelle Brno ve dnech 3. a 4. října 1995*, Praha 1998, s. 349.

²⁷ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 12.

²⁸ *Tamtéž*, s. 14.

²⁹ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 23.

³⁰ *Tamtéž*.

³¹ Rostislav PETERA, *Význam a poslání Katolické akce*, Praha 1949, s. 4–5.

KSČ zneužila název, který převzala od stejnojmenného církevního hnutí. Tato původní KA usilovala o to, aby laici pod vedením kněží a řeholníků prosazovali katolickou činnost ve společnosti.³² Proti falešné KA se postavili představitelé církve sepsáním pastýřského listu *Hlas biskupů a ordinářů v hodině velké zkoušky*. V něm byla komunistická KA označena za proticírkevní. Vatikán reagoval vydáním dvou exkomunikačních dekretů. První byl proti organizátorům komunistické KA, druhý proti komunistickým aktivistům z řad církve, kteří s komunistickou KA souhlasili.³³ Podle Petery měly exkomunikační dekreta zdiskreditovat komunistickou KA, protože cílem těchto dekretů nebyla otázka víry a mravů, ale politické záměry, o které usiloval Vatikán pracující ve službách amerických imperialistů. Petera odsoudil italský deník *Il Quotidiano* jako jeden z nejštvavějších politických listů a v závěru komunistické příručky poznamenal: „*I dnes stojíme v předních řadách pokrokových národů, nesoucích světlo z Východu na Západ*“.³⁴ Pod nátlakem Vatikánu většina kněží svůj podpis odvolala, což mělo na činnost komunistické KA minimální dopad, protože ta fungovala až do roku 1951, kdy byla zrušena.³⁵

Církevní procesy byly připravovány koordinační komisí (zkráceně komise K, v činnosti od 2. února 1950), církevním oddělením 2. sektoru Státní bezpečnosti, 4. oddělením pražské Státní prokuratury a samostatným senátem pro církevní procesy při Státním soudu.³⁶

Komise K byla pracovní skupinou na ministerstvu spravedlnosti a působili v ní funkcionáři ministerstev spravedlnosti a národní bezpečnosti, Státní prokuratury a SÚC. Úkolem prokurátora bylo dohlížet na předem připravený scénář procesů. Po vytipování údajných pachatelů byla sestavena tzv. protistátní skupina za pomoci „krajské bezpečnostní pětky“.³⁷

Roku 1952 proběhlo společně s procesem Mádr a spol. 203 veřejných procesů, ve kterých bylo odsouzeno 2 562 osob, vyneseno 68 rozsudků smrti, 74 obžalovaných bylo odsouzeno na doživotí. Sečtením všech vynesených trestů odnětí svobody dosáhneme čísla 25 756 let.³⁸

³² Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 23.

³³ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 14.

³⁴ Rostislav PETERA, *Význam a poslání Katolické akce*, Praha 1949, s. 7–14.

³⁵ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 23.

³⁶ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 87.

³⁷ *Tamtéž*, s. 85–88.

³⁸ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 159.

2. OSOBNOST RŮŽENY VACKOVÉ

2.1. Rodina

Růžena Vacková se narodila 23. dubna 1901 ve Velkém Meziříčí.³⁹ Jejím otcem byl okresní lékař, ředitel Státního zdravotního ústavu v Praze, spoluzakladatel Československého Červeného kříže a pátečník kolem Karla Čapka a T. G. Masaryka MUDr. Bohumil Vacek.⁴⁰ Narodil se 9. července 1871 Josefu Vackovi, soukromníku z Hostovně, a Johanně Vackové, rozené Claudius. Matkou byla Růžena Vacková, rozená Vašátková, narozená 14. července 1874 jako dcera zemského advokáta Sigmunda Vašátka a Emilie Vašátkové, rozené Komárkové.⁴¹ Růžena Vacková St. zemřela roku 1943 a otec byl od roku 1936 ve starobním důchodu. Sestrou R. Vackové byla Jiřina Gjuričová.⁴² Dr. Bohumil Vacek působil jako lékař ve Velkém Meziříčí a Vyškově. Roku 1918 se stal zdravotním referentem v Brně a roku 1927 byl jmenován ředitelem Státního zdravotního ústavu v Praze. Růžena Vacková St. byla společensky i politicky činná a aktivní. Působila jako místopředsedkyně Ženské rady a spolupracovala se senátorkou Československé strany národně socialistické Františkou Plamínkovou.⁴³ Dědeček R. Vackové, dr. Sigmund Vašátko, měl ve vlastní knihovně sbírku knih z oboru slovanského folklóru, kterou věnoval brněnskému zemskému muzeu. Vacková byla vychována v intelektuálním duchu. Naučila se, že člověk musí ctít práva a svobodu a dostane to, o co bojuje a usiluje. Rodina jí říkala, že práce pro vlast nesmí být zneužita. Již během studií se začala stýkat s mladými členy skupiny Devětsil, která vyznávala ideje komunismu. V dotazníku přiznala, že se jí myšlenky komunismu zpočátku líbily, ovšem později jí ideje i praktikování nevyhovovaly.⁴⁴

Obec Velké Meziříčí se nachází v okrese Žďár nad Sázavou.⁴⁵ Vacková byla římskokatolického vyznání.⁴⁶ Jejím posledním bydlištěm bylo Malostranské náměstí č. p. 1 v Praze.⁴⁷

³⁹ Josef Tomeš ve svém díle píše, že se Růžena Vacková narodila v Praze. V porovnání s originálem rodného listu sepsaného farním úřadem římskokatolické církve ve Velkém Meziříčí dne 16. června 1952 nemohu souhlasit s Tomešovým tvrzením. Srov. Josef TOMEŠ a kol., *Český biografický slovník XX. století Q-Ž*, Praha – Litomyšl 1999, s. 408.

⁴⁰ Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 99.

⁴¹ Národní archiv Praha (dále NA Praha), fond (dále f.) SSNV, inventární číslo (dále inv. č.) Vacková Růžena. Rodný list.

⁴² *Tamtéž*. Příjímání list z 13. června 1952.

⁴³ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 163.

⁴⁴ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody.

⁴⁵ *Tamtéž*. Osobní spis.

Synovec Andrej Gjurič svoji tetu popsal jako ženu, kterou „znají někteří velmi silně, ale většina lidí ji nezná vůbec“.⁴⁸

Přijímací list z 13. června 1952 také detailně popisuje aktuální podobu R. Vackové. Byla 162 cm vysoká, měla podlouhlý obličej, černé vlasy, oválné uši, souměrná ústa, vadné zuby, přímé držení těla a chůze, bledou pleť, vysoké čelo, hnědošedé oči, rovný a tupý nos, kulatou bradu. Zvláštním znamením byla jizva v podpaží pravé ruky. Jejím návyky bylo kouření a čtení knih. Vacková nikdy neměla děti.⁴⁹

Každý čtvrtek pobývali u ní doma její dva synovci – Andrej a Alexander Gjuričovi. Podle Andreje Gjuriče s tetou trávili dobu od oběda do večere. Dům, ve kterém Vacková žila, byl pavlačového typu.⁵⁰ Byt se skládal z jednoho velkého pokoje a tmavé kuchyně bez předsíně.⁵¹ Andrej v úvodu knihy *Ticho s ozvěnami* napsal, že na dveřích do bytu byla cedulka s nápisem „Všichni jsou vítáni v pondělí od dvou hodin – neomezeně. V jiné dny neohlášených návštěv nepřijímám.“ Tyto pondělky byly údajně velmi plodné, plné myšlenek o umění, víře a politice.⁵² Vacková chodila se svými synovci do Klementina, kde jim ukazovala antické sochy a sádrové odlitky císařů a bohů, doma jim hrála pomocí loutkového divadla antické tragédie. Byla ráda, když mohla někoho hostit, soustavně se však přípravě jídel nikdy nevěnovala. Stačilo, když měla „doma buřty, kafe a cigarety v neomezeném množství“.⁵³ Mnohokrát vymýšlela speciální jídla, a tak jednou narychlo připravila večeři – smažený řízek, bramborové lupínky z pytlíku a velké množství tataruky. Andrej na druhou stranu vzpomíná, jak uměla připravit sladký dort – piškoty zalévané kompotem, prokládané oříšky, čokoládou a rozinkami, a skvěle uměla uvařit dršťkovou polévku.⁵⁴

O tom, že se byt stal centrem schůzek pro odborníky všech směrů a oborů, svědčí nejen výpověď jejích synovců, ale také Václava Vaška citované v díle Vojtěcha Novotného: „V pondělí mívali u ní svůj den její sociálně demokratictí přátelé z dřívějška, v úterý se zde scházel kroužek Katolické akce Rodina, ve středu přicházeli malíři, sochaři, architekti, studující i absolventi archeologie a dějin umění, mladí básníci a spisovatelé. Předčítaly se

⁴⁶ *Tamtéž*. Přijímací list, 13. června 1952.

⁴⁷ *Tamtéž*. Osobní karta odsouzeného.

⁴⁸ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 7.

⁴⁹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Přijímací list, 13. června 1952.

⁵⁰ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 7–8.

⁵¹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník, Nový Jičín, 7. prosince 1952.

⁵² *Tamtéž*, s. 8.

⁵³ *Tamtéž*, s. 9.

⁵⁴ *Tamtéž*, s. 8–10.

*rukopisy nových děl, přednášelo se a diskutovalo se o všem možném (...). Intelektuální ovzduší bylo nasyceno křesťanskou nadějí“.*⁵⁵

2.2. Vzdělání

Vacková vychodila čtyři třídy obecné školy ve Velkém Meziříčí, zbývající ročníky obecné školy poté ve Vyškově, kam se rodina přestěhovala.⁵⁶ Zde také začala studovat klasické gymnázium. Poslední ročník gymnázia dokončila v Brně, kde roku 1920 maturovala s vyznamenáním.⁵⁷ Maturitní zkoušku skládala v Brně, protože se sem přestěhovala celá rodina z Vyškova.⁵⁸ Následně nastoupila na Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Studovala klasickou archeologii u Hynka Vysockého, dějiny umění u Vojtěcha Birnbauma a filosofii a estetiku u Otakara Zicha. Již 1. září 1922, ještě za studia, se stala asistentkou Hynka Vysockého při Ústavu pro klasickou archeologii, v této době ještě asistentkou bez plné kvalifikace. Byl jí vyměřen plat spadající do 11. platové třídy státních úředníků s přídavky. Z dokumentu o prodloužení asistentury na celý kalendářní rok 1925 zjišťujeme, že pobírala remuneraci (peněžitá odměna k platu) ve výši 6312 Kč ročně, měsíčně tedy obdržela za asistentskou službu 526 Kč. K této částce obdržela jednotný roční přídavek 3456 Kč, tedy 288 Kč měsíčně. Asistentura bez plné kvalifikace jí byla prodloužena 1. ledna 1924, a to do konce prosince 1924.⁵⁹ Při studiu si přivydělávala jako vychovatelka v rodině lékaře Františka Šambergera.⁶⁰ Roku 1921 doprovázela jeho dceru na cestě do německého Ahlbecku, kde se měla dcera léčit. Spolu s nimi odcestovala také Marie Bernkopfová, vdova po advokátu v Praze, která dohlížela na obě slečny. Povolení cesty do Německa bylo v platnosti do 13. září 1921. Za zmínku stojí zjištění, že v žádosti o povolení vycestovat do Německa uvádí R. Vacková povolání společnice, tedy působení jako vychovatelka. Přínosem je rovněž její dívčí fotografie, kterou přiložila k žádosti.⁶¹

⁵⁵ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 176.

⁵⁶ Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha (dále ABS ČR Praha), f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové, 17. května 1952.

⁵⁷ Ústav pro studium totalitních režimů České republiky (dále ÚSTR ČR). *Dějiny protikomunistické rezistence – Růžena Vacková*, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/cs/vackova-ruzena-23-4-1901>), [citováno k 1. 6. 2014].

⁵⁸ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové, 17. května 1952.

⁵⁹ NA Praha, f. Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inv. č. Růžena Vacková.

⁶⁰ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 163.

⁶¹ NA Praha, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, signatura V 64/7 růžena vacková. Žádost.

Vackové byl 30. června 1923 vydán v Brně cestovní pas. Z tohoto úředního dokumentu zjišťujeme, že v době vydání pasu bydlela v Brně, Česká ulice 1. Na základě tohoto obdržení cestovního pasu mohla vycestovat do Rakouska, Německa, Království SHS, Itálie a Francie. Platnost cestovního pasu byla v prosinci 1924 prodloužena do 31. prosince 1927 a země byly rozšířeny o Švýcarsko, Rumunsko, Maďarsko, Švédsko, Polsko, Anglii, Španělsko, Holandsko a Bulharsko. Tento pas je rovněž unikátním zdrojem osobní fotografie z jejího mládí, kterou musela k žádosti o pas přiložit. V květnu 1933 obdržela nový pas, na základě kterého jí bylo umožněno cestovat i do zemí SSSR.⁶²

2.3. Profesní působení

Růžena Vacková je příkladem žen, které pronikly do oblasti vědy a umění. Stala se publicistkou v oboru kultury i politiky.⁶³ Do povědomí širší veřejnosti se nejvíce zapsala díky své pedagogické a vědecké činnosti na Univerzitě Karlově v Praze.

Na pražské univerzitě promovala 14. března 1925 v oboru dějiny umění a klasická archeologie. Asistentura jí byla po promoci prodloužena a navíc získala plnou kvalifikaci.⁶⁴ Na univerzitě vzápětí složila doktorské zkoušky a získala doktorát z filosofie (PhDr.).⁶⁵ V disertační práci se zabývala tématem „Studie k vývoji portrétu (Antika)“.⁶⁶ Asistentura byla na řádné schůzi profesorského sboru opět prodloužena 25. října 1928. Zápis z porady obsahuje následující: „*Po návrhu prof. Vysokého ustanovuje sbor dosavadní asistentku semináře pro klasickou archeologii Dr. Růženu Vackovou na další dvouletí*“.⁶⁷

Profesorským sborem byla 13. března 1930 sestavena komise, která měla posoudit žádost R. Vackové na připuštění k habilitačnímu řízení. Komisi tvořili profesoři Jiráni, Birnbaum, Stocký, Zich a Vysocký.⁶⁸ Komise rozhodla, že „*petentka Dr. Vacková připouští*

⁶² *Tamtéž*. Cestovní pas.

⁶³ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, Soudobé dějiny (dále jen SD) 2, 2005, s. 285.

⁶⁴ K jmenování asistentky a dalšímu prodloužení asistentury musela Vacková předložit vysvědčení, dnes na způsob výpisu z rejstříku trestů. Při jmenování asistentkou policejní ředitelství uvedlo: „*Policejní ředitelství stvrzuje, že na Růženu Vackovou, stud. filosofie, (...) příslušnou bytem v Praze III č p. 496, nic úhonného na jevo nevyšlo. Vysvědčení toto vydává se, aby byla potvrzena za řádnou asistentku university Karlovy*.“ Srov. NA Praha, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, signatura V 64/7 růžena vacková. Vysvědčení.

⁶⁵ Archiv Univerzity Karlovy v Praze (dále Archiv UK Praha). Osobní/sluzební výkaz.

⁶⁶ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

⁶⁷ Archiv UK Praha, inv. č. 47, Sbor I., 635, 1928/29, FF.

⁶⁸ *Tamtéž*, inv. č. 48, Sbor IV., 2625, 1929/30, FF.

se (...) k dalším habilitačním krokům⁶⁹. Profesorský sbor přijal 17. června 1930 první ze tří návrhů proponovaných tématů Vackové, a to „Metoda obsahové analýzy památek“. Bylo rozhodnuto, že 18. června 1930 od 10 do 11 hodin má přednášet svoji habilitační práci.⁷⁰ Po úspěšné obhajobě byl habilitační akt předložen komisí profesorského sboru ministerstvu školství a národní osvěty.⁷¹ Na žádost profesorského sboru „ministr školství a národní osvěty potvrdil usnesení profesorského sboru filosofické fakulty univerzity Karlovy v Praze, aby univerzitní asistentce PhDr. Růženě Vackové byla udělena *venia docendi* pro obor klasické archeologie na řečené vysoké škole dne 16. prosince 1930“.⁷² Profesorský sbor zároveň představil program přednášek, které měla mít v kompetenci. Jednalo se o umění egyptské, galské, římské, řecké a umění v římských provinciích. Dne 16. prosince 1930 se Růžena Vacková stala **soukromou docentkou** pro obor klasické archeologie a asistentura jí byla prodloužena 31. prosince 1930, poté 13. ledna 1934, 3. září 1936, 8. dubna 1940 a 28. července 1945. Na své habilitační práci začala pracovat již během studijní cesty do Říma. Spolupracovala s Kanceláří Slovníku jazyka českého, se kterou se podílela na zpracování hesel z oboru archeologie a dějin umění. V pramenech ministerstva školství z dubna 1947 je uvedena výše platu, která činí 57 400 Kč ročně.⁷³

Vrcholem kariéry Růženy Vackové bylo jmenování **mimořádnou profesorkou**. Komise profesorů (Matějček, Eisner, Salač, Ryba, Rypka, Čadík) projednala 29. srpna 1945 návrh na její jmenování. Komise v tomto složení pozitivně zhodnotila rozsáhlou publikační činnost z oborů starověkého výtvarného umění, umění z novější doby, estetického a dramatického umění. Velkým přínosem je podle komise také žurnalistická činnost z oblastí divadelní, literární a kulturní. Ve zprávě profesorské komise jsou uvedeny knihy, které sepsala (Římské historické reliéfy; Umění ve starověku – Egypt, Přední Asie, Egejská kultura; Základy latinské kultury evropské; Řecké malířství; Sokrates, vychovatel národa⁷⁴; Vznik

⁶⁹ *Tamtéž*, inv. č. 48, Sbor VI., 3272, 1929/30, FF.

⁷⁰ *Tamtéž*, inv. č. 48, Sbor VII., 3505, 1929/30, FF.

⁷¹ *Tamtéž*, inv. č. 49, Sbor I., 642, 1930/31, FF.

⁷² NA Praha, f. Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inv. č. Růžena Vacková.

⁷³ *Tamtéž*.

⁷⁴ Adéla Gjuríčová o díle z roku 1939 píše, že tématem celé knihy je obětování a oběť. Dílo reagovalo na dilema 30. let. Srov. Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 291. Vacková popisuje Atény 5. a 4. století před naším letopočtem jako národní státní celek. Každý projev, který se vychyloval ze zaběhnutých kolejí národního charakteru, byl považován za ořes. Proto mluví o Sokratovi jako o nejvyšší oběti. Důkaz smrti se stává konečným důkazem pravdy. Vacková ve svém díle píše, že člověk je dobrý. Problém nastává tehdy, když myslí a jedná, protože tyto skutečnosti vykonává špatně. Mluví zde o základním postoji Sokrata. Tohoto filosofa popisuje, že byl „*staře otužilý, který chodil i v zimě bos.*“ Vše, co je dobré, se musí poznat a tím rozvinout. Musí to ovšem vykonat sám člověk, snad i z toho důvodu popisuje Sokrata etickým individualistou. Vacková říká, že poznáním dobrého dojdeme k poznání složitého, nikoli plochého, jak by se mohlo zdát. Podle Sokrata docílíme mravní jistoty prostřednictvím víry a rozumu. Již zde hovoří Vacková o víře a strážném andělu, který je v Sokratově životě vtělen do podoby vnitřního hlasu, který je

řeckého umění jako národního; Obnovný pohled na řecké divadlo v antice; Výtvarný projev v dramatickém umění; Divák před obrazem; České herečky v zorném poli světových dramatických postav). Dále dospíváme k zjištění, že napsala statě pro Masarykův slovník naučný (Řekové, Římané) a Ottův Slovník naučný (hesla z oboru klasické archeologie a výtvarného umění starověkých dějin). Podle profesorské komise chápe svůj vědní obor z pohledů filosofického, sociologického a výtvarného. Ani po uzavření vysokých škol za druhé světové války nepřerušila svoji profesní činnost. Nadále ve svém bytě přednášela pro okruh studujících. Komise profesorů doporučila jmenovat Růženu Vackovou mimořádnou profesorkou zpětně k 23. dubnu 1941, ke dni 40. narozenin. Většinou se setkáme s datem 1. května 1941, tedy od prvního dne následujícího měsíce. Profesorský sbor Filosofické fakulty Univerzity Karlovy se sešel 4. září 1945, kdy bylo odsouhlaseno jmenování Vackové mimořádnou profesorkou (z 25 lístků bylo 23 hlasů pro jmenování, 1 hlas proti, 1 lístek byl prázdný).⁷⁵ Růžena Vacková byla 14. září 1947, s platností od 1. května 1941, jmenována mimořádnou profesorkou a stala se druhou ženou, která dosáhla této vědecko-pedagogické hodnosti.⁷⁶ První českou profesorkou byla jmenována historička dr. Milada Paulová.⁷⁷

Josef Tomeš ve svém díle zmiňuje, že soukromou docentkou byla Vacková jmenována roku 1930, ale rozpor nastává u data jejího jmenování mimořádnou profesorkou. Zde Tomeš uvádí rok 1946. Na webových stránkách ÚSTR ČR je uveden rok 1947, což je doloženo i osobním spisem z Archivu UK Praha. V Rozsudku Státního soudu Praha z 13. června 1952 je uvedeno, že byla jmenována řádnou profesorkou roku 1945.⁷⁸ Samotná R. Vacková uvádí, že řádnou profesorkou klasické archeologie byla jmenována roku 1945.⁷⁹ V tomto rozporu musíme vycházet z pramenů ministerstva školství uložených v Národním archivu v Praze. Svazek obsahuje jmenovací dekret prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše, podepsaný 6.

nazýván „daimonion“. Jakmile pozná člověk své vlohy, dokáže dospět k životní moudrosti. Sokratovo prohlášení „Vím, že nic nevím“, neznamená, že nemůže poznávat. Znamená pouze, že „*nikdy člověk neví nic konečného a hlavně nic všeplatného*.“ Sokratovými postoji popisuje Vacková dnešní samoúčelné badatelství a intelektuálství. Moudrost je spjata s věděním a uvědomováním si sebe sama. Zároveň popisuje i ty, kteří jednájí neúčelně a neúčelně, vědí všechno lépe než ostatní, jako nemravné a zlé. Sokrates proto shledával nebezpečí v sofistech. Pro všechny by měl být Sokrates vzorem i v tom, že nerozlišoval vzdělance, bohaté apod. Když byl Sokrates obviněn z kažení mládeže, byl spojován se sofisty, proti kterým bojoval. Nechtěl opustit vězení, protože věděl, že smrt je konečný důkaz pravdy. Kdo se bojí smrti, je podle Sokrata nemoudrý. Srov. Růžena VACKOVÁ, *Sokrates, vychovatel národa*, Praha 1939, s. 5–31.

⁷⁵ NA Praha, f. Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inv. č. Růžena Vacková.

⁷⁶ Archiv UK Praha. Osobní/služební výkaz.

⁷⁷ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 164.

⁷⁸ „*Po té nastoupila jako asistentka (...) až do roku 1945, kdy byla jmenována řádnou profesorkou klasické archeologie (...) funkci zastávala až do roku 1950.*“ Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

⁷⁹ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové, 17. května 1952.

srpna 1947.⁸⁰ Rektor univerzity Bohumil Bydžovský sdělil zprávou z 1. září 1947, že Vacková složila služební přísahu.⁸¹

Na studijní cestu do Říma, kde pracovala v Německém archeologickém ústavu, odjela na popud svého učitele Vojtěcha Birnbauma.⁸² Zde se zabývala přípravou habilitační práce „Římské historické reliéfy“ a sbírala pro ni podklady. Její práce vyšla ve dvou dílech roku 1929, tiskem až roku 1936. Jako projev díků Birnbaumovi sloužil dopis sepsaný 12. února 1926.⁸³

Z archivních pramenů Univerzity Karlovy v Praze vyplývá, jaké předměty v jednotlivých semestrech R. Vacková vyučovala a jaké funkce na univerzitě zastávala. Jedná se o prameny, ve kterých jsou zmíněny všechny přednášky, které se na univerzitě v jednotlivých semestrech vyučovaly, kdo byl přednášejícím, v kolik hodin se přednáška konala a na jakém místě, popř. v jaké učebně. V těchto pramenech jsou jako první semestry vztahující se k R. Vackové, zmíněny zimní semestry akademického roku 1925/26 a 1926/27, kdy Vacková působila na archeologickém ústavu jako asistentka. Od letního semestru AR 1930/31 jsou v pramenech uvedeny přednášky, které vedla. Bohužel nejsou v pramenech zmíněny všechny semestry. V LS AR 1930/31 vyučovala předmět „Umění egejské oblasti“ s časovou dotací 2 hodiny týdně (v pondělí a ve čtvrtek od 16.00 do 17.00 hodin; přednáška se konala v ústavu klasické archeologie v Břehové ulici). V ZS AR 1931/32 vyučovala předmět „Umění egyptské a řecké“ (ve středu a ve čtvrtek od 11.00 do 12.00 hodin). V LS AR 1931/32 vyučovala předmět „Umění starověku II. (Egypt, Babylonie, Asýrie)“. Přednáška se konala v úterý a ve středu od 11.00 do 12.00 hodin v posluchárně č. 5. V pramenech není uveden ZS akad. roku 1932/33. V LS AR 1932/33 vyučovala předmět „Římské umění“ (ve středu od 10.30 do 12.00 hodin). V ZS AR 1933/34 vyučovala předmět „Římské umění doby

⁸⁰ „Jmenuji soukromou docentku PhDr. Růženu Vackovou mimořádnou profesorkou pro obor klasické archeologie na filosofické fakultě Karlovy university v Praze s účinností od 1. května 1941.“ Srov. NA Praha, f. Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inv. č. Růžena Vacková.

⁸¹ „Rektorát university Karlovy dovoluje si oznámiti, že nově jmenovaná mimořádná profesorka pro obor klasické archeologie na filosofické fakultě university Karlovy v Praze PhDr. Růžena Vacková vykonala dne 1. září 1947 před níže uvedeným rektorem předepsanou služební přísahu.“ Srov. NA Praha, f. Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inv. č. Růžena Vacková.

⁸² Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 99.

⁸³ Jan CHODĚJOVSKÝ, *Růžena Vacková 100 let od narození*, dostupné online (<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/10/obsah/ruzena-vackova-100-let-od-narozeni.html>), [citováno k 13. 8. 2014]. Dopis V. Birnbaumovi: „Pane profesore, teď, když jsem už přece trochu zažila první a opravdu velké dojmy z Říma - připravovala jsem se na zklamání - mohu Vám opravdu hluboce poděkovat za to, že tu jsem. I za to, že se mohu na věci dívat s proniknutím podstaty. Za to, co vím a co chápu, děkuji Vám, pane profesore, a vyslovuji to jistě za všechny Vaše žáky. Jsem jenom tak šťastná snad, že mohu být první, Vaší zásluhou, kdo si to musel tak intenzivně uvědomit. Děkuji Vám, pane profesore, za tu vnitřní i vnější možnost.“ Srov. Jan CHODĚJOVSKÝ, *Růžena Vacková 100 let od narození*, dostupné online (<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/10/obsah/ruzena-vackova-100-let-od-narozeni.html>), [citováno k 13. 8. 2014].

císařské“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12,30 hodin). V LS AR 1933/34 vyučovala předmět „Umění v provinciích římských“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V ZS AR 1934/35 vyučovala předmět „Řecké umění v koloniích“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V LS AR 1934/35 vyučovala předměty „Umění v řeckých koloniích západních“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin) a „Úvod do klasické archeologie“ (přednáška probíhala podle úmluvy v ústavu klasické archeologie). V ZS AR 1935/36 vyučovala předměty „Etruské umění“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin) a „Úvod do klasické archeologie II. Metodika“ (v úterý od 6.00 do 7.30 hodin). V LS AR 1935/36 vyučovala předměty „Stavba měst ve starověku“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin) a „Úvod do klasické archeologie – morfologie“ (v pondělí od 18.00 do 19.30 hodin v ústavu klasické archeologie). V ZS AR 1936/37 vyučovala předmět „Problémy rané řecké kultury“ (v pondělí od 6.00 do 7.00 hodin a ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V LS AR 1936/37 vyučovala předmět „Řecké sochařství podle originálů“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V ZS akad. roku 1937/38 vyučovala předmět „Řecké a římské malířství“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V LS AR 1937/38 vyučovala předmět „Výtvarné pojetí mytologických námětů v antickém umění“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V ZS AR 1938/39 vyučovala předměty „Vztah římských sochařských kopií k řeckým originálům“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin) a „Úvod do klasické archeologie. Praktikum“ (v úterý od 10.00 do 12.00 hodin). V LS AR 1938/39 vyučovala předmět „Úvod do klasické archeologie. Morfologie a typologie“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). V ZS AR 1939/40 vyučovala předměty „Úvod do klasické archeologie. Morfologie“ (v úterý od 11.00 do 12.30 hodin) a „Estetické ústrojenství řecké architektury“ (ve čtvrtek od 11.00 do 12.30 hodin). Kvůli vypuknutí druhé světové války a uzavření českých vysokých škol začala R. Vacková působit na Karlově univerzitě až od LS 1945, který probíhal od 1. června do 30. září 1945. V tomto semestru vyučovala předmět „Přehled látky klasické archeologie (s cvičením)“ (v úterý, středu, čtvrtek a pátek od 11.00 do 12.00 hodin). V ZS AR 1945/46 vyučovala předmět „Myšlenka římské světovlády v umění“ (ve středu, čtvrtek a pátek od 11.00 do 12.00 hodin). V LS AR 1945/46 vyučovala předmět „Umění císařského Říma“ (v pondělí od 9.00 do 10.00 hodin, v úterý od 10.00 do 12.00 hodin). V ZS AR 1946/47 vyučovala předměty „Duchovní základy umění druhého římského cyklu“ (v úterý od 10.00 do 12.00 hodin) a „Základy metody výkladu výtvarného díla“ (ve středu od 9.00 do 10.00 hodin). V LS AR 1946/47 vyučovala předměty „Metodologie“ (ve středu od 9.00 do 10.00 hodin) a „Umění druhého římského cyklu“ (v pondělí od 10.00 do 12.00 hodin). V ZS AR 1947/48 vyučovala předměty „Kultura v římských provinciích“ (v pondělí od 10.00 do 12.00 hodin) a „Metodika klasické archeologie III“ (ve středu od 9.00 do 10.00 hodin). V LS AR 1947/48 byla R. Vacková

jmenována mimořádnou profesorkou klasické archeologie a v tomto semestru vyučovala předměty „Kultura v římských provinciích“ (v pondělí od 10.00 do 12.00 hodin), „Metodologie“ (ve středu od 9.00 do 10.00 hodin) a „Přehled starověkého umění“ (v pátek od 9.00 do 11.00 hodin). V ZS AR 1948/49 vyučovala předměty „Přehled starověkého umění“ (2 hodiny podle úmluvy), „Vývojová teorie“ (ve středu od 9.00 do 10.00 hodin) a „Umění v římských provinciích“ (v úterý od 10.00 do 12.00 hodin). V AR 1949/50 vyučovala předměty „Proseminář řeckého a římského malířství“, „Proseminář umělecké výroby“ a „Dějiny a metody klasické archeologie.“ V posledním jmenovaném akad. roce nebyly semestry rozděleny na zimní a letní. Od akad. roku 1950/51 nejsou v pramenech žádné zmínky o činnosti R. Vackové. Důvodem byl negativní postoj k únorovému puči a následný zákaz činnosti.⁸⁴

Přednášky R. Vackové probíhaly v Klementinu a měly nezvyklý ráz. Její posluchačka a pozdější spoluvězeňkyně Jiřina Krejčíková-Hošková o Vackové řekla: *„Paní profesorka měla hluboký hlas, moudré, laskavé oči a černé vlasy stočené do jednoduchého uzlu. Její přednášky byly nesmírně zajímavé, ale zapisovat se nedaly. Byly živým rozhovorem s posluchači. [R. Vacková říkala:] ‚Dívejte se a poslouchajte.‘ (...) Oslovovala nás křestními jmény“.*⁸⁵ Krejčíková-Hošková dodala, že studenti při přednáškách neseděli v posluchárně v lavicích, ale kolem dlouhého stolu, v jehož čele stála katedra.⁸⁶

2.4. Literární činnost

Vedle vědecké a pedagogické činnosti se R. Vacková ve velké míře věnovala divadelní kritice a své recenze uveřejňovala v deníku Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské Národní střed v letech 1930–1942. Nejprve přispívala do kulturní rubriky, později komentovala kulturně-politické dění (hlavním tématem byla absence objektivních kritérií v české kulturní politice).⁸⁷ Vyjadřovala se k výtvarnému umění, poezii, památkové péči, svobodě projevu a nejvíce k absenci objektivních kritérií v české kulturní politice. Nejvíce psala kritické komentáře a recenze k divadelním představením, která byla hrána v pražských divadlech. Ve svých kritikách se vyjadřovala stejně učeně k dramaturgii,

⁸⁴ Archiv UK Praha, Seznam přednášek na Univerzitě Karlově v Praze 1925–1950.

⁸⁵ Marie VALTROVÁ, *Růžena Vacková. Žena, která ovlivnila mnohé*, dostupné online (http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=855&ida=2088), [citováno k 13. 8. 2014].

⁸⁶ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 27.

⁸⁷ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 287.

režii, hercům, ale i básníkům. S nadšením sledovala divadelní tvorbu Emila Františka Buriana. Přesto o divadelním představení Škola základ života, které bylo režírováno právě E. F. Burianem, v Národním středě 2. září 1937 napsala, že „*přešel kolem duch času a nebyl zachycen*“.⁸⁸ Kriticky se vyjádřila mj. také k představení Městských divadel pražských Večer tříkrálový, které vedl režisér František Salzer.⁸⁹ Nesmlouvavost jí komplikovala osobní i profesní život. Ředitel Městských divadel pražských dr. Jahn ostrakizoval Vackovou, kterou nezval nepohodlnou referentkou, tím, že před každým představením musela telefonicky požádat o vstupenku. Na tuto situaci reagovala rčením, že každá svoboda něco stojí. Nesympatizovala ani s vyjádřením sovětských kurátorů, kteří odmítli přijmout díla Špálova, Švabinského a E. F. Buriana na výstavu československého umění v SSSR. Z toho důvodu v Národním středě dne 14. listopadu 1937 napsala, že „*měřítkem byl tu jakýsi mimoumělecký moralism*“.⁹⁰ Můžeme konstatovat, že nejen ve svých článcích zamítala a kritizovala poměry v tehdejší Sovětském svazu. Pro ty, kteří sympatizovali se sovětskými poměry a sovětským politickým smýšlením, ale i se silící nacistickou ideologií, byl pravděpodobně určen článek v Národním středě z 6. dubna 1938, ve kterém zhodnotila postoje Čechů: „*Čechům jsou blízké spíše ideologie než ideje*“.⁹¹ Vacková nepřijímala levicové, zvláště komunistické, postoje mj. z důvodu možného tzv. odnárodnění, které podle ní tkvělo v situaci, kdy „*materialistické východisko odporuje české povaze*“, a dále že „*nekritické přijímání zejména sovětsko-ruských vzorů neodpovídá české tvůrčí formě*“. Tyto postoje byly obsahem článku *V čem spatřujeme bolševisaci české kultury* v revue Tak v čísle 6–7 z roku 1937.⁹²

V souboru studií *Současné české herečky* z roku 1940 porovnává aktérky české divadelní scény s hrdinkami antického dramatu.⁹³ Recenze psala pod šifrou „R. V.“⁹⁴ Jako kritička popsala v roce 1941 počátky herecké kariéry Rudolfa Hrušínského. Napsala o něm, že „*jeho ‚civilnost‘ není civilností. Je zcela a výhradně citový, jenomže má míru diktovanou*

⁸⁸ Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realistka Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatra: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 45.

⁸⁹ „*Dramatické prostředí tímto řešením [funkčnost a úspěšnost prostředků] dáno nebylo, a to proto, že vůdčím záměrem nebyla inscenace dramatická, ale výtvarný vtíp.*“ Srov. Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realistka Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatra: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 46.

⁹⁰ *Tamtéž.*

⁹¹ *Tamtéž.*

⁹² Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 287–288.

⁹³ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

⁹⁴ Věra Ptáčková uvádí šifru „V.R.“. Srov. Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realistka Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatra: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 45.

distinkcí citu. Proto je tak naprosto přesvědčující“.⁹⁵ Vacková později uvedla, že příspěvky do kulturní rubriky Národního středu psala bez nároku na honorář.⁹⁶

Vacková kladla důraz na dílo Otakara Zicha z roku 1931 *Estetika dramatického umění*, které se stalo základem pro budoucí divadelní vědu.⁹⁷ Zdůrazňovala „*neustále klíčový postoj k výtvarnému projevu jako složce ustavující*“.⁹⁸ Publikační činnost byla založena na komunikaci s divákem, podstatou výtvarného slohového názoru byl dialog mezi jevištěm a hledištěm. Proto vše, co se odchylovalo od těchto náhledů, porušilo komunikaci a divákovu vnímání bylo otupováno. Z těchto uvedených důvodů odsoudila avantgardní prvky a avantgardu jako takovou.⁹⁹

Marek Čejka a Jiří Hanuš ve svém díle uvedli dva příspěvky sepsané R. Vackovou. První článek *Boj o kulturní základy*, sepsaný pro *List pro křesťanskou kulturu* dne 6. března 1946 na stranách 1–3, byl popisem sporu mezi profesorem romanistou Václavem Černým a šéfredaktorem Rudého práva Gustavem Barešem. Tématem sporu bylo hodnocení evropských tradic, evropské a české kultury. „*Přestože tu šlo o zásadní otázky (...) byla to, abychom byli prostonárodně věcní, debata podle vzorce: jeden o koze a druhý o voze*“, popsala Růžena Vacková situaci, a dále dodala přesvědčení, že „*šéfredaktor Bareš (...) nabyl dojmu, že Václav Černý hájí pouze západní umělecké tradice a s tím (mlčky) i západní politickou orientaci*“. K postoji Černého proto uvedla, že „*Václav Černý smrtelně vážně přijímá jednu hodnotu, hodnotu umění, a že přisuzuje ethosu uměleckého díla i ethice hlubinnou metafyzickou důsaznost*“. I když „*Václav Černý (...) všechny možné hodnoty už předpokládá*“, naopak „*Gustav Bareš o hodnotách nemluví*“. Ze všech podnětů došla k závěru: „*Formálně a morálně jsme na straně Černého – věcně si rozumíme lépe s Burešem*“.¹⁰⁰

Dne 29. listopadu 1946 vypovídala R. Vacková k věci obviněného ing. Jana Vrby, bývalého šéfredaktora Národního středu. Ve svých článcích sympatizoval s odtržením československého pohraničí, začleněním českých zemí pod Třetí říši, nacistickým vůdcem Adolfem Hitlerem a zároveň kritizoval období první republiky, osobnost dr. Beneše a domácí odboj. Vacková při výslechu vypověděla, že od roku 1940 po ní bylo požadováno, aby psala aktivistické články na téma německé kultury, ale vždy odmítla. Vyvrcholením byl 14. březen

⁹⁵ Marie VALTROVÁ, *Růžena Vacková. Žena, která ovlivnila mnohé*, dostupné online (http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=855&ida=2088), [citováno k 13. 8. 2014].

⁹⁶ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové, 17. května 1952.

⁹⁷ Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realista Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatraia: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 44.

⁹⁸ *Tamtéž*, s. 47.

⁹⁹ *Tamtéž*, s. 49.

¹⁰⁰ Marek ČEJKA – Jiří HANUŠ (edd.), *Křesťané a socialismus. Čítanka textů: 1945–1989. Díl I.*, Brno 2008, s. 7–10.

1942, kdy Vrba požádal redaktory kulturní rubriky, aby napsali oslavné články na německou kulturu. Všichni redaktoři, včetně R. Vackové, opět odmítli. Vzápětí tito redaktoři napsali článek na opačné téma, tedy na české drama. Jelikož tajně došlo k úpravě článku ze strany vedení (nikoli ze strany redaktorů), který vyšel druhý den v novinách a byl signován „V“, tedy část značky, pod kterou psala Růžena Vacková (R. V.), žádala, aby vedení novin sepsalo článek, ve kterém vysvětlí, že původní článek signovaný „V“ nenapsala. Vedení odmítlo a výsledkem bylo, že celá redakce kulturní rubriky z novin odešla. Vrba byl roku 1947 odsouzen za zločin proti státu k těžkému žaláři v délce trvání 3 let.¹⁰¹

Vedle publikování v Národním středě psala Vacková kulturní glosy a eseje do revue Tak, která vycházela v letech 1937–1939. Redakci tvořili zkušení katoličtí publicisté, kterými byli např. Rudolf Ina Malý, Ladislav Švejcar nebo Jan Scheinost. Revue kombinovala politické postoje s uměleckou kritikou a literární tvorbou.¹⁰²

Od 30. let 20. století se Vacková setkávala s významnými osobnostmi z oblasti kultury. Byli to například Jan Patočka, Bedřich Fučík, Václav Černý nebo Zdeněk Kalista.¹⁰³

Růžena Vacková pomáhala ve velké míře nemajetným studentům. Mnohokrát je pozvala na oběd do restaurace U Jerneků v Nerudově ulici v Praze. Několika nemocným studentům zařídila prostřednictvím svého otce lékaře odborné vyšetření a léčení. Spoluvězenkyně Krejčíková-Hošková prozradila, že když v Praze vypukla epidemie dětské obrny, která postihla i Krejčíkovou-Hoškovou a musela být hospitalizována v krčské nemocnici, mezi návštěvníky u její postele se objevila i Vacková, i když s návštěvami mohli pacienti komunikovat pouze přes okenní tabule. Jednou se Vacková totiž vmísila mezi účastníky kurzu pro lékaře a oblečená do bílého pláště přišla psychicky podpořit svoji studentku. K této zajímavé vzpomínce Krejčíková-Hošková dodala: „*Vzpomínám si, jak předstírala [R. Vacková] soustředěnou pozornost a při tom na mě nenápadně pomrkávala. Před odchodem mi rychle stiskla ruku (...) Aby mě ušetřila každodenní dlouhé cesty na fakultu, po propuštění z nemocnice mě vzala k sobě*“. Vacková ráda chodívala do kostela u Pražského Jezulátka, kde při každé návštěvě přispívala několika mincemi do pokladničky s nápisem „Na chudé“. Pro svoji všestrannou dobročinnost neměla ke konci měsíce peníze ani na tramvaj.¹⁰⁴

¹⁰¹ ABS ČR Praha, f. 301, sign. 301-90-3. Rozsudek Národního soudu Praha, 28. března 1947.

¹⁰² Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotíády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 287.

¹⁰³ Jan CHODĚJOVSKÝ, *Růžena Vacková 100 let od narození*, dostupné online (<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/10/obsah/ruzena-vackova-100-let-od-narozeni.html>), [citováno k 13. 8. 2014].

¹⁰⁴ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 26–27.

2.5. Politické smýšlení

Růžena Vacková nebyla stoupencem jasně vyhraněné politické orientace, ale pro své okolí fungovala jako politické vodítko. Svými přáteli byla považována za „*sloup pevně stojící ve zvratech 20. století*“.¹⁰⁵ Když přišla ve 20. letech minulého století do Prahy, navázala kontakty s levicovými (tedy i komunistickými) umělci a intelektuály. Následně se od tohoto proudu distancovala a přešla k proudu, který Adéla Gjuričová nazvala umírněnou nacionální pravicí. Možným důvodem odchodu od levicových myšlenek bylo, že kulturní levice „*vnáší do umění a kultury politická měřítká, ovšem nikoli ve smyslu autentického socialistického názoru, (...) nýbrž v podobě pragmatického, skupinového uvažování. Umění je zbavováno své etické podstaty*“.¹⁰⁶ Vacková vystoupila také proti udělování státních cen za literaturu. Podle jejího názoru bylo problémem, že se díla neposuzují podle odborných kritérií.¹⁰⁶

Vacková byla kritikem politického systému první republiky. Nelíbila se jí dalekosáhlá úloha politických stran. Řešením by podle ní bylo, kdyby každá strana prohloubila své politické úvahy a kladla důraz na zkvalitnění demokracie a nastolení pevného mravního i duchovního řádu.¹⁰⁷

Zabývala se pojmy národ, vlastenectví, národní povaha a národní tradice s atributy češství (těmi jsou střízlivost, neútočnost, prostota, lidovost, vynalézavost). Podle jejího názoru „*národ je čímsi teplým a blízkým (dějiny pak ‚rodinnou kronikou národní‘) – a současně společenstvím se vznešeným posláním*“.¹⁰⁸

Mnichovskou dohodu v roce 1938 chápala Růžena Vacková v článku *Hřích proti duchu*, uveřejněném 16. října 1938 v Národním středě, jako „*civilizační selhání západní kultury včetně části československé politické elity, nikoli však selhání ‚našeho lidu*“¹⁰⁹. Zároveň nehodlala včlenit německou politiku do německé kultury. V listopadu 1938 napsala, že je potřeba „*pokrokařských a humanitářských tendencí*“ a dodala, že se musí více projevit národní uvědomění a křesťanský konzervatismus.¹⁰⁹

Dne 15. ledna 1939 publikoval Národní střed článek, ve kterém se Vacková vyjádřila protibenešovsky: „*Dr. Edvard Beneš je až do oběhu krve parazitem myšlenky, ducha, bytí i osobnosti Masarykovy – a parazit nemůže být kulturním symbolem. Leč nepravou modlou*“.

¹⁰⁵ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 286.

¹⁰⁶ *Tamtéž*, s. 286–287.

¹⁰⁷ *Tamtéž*, s. 290.

¹⁰⁸ *Tamtéž*, s. 288–289.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, s. 292–293.

Paradoxně jako jediná vyučující pražské univerzity podpořila prezidenta Beneše ve studentském pochodu na Hrad v únoru 1948 proti rozpínající se moci komunistů.¹¹⁰

V letech 1945–1948 byla „řádným členem lidové strany“.¹¹¹ Po reorganizaci roku 1948 tuto stranu opustila.¹¹² Od roku 1945 do jejího zadržení roku 1952 byla členkou Revolučního odborového hnutí.¹¹³

2.6. Druhá světová válka

Po vypuknutí druhé světové války provozovala Růžena Vacková ilegální činnost.¹¹⁴ Svoji nenávisť vůči nacistickému Německu dala najevo již v roce 1939, kdy odmítla účast na berlínském kongresu klasických archeologů. Sama označovala německou vědu za propadlou nacistické ideologii.¹¹⁵ Měla četné kontakty na své oborové kolegy (Jindřich Čadík, Josef Hutter, Josef Drachovský), se kterými organizovala odbojovou činnost v Národní radě. František Jedlička donášel zprávy o zbraních V2, byl vytvořen vědecký tým Václava Dolejška, který měl z informací sestavit povahu V2. Skupina měla k dispozici tajné vysílačky, proto byly zprávy odesílány do Moskvy i Londýna.¹¹⁶ Vackové ilegální činnost spočívala v přenášení vysílačky „Voláme č. 15“,¹¹⁷ která informovala o místech výroby V2.¹¹⁸ Tato činnost byla však prozrazena a 2. února 1945¹¹⁹ byla Vacková zatčena a uvězněna

¹¹⁰ *Tamtéž*, s. 294.

¹¹¹ Vojtěch Novotný jako důvod členství v Československé straně lidové uvádí problémy nemocnice Pod Petřínem a Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Lékaři v květnu 1945 vytvořili revoluční výbor a prohlásili nemocnici za německý majetek (konfiskát pod národní správou) a kongregaci označili za přísluhoatelku nacistického režimu, protože vedoucí sestry byly německé národnosti. Zemský národní výbor s platností od 1. prosince 1945 zrušil národní správu. Kvůli těmto skutečnostem vstoupily sestry do ČSL s nadějí na poskytnutí pomoci. Ve straně zůstaly až do únorových událostí roku 1948. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 141.

¹¹² NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody.

¹¹³ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové ze 17. května 1952.

¹¹⁴ Vojtěch Novotný uvádí, že se R. Vacková začala věnovat odbojové činnosti již v roce 1938. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 87.

¹¹⁵ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

¹¹⁶ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 87.

¹¹⁷ Vojtěch Novotný píše, že roku 1944 byla odbojová skupina prozrazena, a proto se neuvězněné osoby pod vedením Václava Dolejška a malíře Karla Šourka spojily s jinými odbojovými skupinami. Tak vznikla skupina označovaná jako Voláme č. 15 spolupracující s Ústředním vedením odboje domácího. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 87–88.)

¹¹⁸ Vojtěch Novotný píše, že Vackové činnost spočívala v poskytnutí svého bytu pro tajné schůzky členů odbojové skupiny a dopravení krystalového přijímače do rozbité vysílačky z úschovny na nádraží. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 87.

¹¹⁹ V Ottově slovníku je uvedeno, že Vacková byla vězněna v letech 1943–1945. Srov. Jan ADAM, *Osobnosti – Česko: Ottův slovník*, Praha 2008, s. 744. Věra Ptáčková uvádí rok 1945, kdy byla zatčena za protinacistickou činnost. Srov. Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realista Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatralia: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 44–45.

v pankrácké cele. Protože byli v Drážďanech roku 1944 popraveni její bratr MUDr. Vladimír Vacek (1910–1944),¹²⁰ primář táborské nemocnice, a švagr doc. MUDr. Alexander Gjurič (1898–1944), doufala, že bude zastřelena a ne oběšena.¹²¹ V osobním dotazníku sepsaného 7. prosince 1952 ve věznici v Novém Jičíně uvádí, že byla z pankrácké věznice osvobozena na konci druhé světové války, 5. května 1945.¹²² V dotazníku sepsaného 9. července 1963 v Pardubicích jmenuje ještě jednu ilegální skupinu, pro kterou pracovala, a sice Národní radu.¹²³

Za války, roku 1942, sepsala dílo z oblasti české teatrologie pod názvem *Výtvarný projev v dramatickém umění*. Tiskem bylo šestisetstránkové dílo vydáno až před cenzurními pogromy roku 1948 v nakladatelství dr. V. Tomsy.¹²⁴ Toto dílo spolu s *Estetikou dramatického umění* (autorem Otakar Zich) a *Hudebním myšlením* (autorem Josef Hutter) tvoří triptych, který se zabývá sémiotikou uměleckého díla.¹²⁵ Jelikož název knihy *Výtvarný projev v dramatickém umění* v sobě zahrnuje několik termínů, kterými jsou například divadelní dekorace, divadelní scéna, jevištní výtvarnictví nebo scénografie, můžeme vyvodit, že Vacková kladla důraz na výtvarné a divadelní funkce. Svě stěžejní dílo začala psát v době, kdy jí byla nacisty zabavena knihovna, a kdy byly uzavřeny vysoké školy. Proto byla R. Vacková nucena psát pouze na základě své paměti a hlubokého všestranného vzdělání. Paradoxně začala psát dílo v době, kdy nemohla přednášet na univerzitě, a proto měla dostatek času a prostoru věnovat se naplno své stěžejní práci. Knihu věnovala jako křížek na hrob popraveným rodinným členům.¹²⁶ *Výtvarný projev v dramatickém umění* nám může připadat jako krajina protkaná různými cestami, které směřují ke svému středu. Tímto centrem se stávají eticko-estetické podmínky inscenace dramatu. Výchozím bodem díla je vztah divák-herec a herec-divák v klasické evropské divadelní architektuře. V díle se čtenář seznámí s prvky divadelní tvorby od starověku až po syntetické divadlo E. F. Buriana.¹²⁷

¹²⁰ Tomáš Halík uvádí jiné křestní jméno bratra Růženy Vackové, a to MUDr. Jaromír Vacek. Srov. Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 100.

¹²¹ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

¹²² NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník.

¹²³ *Tamtéž*. Dotazník při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody.

¹²⁴ Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realista Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatralia: sborník Adolfu Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 44.

¹²⁵ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 164.

¹²⁶ Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realista Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatralia: sborník Adolfu Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 43–44.

¹²⁷ *Tamtéž*, s. 50.

Po uzavření českých vysokých škol pracovala v redakci *Slovníku jazyka českého*. Zde mohla uplatnit nabyté zkušenosti ze psaní hesel pro *Ottův slovník naučný*.¹²⁸

Roku 1942 přestala R. Vacková publikovat své články v *Národním středě*. Namísto jejich příspěvků začal deník uveřejňovat články vychvalující kulturní rozkvět a závaznost k německé říši.¹²⁹

Se svým budoucím kolegou a přítelem Josefem Zvěřinou¹³⁰ se seznámila v roce 1943.¹³¹ Vacková vyhledala J. Zvěřinu s potřebou vysvětlit teologické otázky pro svoji práci o latinských kořenech západní kultury. Z toho důvodu ji začal J. Zvěřina navštěvovat, ale postupem času si oba role vyměnili a Vacková poskytovala J. Zvěřinovi seminář o výtvarném umění, který byl nahrazen soukromými hodinami archeologie a teorie výtvarného umění. O jejím přístupu a znalostech J. Zvěřina řekl, že byly přínosnější než studium na Sorbonně.¹³²

2.7. Poválečná léta a únorové události

Po zkušenostech z druhé světové války konvertovala R. Vacková ke katolictví. Její náboženské zaměření, které má základ v její myšlence „neschopnost vyrovnat se napolovic“, se rovněž projevuje v literární tvorbě.¹³³ Do té doby byla Vacková i její rodina laxně katolická. Ke katolictví ji přiměly „vědecké nejistoty, filosofické zmatky liberalismu a

¹²⁸ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 164.

¹²⁹ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 294.

¹³⁰ Josef Zvěřina (1913–1990) byl Otcem pražské Rodiny. V Římě studoval filozofii a teologii. V době německé okupace strávil pro svůj protinacistický postoj dva roky ve vězení. Již během druhé světové války se seznámil s R. Vackovou. Společně psali Listy mládeži, které byly určené pro mladé lidi na nucených pracích v Německu. Po skončení války si byl vědom vážnosti politické situace. Proto se rozhodl ponořit do studia marxismu-leninismu. Zvěřina nikdy nepodceňoval soupeře, ale snažil se porozumět jejich způsobům a činnostem. Zvěřina byl odsouzen roku 1952 v procesu Bárta a spol. k trestu odnětí svobody na 22 let. Příslušníky StB přiváděl k šílenství, když jim neustále opakoval větu „*Nepřinutíte mě vás nenávidět!*“ Roku 1965 byl podmíněčně propuštěn. V době pražského jara pracoval pro teologický časopis VIA a byl jmenován asistentem teologické fakulty v Litoměřicích. V období normalizace byl jmenován farářem v malé obci Praskolesy, kde působil až do svého odchodu do důchodu. Nadále organizoval podzemní semináře, spolupracoval s Otou Mádrem a arcibiskupem Františkem Tomáškem. Byl signatářem Charty 77. Během sametové revoluce stál po boku Václava Malého na Letné. Přednášel na teologické fakultě v Praze. Papežem Janem Pavlem II. byl dvakrát přijat k audienci. Zvěřina zemřel 18. srpna 1990. Václav Havel mu udělil roku 1993 Řád T. G. Masaryka in memoriam. Srov. Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 28–31.

¹³¹ „*To seznámení bylo docela legrační, ještě dnes je mi horko, když si na to vzpomenu. Bylo po mši, když přišla za mnou asi čtyřicetiletá dáma, že prý má nějaké problémy. Dali jsme se do řeči a dostali jsme se (...) na církevní umění a já mluvil velmi suverénně. Ona k tomu sem tam něco prohodila, načez jsem se s mírnou ironií (...) zeptal: ‚A vy tomu rozumíte?‘ ‚Trochu, ‚odpověděla, ‚já totiž přednáším archeologii a dějiny umění na Karlově univerzitě.‘ Děsně jsem se stydl.“ Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 82.*

¹³² Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 82–83.

¹³³ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

nepřijatelnost marx.-leninismu“.¹³⁴ Proto od roku 1945 pracovala s přesvědčením, že katolická církev je cesta svobody. Nenávist vůči komunistickému vedení státu sdílela od roku 1949, kdy nastaly perzekuce kněží, konfinace řeholníků, řeholnic, arcibiskupa Berana. Proto se vydala na cestu s cílem osvobodit církev „bez ohledu na dočasné občanské zákony“.¹³⁵ V letech 1945–1948 psala pro časopisy *Vyšehrad* a *Kulturní revue* stati, které měly v sobě filosofický nádech (např. *Boj o kulturní základy*). Odkazuje na myšlenky katolického teologa Johna Henryho Newmana (1801–1890), Josefa Zvěřiny a univerzitního učitele Vojtěcha Birnbauma.¹³⁶

Plně se začala věnovat katolickému životu. Stala se lektorkou sdružení *Studia catholica*;¹³⁷ přednášela na Akademických týdnech pořádaných dominikánem Metodějem Habáněm; vstoupila do katolického sdružení *Rodina*, které bylo založeno chorvatským knězem profesorem Kolakovičem. Ten založil toto sdružení nejen v Praze, ale i na Slovensku.¹³⁸ Roku 1945 „se stala spolupracovnicí katolického týdeníku *Katolík* a zúčastnila (...) se práce mezi vysokoškolskou katolickou mládeží“.¹³⁹

Konverze ke katolictví se projevila také v jejích knihách. Vacková ve *Výtvarném projevu v dramatickém umění* popisuje, že se začala dívat na divadelní tvorbu pozměněným pohledem, podle kterého „každé pravé drama Boha prostě postuluje. Nezapřelo dodnes, že vzniklo z oslav na jeho počest“.¹⁴⁰

Růžena Vacková navázala spolupráci s kněžími, kteří měli křesťanskou víru jako praktický a každodenní postoj. Byli jimi Alexander Heidler,¹⁴¹ Adolf Kajpr, Antonín Mandl, Jan Evangelista Urban, Josef Zvěřina nebo Oto Mádr.¹⁴²

¹³⁴ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody.

¹³⁵ *Tamtéž*.

¹³⁶ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 246.

¹³⁷ Studium catholicum neboli „ústav pro poznání katolické bohovědy pro laiky“ bylo založeno roku 1936. Stalo se tak proto, že skončily teologicko-filozofické kurzy podporované Alžbětou Birnbaumovou a Praha ztratila prostředek ke vzdělávání laiků v oblasti teologie. Z popudu Jana Evangelisty Urbana vznikly kurzy doplňující vysokoškolské učivo teologie a příbuzných oborů. Studium probíhalo ve farní budově františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné na Jungmannově náměstí v Praze. Tímto získala Katolická akce vlastní ústav pro vzdělávání. Kvůli druhé světové válce byla činnost přerušena a obnovena byla až 17. září 1947 díky podpoře arcibiskupa Josefa Berana, který jmenoval rektorem J. E. Urbana. Vacková byla jmenována společně s Jaroslavem Čermákem, Bedřichem Svobodou a Josefem Zvěřinou do sboru mimořádných docentů v oboru umění. Činnost Studia catholica probíhala pouze v roce 1947–1948. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 183–184.

¹³⁸ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 247.

¹³⁹ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Životopis Růženy Vackové, 17. května 1952.

¹⁴⁰ Věra PTÁČKOVÁ, *Metafyzická realista Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatraia: sborník Adolfu Scherlovi k osmdesátinám*, Praha 2005, s. 47.

¹⁴¹ A. Heidler (1916–1980) promoval roku 1947 na Teologické fakultě Univerzity Karlovy na doktora teologie a spolupracoval s arcibiskupem Josefem Beranem, který Heidlera jmenoval rádcem České ligy akademické. V prosinci 1948 byl vazebně vyšetřován, pro nedostatek důkazů byl propuštěn. Postavil se proti komunistické Katolické akci a hrozilo mu věznění. Ke konci roku 1949 emigroval přes Šumavu do SRN. V Mnichově se stal

Od roku 1945 přispívala Vacková články do listu Katolík. Ten vycházel od prosince 1945 do února 1948. Jeho cílem bylo vystoupit proti lidoveckému klerikalismu, proti podřizování náboženství politikou, měl nabádat katolíky k bdění, činnosti, řádu a mravnosti. Katolík kritizoval liberalismus, protože jeho výtvorem je společnost sobeckých individuí bez jakéhokoli pevného řádu. Přínosným byl článek *Pravý státní zájem* publikovaný v Katolíku roku 1946: „*S bolestným trnutím denně, a téměř od rána do večera, setkáváme se ve veřejném životě, ve školách, v soukromých osudech s hrůzným křivením a popíráním pravdy, se lži nestoudnou až cynickou (...) V Čechách trpí právo přirozené*“.¹⁴³

Adéla Gjuríčová uvádí, že katoličtí intelektuálové jednali naivně, když se věnovali kritice liberalismu, a přitom zapomínali na mnohem nebezpečnějšího nepřítele, kterým byl komunistický socialismus.¹⁴⁴

Problematicke „věda o slohu“ se začala R. Vacková věnovat již od roku 1945 po vzoru svého učitele Vojtěcha Birnbauma. Výsledkem byla teorie, ve které domyslela zásady vídeňské školy, která byla reprezentovaná Aloisem Rieglem, Franzem Wickhoffem, Maxem Dvořákem a Vojtěchem Birnbaumem. V knize *Věžeňské přednášky* autorka poznamenala, že Riegel a Wickhoff jsou představiteli tzv. starší vídeňské školy, která je od smrti Dvořáka (1921) označována za školu novou. Zde se Vacková snaží odpovědět na filosofickou otázku, „*zda se dějiny odvíjejí ve směru odněkud někam v linii pokroku – a jsou tedy objektivně poznatelné – anebo zda se ve svém pluralismu až chaotičnosti (...) racionálnímu uchopení vymykají; pak je hledání slohových zákonitostí beze smyslu*“.¹⁴⁵ Kladla důraz na nepřerušovanou genetickou teorii starší vídeňské školy, kterou rovněž rozvíjel Birnbaum a jeho žáci Oldřich Stefan a Václav Mencl. Proti nim stojí jeden z Birnbaumových žáků a univerzitní kolega R. Vackové Václav Richter, který zdůrazňuje diskontinuitu vývoje.¹⁴⁶ První díl knihy *Věda o slohu* vyšel až po její smrti v nakladatelství Aula v roce 1993 zásluhou Bohdana Chlíba. Cílem je poukázat, jak lidstvo od starověkého Egypta až po dnešní den poznávalo skutečnost. Myšlení je zkoumáno prostřednictvím umění, tedy pomocí tvaru. Přitom zkoumá tři specifické oblasti – Bůh, člověk, příroda. Výsledkem má být gnoseologické poznání – poznání řádu, které se odlišuje v jednotlivých vývojových etapách (axiologicky,

pod pseudonymem „otec Křišťan“ redaktorem katolických náboženských programů čs. vysílání v Rozhlasové stanici Svobodná Evropa. Václav Havel ho vyznamenal Řádem T. G. Masaryka III. třídy in memoriam. Srov. Prokop TOMEK, „*Otec Křišťan*“ z *Rádia Svobodná Evropa*, Paměť a dějiny 1, 2014, s. 99–107, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1401/099-107.pdf>), [citováno k 17. 3. 2015].

¹⁴² Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 295.

¹⁴³ *Tamtéž*, s. 295–297.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, s. 298.

¹⁴⁵ Růžena VACKOVÁ, *Věžeňské přednášky*, Praha 1999, s. 248.

¹⁴⁶ *Tamtéž*.

hodnotově, se liší slohy egyptský, řecký, římský, románský aj.). Metodou pro zkoumání byla teorie znaku – sémiotika.¹⁴⁷ Vědecké myšlení R. Vackové bylo založeno na tom, že člověk se vztahuje k celku skutečnosti a usiluje o jeho poznání. Prožívání tohoto celku a „sdílený výklad skutečnosti mají vždy vymezený tvar čili sloh“. Pod podmínkou proměny životního pocitu může nastat proměna slohu. Jelikož umělec jako součást širšího lidského společenství dává vnější výraz proměnám životního pocitu, hovoří Vacková o „poznání tvarem“. Ve vědě o umění znamená pojem sloh řadu uměleckých děl, které jsou myšlenkovitě spojeny určitým tvarem. Zmíněná proměna slohu znamená změnu v postoji člověka. Protože se autorsky věnovala dění v architektuře, ve které se pokusila o syntézu nového stylu se stylem historických měst, zformulovala základní prvky nového slohu – člověk je plnou bytostí a součástí společenství, protože již dříve zkoumal vztahy a funkce vztahů, ze kterých vyšel posvěcující živel, tedy Bůh-Světlo.¹⁴⁸ Problémem bylo, že Vacková nemohla porovnávat své výsledky práce s okolním světem. I proto je překvapivé až fascinující, že se její výsledky shodovaly se závěry zakladatele moderní strukturální metody v dějinách umění Hansem Sedlmayerem. Snažila se vycházet z poznání evoluční vize Pierra Theilharda de Chardin, podle které jsou „dějiny řízeným vzestupem k bodu omega“ a dále poznamenává, že „nevědomost je (...) nedostatek, ontologické zlo“.¹⁴⁹ Z toho důvodu se devizou R. Vackové stalo přesvědčení, že „skutečnost lze poznat tvarem, že ve vývoji umění existují zákonitosti“.¹⁵⁰

Po únorovém převratu 25. února 1948 se „jako jediná z profesorského sboru Univerzity Karlovy účastní protikomunistické demonstrace studentů pochodem na Hrad“.¹⁵¹ Účastníci demonstrace proti násilnému komunistickému puči byli rozehnáni policií.¹⁵² Důsledkem byl zákaz přednášet na univerzitě. Na seznamu pedagogů v zimním semestru 1950/1951 její jméno již uvedeno nebylo.¹⁵³ V rozsudku Státního soudu Praha z 13. června 1952 je poznamenáno, že funkci profesorky archeologie zastávala do října 1950. Poté byla z univerzity vyloučena pro své záporné postoje k lidově demokratickému zřízení. Od vyloučení „až do svého zatčení v únoru roku 1952 byla na trvalé dovolené“.¹⁵⁴ Když se konala poúnorová porada pedagogů, tehdejší děkan fakulty Jan Blahoslav Kozák pronesl návrh na vyloučení studentů, kteří se zúčastnili manifestačního pochodu na Hrad. Jako jediná

¹⁴⁷ *Tamtéž.*

¹⁴⁸ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 83–86.

¹⁴⁹ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 249.

¹⁵⁰ *Tamtéž.*

¹⁵¹ *Tamtéž*, s. 247.

¹⁵² Tomáš HALÍK, Růžena Vacková. *Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, *Salve: Revue pro teologii a duchovní život* 1, 2005, s. 100.

¹⁵³ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 164.

¹⁵⁴ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

se těchto studentů zastala Růžena Vacková, která pronesla, že účast byla mravní povinností a pokud musí být studenti vyloučeni, chce být vyloučena s nimi a sdílet stejný osud. Akční výbor ministerstva školství a osvěty odpověděl: „*Žádáte, abyste ve školním roce 1948/49 v přednáškách nepokračovala*“. Na tento komentář Vacková reagovala: „*Byla jsem vyakčněna*“.¹⁵⁵ Z důvodu ztráty zaměstnání poskytla R. Vackové finanční výpomoc na žádost pátera Zvěřiny představená řádu sester boromejek v Praze Pod Petřínem Žofie Langrová (řádovým jménem sestra Bohumila). Aby Vacková peníze okamžitě nerozdala, rozhodl páter Zvěřina, že peníze bude opatrovat Jiřina Krejčíková-Hošková, která peníze vydávala po určité sumě každý měsíc.¹⁵⁶

V dotazníku ze 7. prosince 1952 sama sebe popisuje jako nepraktickou v rukodělné práci a nepohotovou se slabou mechanickou pamětí. Podle svých slov je vznětlivá a má silné sklony mít vždy pravdu. Není zvyklá užívat alkoholické nápoje, ale je kuřák. Protože její sestra Jiřina Gjuričová¹⁵⁷ vychovávala sama dva syny, přispívala jí R. Vacková finančně společně s jejím otcem.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Marie VALTROVÁ, *Růžena Vacková. Žena, která ovlivnila mnohé*, dostupné online (http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=855&ida=2088), [citováno k 13. 8. 2014].

¹⁵⁶ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 28.

¹⁵⁷ Její manžel, doc. MUDr. Alexander Gjurič, a její bratr, doc. MUDr. Vladimír Vacek, byli popraveni za 2. světové války v Drážďanech po tříletém věznění dne 10. července 1944.

¹⁵⁸ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dotazník (Nový Jičín, 7. prosince 1952).

3. PŘÍPRAVA PROCESU MÁDR A SPOL.

3.1. Katolická akce a společenství „Rodina“

Dějiny KA spadají do období po první světové válce, kdy se hnutí začalo šířit západní Evropou. První podnět ke KA dal roku 1922 papež Pius XI.¹⁵⁹ Cílem bylo, aby laici pod vedením kněží a řeholníků prosazovali katolickou činnost ve společnosti.¹⁶⁰

Katolická akce nabyla dvou podob, italské a belgické. Italská verze považovala za základní jednotku farnost a členy dělila podle pohlaví. V čele skupiny stál předsedající kněz. Tato verze platila v českých zemích v době před druhou světovou válkou i během války. V belgické verzi byla základem stavovská myšlenka, protože členové byli rozdělováni podle povolání. Důraz byl kladen na laiky, kteří spolupracovali s knězem coby asistentem. Hlavní impuls dal této verzi belgický kněz Joseph Cardijn, který založil organizaci *Křesťanská dělnická mládež* (JOC, Jeunesse Ouvrière Chrétienne) a postupně vznikala další hnutí, kterými byly *Křesťanská studentská mládež* (JEC, Jeunesse Étudiante Chrétienne), *Křesťanská rolnická mládež* (JAC, Jeunesse Agricole Chrétienne) a *Nezávislá křesťanská mládež* (JIC, Jeunesse Indépendante Chrétienne).¹⁶¹

Hlavním organizátorem KA byl chorvatský kněz Tomislav Kolakovič-Pogljajen.¹⁶² Během studijních cest po Evropě se seznámil s tvůrci hnutí JOC a JEC. Pod vlivem poznatků se začal věnovat šíření tzv. jocistických kroužků.¹⁶³ Václav Vaško ve svém díle napsal, že podstatou jocismu byla hesla „Formation par action“ (formace osobnosti činností) a „Voir, juger, agir“ (vidět, soudit, jednat). Proto můžeme říci, že cílem bylo „vidět svět, jakým je, uvažovat, čím mohu k jeho zlepšení přispět já, a podle toho jednat“.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 299–300.

¹⁶⁰ Stanislav BALÍK – Jiří HANUŠ, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, s. 23.

¹⁶¹ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 162–163.

¹⁶² T. Kolakovič-Pogljajen (1906–1990) se narodil v Chorvatsku. Po studiu působil jako profesor filozofie a křesťanské sociologie. Po vypuknutí druhé světové války byl sledován gestapem. Aby neprozradil své spolupracovníky, přijal dívčí jméno své matky (Kolakovič) a Chorvatsko opustil. Roku 1943 přišel na Slovensko, kde organizoval duchovní cvičení, kurzy filozofie, teologie a sociologie. Po skončení války se stal neoficiálním mluvčím Vatikánu a bylo mu umožněno navštívit Sovětský svaz. Zde se seznámil se životem obyčejných lidí, byl svědkem masových vražd, poznal bídu venkova. Roku 1946 byl obviněn ze špionáže, ale ještě svobodná prokuratura ho neshledala vinným. Po svém propuštění působil v USA, Indii, Číně, Belgii a Římě. Srov. Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 24–26.

¹⁶³ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 24.

¹⁶⁴ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 73.

Kolakovičovo hnutí nebylo jednotné, dělilo se na jednotlivé skupiny věřících, kterým se přezdívalo kroužky nebo buňky.¹⁶⁵ V čele každé skupiny (buňky) stál tzv. průkopník. Ten měl svoji několikačlennou skupinu vést tak, aby se každý člen stal novým průkopníkem a mohl tak založit další skupinu (buňku).¹⁶⁶

Na konci roku 1945 odjel Kolakovič do Prahy, kde založil skupinu s názvem Rodina, která se stala další pobočkou KA.¹⁶⁷ Jejími členy byli kněží i laici, mezi které patřili páter Alexander Heidler (pozdější „otec Křišť’an“ ze Svobodné Evropy), teologové Josef Zvěřina a Oto Mádr, litoměřický biskup Štěpán Trochta, profesorka Růžena Vacková, jezuité páter Adolf Kajpr a páter František Mikulášek, dominikán Metoděj Habáň,¹⁶⁸ řeckokatolický biskup Pavel Gojdič, banskobystrický biskup Andrej Škrábik, student přírodních věd Vladimír Jukl, medik Silvestr Krčméry, Josef Hošek, Jiřina Krejčíková, Elena Pellerová, Jaroslav Pernegr, Josef Plocek, Františka Rybenská, Anna Schwarzová, Miroslav Tomek nebo Václav Vaško. Růžena Vacková, označovaná jako Matka pražské Rodiny, učinila ze svého pražského bytu v posledním patře starého domu na Malostranském náměstí jedno z center schůzek členů Rodiny.¹⁶⁹ Schůzky probíhaly také v bytě V. Jukla a S. Krčméryho v pražské Salmovské ulici, v bytě A. Schwarzové, v kapli Všeobecné nemocnice na Karlově náměstí, v Dívčím domově katolické Charity nebo v sakristii kostela sv. Salvátora na Křižovnickém náměstí.¹⁷⁰

Rodina nebyla řeholí, spolkem a už vůbec ne protistátní organizací, jak ji nazývala StB. Jednalo se o společenství kněží, řeholníků a laiků. Členové přitom měli různé zájmy i politické názory, ale byli propojeni touhou po duchovním životě a odpovědnosti za prostředí, ve kterém žili.¹⁷¹ Společenství Rodina, jak jej nazvala Adéla Gjuričová, mělo koordinovat

¹⁶⁵ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 24.

¹⁶⁶ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 73–74.

¹⁶⁷ Jelikož je kruh Rodiny v literatuře ztotožňován s jinými existujícími kroužky, vůdčí osobnosti přiřazovány k české nebo slovenské Rodině a odsouzení v politických procesech byli souhrnně označováni jako členové Rodiny, je složité charakterizovat základní rysy pražské Rodiny. Vojtěch Novotný proto rozlišuje čtyři periodizační mezníky pražské Rodiny: 1946–1947 (počátky spojené s V. Juklem a R. Vackovou), 1947–1950 (fáze spojená s J. Zvěřinou a R. Vackovou), 1950–1951 (fáze spojená s O. Mádrem a R. Vackovou), 1952–1953 (fáze spojená s J. Hoškem, V. Vaško, A. Schwarzovou). Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 179.

¹⁶⁸ Habáň založil během druhé světové války českou odnož jocistických kroužků v Olomouci pod názvem „Nová pracující mládež“, která pracovala nezávisle na Kolakovičovi. Srov. Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 74.

¹⁶⁹ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 24–26; Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 179.

¹⁷⁰ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 166–179.

¹⁷¹ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 74.

zakládání obdobných kroužků na vysokých školách.¹⁷² Že byla KA pro KSČ nežádoucí již v době před únorovými událostmi roku 1948, o tom svědčí novinový článek v Lidové demokracii z 23. března 1946.¹⁷³

V souvislosti s tzv. Kolakovičovou aférou, která vypukla v březnu 1946, byla vyšetřována i R. Vacková. Podstatou aféry byla zpráva o odhalení spiknutí, jehož cílem mělo být obnovení Hlinkovy lidové strany, akce proti jednotě státu, lidově demokratické formě a základům SSSR. Kolakovič byl označen za duchovního vůdce a špiona. Vedle Kolakoviče byli vyšetřováni jeho spolupracovníci z Rodiny (R. Vacková nebo V. Jukl). Na základě dezinformace mělo dojít k oslabení katolické církve v období před květnovými volbami. Pravou podstatou bylo snížení volebních hlasů, které by katolíci odevzdali slovenské Demokratické straně a Československé straně lidové. O Vackové se vyšetřovatelé zmiňovali jako o účastníci „schůzky, na které se připravovala tajná mezinárodní zpravodajská organizace, protože jmenované není nutno bráti do vazby“. Kolakovič byl propuštěn 29. června 1946 a v srpnu opustil ČSR.¹⁷⁴ I když vyšetřování R. Vackové bylo ukončeno, nic se nezměnilo na faktu, že se členové Rodiny dostali do sporu s lidově demokratickým státem.

Po roce 1948 byla Rodina postupně likvidována. Členové byli zatýkáni a souzeni v církevních procesech.¹⁷⁵ „Nemáme se za co stydět, a oni [StB] jen ať vidí, že nic nelegálního neděláme!“, říkala R. Vacková o činnosti KA.¹⁷⁶

Do protokolu o výpovědi z 28. října 1952 Vacková vypovídala, že činnost vyvíjela s kněžími, mezi kterými byli Josef Zvěřina, Oto Mádr, Antonín Mandl¹⁷⁷ nebo Adolf Kajpr.¹⁷⁸

¹⁷² Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 300.

¹⁷³ „Zrádná akce se rozvíjela pod vedením Dr. Tomislava Kolakoviče, (...) [který] pod rouškou přednášek o sociologii pořádal zpravodajské kursy t.zv. Rodiny (...) proti socialistické ideologii. Kolakovič je vlastně špion světového formátu.“ Srov. Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 24–26.

¹⁷⁴ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 167–168.

¹⁷⁵ Podle Václava Vaška byl prvním procesem s KA případ „Valena a spol.“. Proces byl zahájen 13. srpna 1951 před pražským Státním soudem. Právník JUDr. František Valena byl posledním předsedou Ústředí katolického studentstva. Srov. Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 76. Spolu s ním bylo odsouzeno 11 osob. Rozsudek byl vyneseno o tři dny později. Valena byl odsouzen k 22 letům odnětí svobody, i když mu byl původně navrhován trest smrti. Srov. Stanislava VODIČKOVÁ, *V temnici někdo změkne a někdo ztvrdne*, Paměť a dějiny 2, 2011, s. 95, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>), [citováno k 10. 2. 2015].

¹⁷⁶ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 75.

¹⁷⁷ A. Mandl (1917–1972) byl římskokatolický kněz a teolog. Za druhé světové války byl v Římě vysvěcen na kněze. Od roku 1947 stál v čele KA v pražské arcidiecézi. V prosinci 1950 odsouzen k 25 letům vězení, propuštěn na amnestii roku 1964. Bylo mu zakázáno vykonávat kněžské povolání. Srov. Vladimír MACH, *Antonín Mandl*, dostupné online (http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_mandla.php), [citováno k 17. 3. 2015].

¹⁷⁸ A. Kajpr (1902–1959) byl římskokatolický kněz a publicista. Věnoval se publicistické a osvětové činnosti (duchovní přednášky nebo práce v rozhlasu). Za války vězněn v Terezíně, Mauthausenu a Dachau. V letech 1945–1945 pracoval s předními katolickými intelektuály pro týdeník Katolík. Roku 1950 odsouzen v procesu s řeholníky na 12 let vězení. Zemřel v Leopoldově. Srov. Vladimír MACH, *Adolf Kajpr*, dostupné online (http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_kajpra.php), [citováno k 17. 3. 2015].

Vacková byla ve styku také s Imrichem Staríčkem, asistentem Přírodovědecké fakulty v Bratislavě.¹⁷⁹ Mezi jejími spolupracovnicemi byly bývalá zaměstnankyně francouzského velvyslanectví v Praze Věra Běhalová, Jiřina Krejčíková nebo Marie Jadrná.¹⁸⁰

O Vackové vypovídal také Josef Hošek, který byl podle výpovědi členem ilegálních organizací a O. Mádra, R. Vackovou a J. Zvěřinu označil za agenty Vatikánu. Dodal, že cílem jejich protistátních organizací bylo vytvořit špionážní a rozvratné sítě, které by sloužily Vatikánu a západním státům.¹⁸¹ Sama Vacková k osobě Hoška řekla, že „*styky s Josefem Hoškem souvisely s činností v protistátní organizaci ‚Rodina‘, které jsme oba byli aktivními členy*“.¹⁸²

Společenstvím Rodina se také zabývá Znalecký posudek v rehabilitační věci J. Hoška z 5. července 1972, kde byla Rodina popsána jako protistátní ilegální organizace církevního charakteru, která „*soustřeďovala protistátní živly z řad náboženských fanatiků, oddaných římsko katolické církvi a jejímu světovému centru Vatikánu*“.¹⁸³

Roku 1951 požádal J. Zvěřina představenou kongregace Karla Boromejského v Praze Pod Petřínem Žofii Langrovou o peníze pro Vackovou, která musela z politických důvodů odejít z vysoké školy. Langrová darovala Vackové částku 20 000 Kčs z peněz, kterými disponovala jako představená kláštera. Vackové byly peníze vypláceny po jednotlivých měsících Jiřinou Krejčíkovou. V jednom měsíci z celkové sumy obdržela 3 000 Kčs.¹⁸⁴ Z výslechu J. Krejčíkové ze 17. května 1952 vyplynula skutečnost, že na žádost J. Zvěřiny navštívila Langrovou, od které „*vzvedla částku 40.000.- Kč, které (...) postupně předala Vackové*“.¹⁸⁵ Nastal rozpor s výpovědí J. Zvěřiny z 16. dubna 1952, který uvedl částku 20 000 Kčs. Z Protokolu o hlavním líčení vyplývá, že Ž. Langrová R. Vackové „*osobně dala jednou Kčs 50.000, pak ještě 40.000 Kčs*“.¹⁸⁶ Nastala situace, kdy máme k dispozici tři možné způsoby řešení. Buď Ž. Langrová darovala R. Vackové podle J. Zvěřiny částku 20 000 Kčs, nebo podle J. Krejčíkové částku 40 000 Kčs, nebo podle Státního soudu částku 90 000 Kčs (50 000 Kčs + 40 000 Kčs). Pravděpodobně bude nezbytné muset vycházet z Rozsudku Státního soudu v Praze z 13. června 1952. Podle soudního rozhodnutí Vacková „*obdržela (...)*

¹⁷⁹ NA Praha, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Rozsudek proti dr. Staríčkovi a spol., 30. dubna 1954.

¹⁸⁰ ABS ČR Praha, vyšetřovací spis archivní číslo (dále a. č.) V-691 MV. Protokol o výpovědi se svědkem, 28. října 1952.

¹⁸¹ *Tamtéž*, f. V-2298 MV. Osobní spis – Hošek Josef. Protokol o výpovědi s obviněným Hoškem Josefem, 19. února 1953.

¹⁸² *Tamtéž*. Protokol o výpovědi s obviněným Hoškem Josefem, 21. října 1953.

¹⁸³ *Tamtéž*, f. V-2298 MV. Mapa 01, f. A2/8, inv. č. 76, signatura A2/8-76.

¹⁸⁴ *Tamtéž*, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi se svědkem: Th.Dr. Josef Zvěřina, 16. dubna 1952.

¹⁸⁵ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi se svědkem Jiřinou Krejčíkovou, 17. května 1952.

¹⁸⁶ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

prostřednictvím svědkyně Jiřiny Krejčíkové od spoluobviněné Žofie Langrové finanční podporu, a to jednou 50.000 Kčs, po druhé 40.000 Kčs“.¹⁸⁷

Růžena Vacková podle protokolu z hlavního soudního líčení podněcovala k ilegální činnosti v podobě psaní dopisů do zahraničí. Sama odeslala do roku 1952 nelegálně pět zpráv.¹⁸⁸ Obsah těchto zpráv byl podle žaloby Státního soudu v Praze „*církevně politického rázu*“.¹⁸⁹

Podrobnější informace o činnosti R. Vackové poskytuje výslech její bývalé studentky V. Běhalové.¹⁹⁰ Jelikož Běhalová udržovala přátelské styky s francouzským vicekonzulem v Praze Fernandem Leleuxem, požádala ji Vacková, aby prostřednictvím francouzského velvyslanectví, kde dříve Běhalová pracovala jako telefonistka, odeslala do zahraničí zprávy popisující situaci v Československu (soustředování kněží, struktura římsko-katolické církve a nedostatek náboženských knih).¹⁹¹ Dopisy byly určeny A. Heidlerovi do Mnichova a J. Olšrovi do Říma. Dopisy do Mnichova byly odesílány na adresu Fernanda Herzoga do Mulhouse.¹⁹² Dopisy do Říma byly odesílány na adresu Piazza St. Maria Maggiore, č. 7.¹⁹³

Vacková se také často scházela s Marií Jadrnou, která pracovala v České katolické Charitě litoměřické diecéze¹⁹⁴ a jako ošetřovatelka u litoměřického biskupa Štěpána Trochty,¹⁹⁵ kterému M. Jadrná sdělila smýšlení R. Vackové. Ten pro ni napsal roku 1949 dopis, ve kterém žádal o písemný styk s Vatikánem a případný odchod do zahraničí. Dopis převzal J. Zvěřina a souhlasil s odesláním do Vatikánu. Druhý dopis sepsaný roku 1950 převzal od Vackové Mádr a přislíbil jej odeslat do Vatikánu. Do ledna 1952 obdržela R. Vacková další čtyři dopisy, které předávala Běhalové, a ta je prostřednictvím francouzského velvyslanectví odesílala do zahraničí. Všechny dopisy byly psány latinsky, výjimkou byl jeden dopis psaný nečitelně italsky. Štěpán Trochta psal o tom, proč předstírá kladný vztah

¹⁸⁷ *Tamtéž*. Rozsudek.

¹⁸⁸ *Tamtéž*. Protokol o hlavním líčení.

¹⁸⁹ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Žaloba.

¹⁹⁰ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi se svědkyní: Věra Běhalová, 18. dubna 1952.

¹⁹¹ Růžena Vacková při výslechu 17. května 1952 k obsahu dopisů dodala, že také psala o situaci na Cyrilometodějské fakultě v Praze a o snižování stavu duchovenstva z důvodu nástupu k výkonu vojenské služby. Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženu Vackovou, 17. května 1952.

¹⁹² Blízký přítel Běhalové, kterého poznala při studiích ve Francii. Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi se svědkyní: Věra Běhalová, 18. dubna 1952.

¹⁹³ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi se svědkyní: Věra Běhalová, 18. dubna 1952.

¹⁹⁴ Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 222.

¹⁹⁵ Š. Trochta (1905–1974) byl římskokatolický kněz a církevní hodnostář, za války napomáhal účastníkům odboje a židovským občanům, vězněn v Mauthausenu a Dachau, od roku 1947 litoměřickým biskupem, mluvčím katolických biskupů při jednáních s představiteli komunistického režimu, roku 1954 odsouzen k 25 letům vězení, amnestován roku 1960, biskupského úřadu se ujal opět v roce 1968, roku 1973 jmenován kardinálem. V seznamu spolupracovníků StB veden jako agent s krycím jménem Kabát. Srov. Vladimír MACH, *Štěpán Trochta*, dostupné online (http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_trochtas.php), [citováno k 17. 3. 2015].

k lidově demokratickému zřízení a jak si představuje budování socialismu s ohledem na politiku Vatikánu.¹⁹⁶

Do ledna 1952 sepsala Vacková čtyři zprávy do zahraničí.¹⁹⁷ V létě 1951 obdržela dopis od A. Heidlera prostřednictvím francouzského velvyslanectví. Dopis se týkal rozboru dekretu o exkomunikaci katolíků a vlasteneckých kněží. Tento rozbor dále rozšiřovala mezi reakčně zaměřené kněze. Roku 1950 se do jejího bytu dostavil Svatopluk Schützner,¹⁹⁸ který se tajně vrátil z emigrace.¹⁹⁹

Růžena Vacková podle operativního podvazku k případu Mádr a spol. zneužila svého povolání vysokoškolské profesorky tím, že ze svých žáků učinila členy ilegálních kroužků a vychovávala je v duchu nenávisti k lidově demokratické republice.²⁰⁰

3.2. Spoluobvinění Růženy Vackové

V procesu Mádr a spol. byl odsouzen **Václav Razík** (narozen 10. září 1921 v Brně), kooperátor v brněnském kostele sv. Tomáše v Křenové ulici.²⁰¹ Razík založil jocistický katolický kroužek²⁰² na brněnském gymnáziu v Legionářské ulici a uspořádal shromáždění členů ve Frýdlantu nad Ostravicí (červenec 1949), Lomnici u Tišnova (červenec 1950) a Rajhradě (říjen 1950).²⁰³ Měl spojení s Olgou Stavělovou, kterou požádal, aby vystavila falešný občanský průkaz na jméno Václav Novák pro kněze Jana Bártu, který uprchl z internačního tábora ze Želivu.²⁰⁴

¹⁹⁶ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženu Vackovou, 17. května 1952.

¹⁹⁷ Podle Protokolu o hlavním líčení napsala R. Vacková pět zpráv. Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

¹⁹⁸ S. Schützner se věnoval kroužkům JOC a JEC, navštěvoval schůzky pražské Rodiny, roku 1950 emigroval, v utečeneckém táboře Zech bei Lindau se rozhodl na základě falešných dokladů vrátit do vlasti a získávat informace o situaci katolické církve, v červnu 1950 uprchl zpět do Rakouska, přesunul se do USA, byl laicizován (neunesl tíhu viny, když se dozvěděl, kolik osob kvůli němu bylo odsouzeno v politických procesech). Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 220.

¹⁹⁹ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženu Vackovou, 17. května 1952.

²⁰⁰ *Tamtéž*. Operativní podvazek.

²⁰¹ *Tamtéž*. Podsvazek 3. Úsekový protokol sepsaný 14. července 1951 s Razíkem Václavem.

²⁰² Při výslechu Marie Vintrová uvedla, že se Razíkem založený kroužek jmenoval Průkopníci katolické mládeže. Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Podsvazek 3. Pokračování úsekového protokolu s Marií Vintrovou, 14. července 1951.

²⁰³ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Podsvazek 3. Pokračování úsekového protokolu, 20. července 1951.

²⁰⁴ *Tamtéž*. Pokračování úsekového protokolu, 1. srpna 1951.

Další odsouzenou byla **Marie Vintrová**, řeholním jménem Marta. Ta byla řeholnicí a představenou kláštera v Rajhradě. Narodila se 24. června 1902 v Petrovicích.²⁰⁵ Vintrová domluvila sestřím (Anežka Koděnková, Filipa Nosálová, Lucie Vojáčková, Fabiána Chytková a Lucie Sadílková) odjezd do Argentiny, kde měly založit řád. Odjezd sester nebyl v dubnu 1949 povolen s vysvětlením, že tyto sestry musí pro nedostatek pracovních sil ve zdravotnictví zůstat v ČSR. Poslední tři jmenované sestry uprchly roku 1950 do zahraničí ilegálně. K útěku jim Vintrová poskytla finanční obnos 40 000 Kčs. Na žádost Olgy Stavělové s nimi uprchl její syn, kněz Cyril Stavěl.²⁰⁶ Roku 1950 ubytovala M. Vintrová v klášteře S. Schütznera, kterému poskytla finanční obnos 3 000 Kčs.²⁰⁷ Na žádost Vintrové byla přijata do Razikova kroužku dcera O. Stavělové St. Olga.²⁰⁸

Další odsouzenou v procesu byla **Žofie Langrová**. Narodila se 1. prosince 1896 ve Slatině u Brna.²⁰⁹ Po osvobození roku 1945 byla jmenována představenou řádu Karla Boromejského.²¹⁰ Při výslechu Miroslava Tomka vyšlo najevo, že Langrová v klášteře Boromejek ukrývala O. Mádra, který chtěl odtud v květnu 1951 ilegálně uprchnout do zahraničí.²¹¹ I když nebyl útěk kvůli Mádrovu zatčení realizován, Ž. Langrová mu poskytla sumu 50 000 Kčs. Na popud J. Zvěřiny poskytla R. Vackové finanční sumu 40 000 Kčs na podporu katolické mládeže.²¹² Prostřednictvím Vackové odeslala Ž. Langrová přes francouzské velvyslanectví několik zpráv do Vatikánu. Tyto zprávy byly zaměřeny na popis situace v církvi. Pro tyto účely obdržela Vacková od Langrové sumu 90 000 Kčs.²¹³ Celkově na protistátní činnost Ž. Langrová „vydala kolem tří milionů (3.000.000),- Kčs“.²¹⁴ Tyto „peníze (...) získala od (...) řádových sester, kterých je celkem tisíc (1.000), (...) aniž by sestry věděly (...)“.²¹⁵

Vaško uvedl, že jedinou pravdou je, že Langrová poskytla azyl některým kněžím, kterým hrozilo zatčení. Dále uvedl, že předala Mádrovi finanční obnos a k této situaci dodal: „Peníze kongregace však nezpronevěřila. Jako představená má (...) právo jimi [penězi] disponovat, a to nejen na potřeby kláštera“.²¹⁶

²⁰⁵ *Tamtéž*. Úsekový protokol s Vintrovou Marií, 10. července 1951.

²⁰⁶ *Tamtéž*.

²⁰⁷ *Tamtéž*. Pokračování úsekového protokolu, 11. července 1951.

²⁰⁸ *Tamtéž*. Pokračování úsekového protokolu, 17. července 1951.

²⁰⁹ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

²¹⁰ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Životopis Žofie Langrové, 10. dubna 1952.

²¹¹ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi svědka: Tomek Miroslav, 19. května 1952.

²¹² *Tamtéž*. Protokol o výpovědi svědka: Jiřina Krejčíková, 17. května 1952.

²¹³ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi obviněného: Žofie Langrová, 8. dubna 1952.

²¹⁴ *Tamtéž*.

²¹⁵ *Tamtéž*.

²¹⁶ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 91–92.

Dalším odsouzeným byl **Vladimír Jukl** narozen 19. dubna 1925 v Bratislavě. Do roku 1950 působil jako asistent Vysokého učení technického v Praze a od roku 1951 nastoupil jako asistent přírodovědecké fakulty v Bratislavě.²¹⁷ Podle výsledku prováděl činnost s O. Mádr.²¹⁸ Jukl spolupracoval se Štefanem Šmálikem, se kterým vedl katolické kroužky. S ním se domluvil, že budou odesílat zprávy do Prahy Mádrovi a ten je bude odesílat do Vatikánu.²¹⁹ Jukl napomáhal knězi S. Schütznerovi a na základě instrukcí Tomislava Kolakoviče zakládal „*skupiny katolické mládeže a do těchto získával hlavně dělnickou mládež (...) a [měl] propagovat mezi ní politiku Vatikánu*“.²²⁰

Václav Vaško ve své knize *Dům na skále 3* píše, že Jukl byl podroben prvnímu výsledku 15. srpna 1951. Jakmile odmítl říct, s kým se scházel, vyšetřovatelé mu obušky rozbili chodidla natolik, že nemohl několik dní ani stát. Z paměti Jukla uvedených ve Vaškově knize vyplývá, že večer před procesem musel podepsat, že se nebude proti rozsudku soudu odvolávat. A pokud bude říkat něco jiného, než uvedl do protokolu, soudní senát bude jeho chování považovat za obelhávání úřadů.²²¹

Jedním z hlavních odsouzených v procesu Mádr a spol. byl **ThDr. Oto Mádr**, který byl postaven do čela tohoto procesu. Narodil se 15. února 1917 v Praze.²²² Studium morální teologie na Gregoriánské univerzitě v Římě, kam odjel v září 1948, bylo odsouhlaseno arcibiskupem Beranem, vedením teologické fakulty v Praze a dokonce púnorovým ministerstvem školství. V Římě spolupracoval s českou redakcí Vatikánského rozhlasu. I když krajané v Římě Mádra přemlouvali, aby se kvůli nelehké politické situaci nevracel do republiky, neuposlechl a vrátil se.²²³ Po návratu do Československa v srpnu 1949 se stáhl se studenty do ilegality a společenství řídil po vzoru jocismu. Problémem bylo, že do kroužků pronikli agenti StB. Proto byl na Mádra veden od ledna 1951 tzv. skupinový operativní svazek.²²⁴ Agent P. Románek nejpozději v únoru 1951 podal informace, že „*kaplan Oto Mádr od sv. Mikuláše v Praze III navazuje styky s bohoslovci ilegálně, dává jim pokyny podle hlášení vatikánského rozhlasu...*“, a dále byly údajně vytvořeny ze setkávání mladých lidí oddaných víře „*ilegální kroužky (...) které pod rouškou náboženské výchovy prováděly*

²¹⁷ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Životopis Vladimíra Jukla, 10. dubna 1952.

²¹⁸ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi se svědkem: Elena Pellerová, 10. dubna 1952.

²¹⁹ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi se svědkem: Štefan Šmálik, 16. dubna 1952.

²²⁰ *Tamtéž*. Protokol o výpovědi obviněného: Vladimír Jukl, 9. dubna 1952.

²²¹ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 86.

²²² ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Životopis Oto Mádra, 20. května 1952.

²²³ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 87.

²²⁴ Stanislava VODIČKOVÁ, *V temnici někdo změkne a někdo ztvdne*, Paměť a dějiny 2, 2011, s. 91, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>), [citováno k 23. 3. 2015].

přípravu rozvratu a špionáž...“.²²⁵ V březnu 1951 nasadila StB dalšího agenta. Ten měl takovou důvěru, že dokonce od Mádra převzal zprávu pro vatikánský rozhlas. Z této situace vplynuly pro StB důvody zatčení.²²⁶ Mádr se obával vyzrazení a rozhodl se uprchnout z republiky. V květnu 1951 se skrýval v klášteře boromejek v Praze u Ž. Langrové. Zde sepsal Slovo o této době.²²⁷ O útěk Mádra se začala zajímat StB, a proto připravila plán. V kavárně Flora se seznámil Mádrův přítel Miroslav Tomek s neznámým mužem, plavčíkem, který mu nabídl útěk do zahraničí na lodi, která měla vyplout 31. května 1951 kolem 22. hodiny z Pšovky u Mělníka. Plavčík byl agentem StB. Mádr byl ale na smluveném místě plavčíkem odmítnut a musel se vrátit zpět do Prahy, kde byl, již 1. června 1951, zatčen StB.²²⁸

Václav Vaško ve svém díle vyjádřil fakt, že Mádr údajně, podle rčení příslušníků StB, rozšiřoval tzv. štvavé letáky. Vaško k této nepravdivé situaci napsal, že za tzv. štvavé letáky soud považoval Mádrův do češtiny přeložený papežskou encykliku Pia XII. *Humani Generis* a spisek *Slovo o této době*.²²⁹ Mádr byl podmíněčně propuštěn roku 1966. Z rukou papeže Jana Pavla II. získal titul čestného papežského preláta. Roku 1997 mu byl Václavem Havlem propůjčen Řád T. G. Masaryka.²³⁰ Oto Mádr zemřel 27. února 2011.²³¹

Uměle připojenou skupinou k procesu Mádr a spol. byla skupina studenta medicíny **Vlastimila Železného**, studenta farmacie **Aloise Pokorného**, studenta přírodních věd **Zdeňka Čačky** a administrátora fary v Doubravníku **Stanislava Ledabyly**. Železný s Pokorným se spojili s dalšími studenty a pojišťovacím úředníkem Janem Simandlem, po kterém byla skupina pojmenovaná. Simandlova skupina nejprve rozšiřovala protistátní letáky odkazující na prezidenta E. Beneše a J. Masaryka a později začali shromažďovat zbraně po Němcích z dob války a připravovali partyzánské akce proti komunistům. Když byl Simandl roku 1950 zajat kvůli obvinění z krádeže vysílačky, Železný s Pokorným se ukryli v domě rolníka

²²⁵ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 96–97.

²²⁶ *Tamtéž*, s. 97.

²²⁷ „Hlavu vzhůru, bratři a sestry! tato doba není pro křesťany zvlášť příjemná, ale pro křesťany správného formátu je to velký a nádherný čas. (...) Je to výsada i dar právě teď žít, milovat a bojovat. (...) Je to čas odplaty, kterou vykonává bezbožný komunismus na bezbožném kapitalismu – svém původci. (...) Úkol této mimořádné doby je boj. (...) Nepřítel je silný. (...) Má školené kádry. (...) Komunismus si umínil vnutit světu Marxovo evangelium. Tedy boj. (...) Nepřítel lže. Strhávejte mu masku. (...) Bďte nad dětmi, učte je prožívanému náboženství. Otřásejte vnučovanou ideologií, chraňte je před vadnou morálkou. (...) Čtete společně Písmo a meditujte nad větami evangelia.“ Srov. Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 31, 157.

²²⁸ Stanislava VODIČKOVÁ, *V temnici někdo změkne a někdo ztvrdne*, Paměť a dějiny 2, 2011, s. 92, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>), [citováno k 23. 3. 2015].

²²⁹ Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 88.

²³⁰ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 32.

²³¹ Stanislava VODIČKOVÁ, *V temnici někdo změkne a někdo ztvrdne*, Paměť a dějiny 2, 2011, s. 100, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>), [citováno k 10. 2. 2015].

Antonína Zadražil v Křížovicích, kam se uchýlil i pekařský dělník František Mrkva.²³² Uprchlíky navštěvoval i Z. Čačka, který se ale napojil na agenty StB vystupující jako členové odboje. Ti měli pro ukrývající vystavit průkazy s falešným jménem, proto měli o sledovaných osobách přehled a dokonce jim byly poskytnuty jejich fotografie. Po pokusu F. Mrkvy o útěk z úkrytu dne 12. května 1951 se Železný s Pokorným obávali vyzrazení, a tak Mrkvu zavraždili.²³³ Dvacet příslušníků StB zahájilo 26. července 1951 zatýkáci akci. Zadražil, Železný a Pokorný se vzdali pod vlivem výhružek použití granátů. Ledabyl fungoval ve skupině spíše jako duchovní opora. Po spáchání vraždy poskytl všem zúčastněným svatou zpověď.²³⁴

Všichni obvinění v procesu Mádr a spol. byli pro svoji činnost zatčeni a předáni do vyšetřovací vazby. Jako první byl zatčen vedoucí kroužků a duchovní rádce O. Mádr (7. června 1951 v 16.00 hodin).²³⁵ Byl předán do věznice KV StB Praha v Bartolomějské ulici. Následně byli zatčeni V. Razík (9. července 1951 ve 20.00 hodin; uvězněn v KV StB Brno v 6. oddělení), M. Vintrová (10. července 1951 v 2.20 hodin; uvězněna v KV StB Brno), Z. Čačka (20. července 1951 v 21.45 hodin; uvězněn v KV StB Brno), ve stejný den, 26. července 1951, byli zatčeni V. Železný (v 6.00 hodin), A. Pokorný (v 6.50 hodin) a S. Ledabyl (v 17.30 hodin) – všichni tři jmenovaní byli uvězněni v KV StB Brno; V. Jukl byl zatčen 14. srpna 1951 v 17.30 hodin a uvězněn v KV StB Bratislava; Ž. Langrová byla zatčena 24. ledna 1952 v 9.10 hodin a uvězněna na V StB Praha. Jako poslední byla zatčena R. Vacková, a to 7. února 1952 v 20.40 hodin a uvězněna ve V StB Praha.²³⁶

²³² Není vyloučena možnost, že F. Mrkva byl nasazeným agentem StB. Ve sborníku „Církevní procesy padesátých let“ je poznamenáno, že prokurátor dr. Ziegler podal 31. května 1951 společnou žalobu na šest obviněných, ke kterým byla uměle připojena skupina čtyř osob, která se podílela na násilné smrti agenta StB. Uměle připojenou skupinou byli Železný, Pokorný, Ledabyl a Čačka, kteří vraždu F. Mrkvy spáchali. Srov. *Církevní procesy padesátých let: Sborník příspěvků z konference pořádané Českomoravskou generální delegaturou Řádu karmelitánů, Českou křesťanskou akademií a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským 21.–22. 5. 2002 v Praze*, Kostelní Vydří 2002, s. 99.

²³³ Mrkva se střetl se Železným, kterému přiběhl na pomoc Pokorný. Železný namířil pistol na kořen Mrkvova nosu a vystřelil. Protože Mrkva jevil známky života, udeřil ho Pokorný deskou z postele do hlavy. Následně ho začal Pokorný kopat do hlavy a těla. Ve večerních hodinách byl Mrkva dodatečně oběšen na půdě. Na zahradě bylo tělo zakopáno. Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742. Mapa 2. Protokol o výpovědi s obviněným Vlastimilem Železným, 7. dubna 1952.

²³⁴ Markéta DOLEŽALOVÁ, *Alois Pokorný (1928–1952)*, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/cs/alois-pokorny>), [citováno k 23. 3. 2015]; Markéta DOLEŽALOVÁ, *Vlastimil Železný (1928–1952)*, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/cs/vlastimil-zelezny>), [citováno k 23. 3. 2015]; ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 2. Protokol o výpovědi se svědkem: Antoním Zadražil, 24. dubna 1952; ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 2. Protokol o výpovědi s obviněným: Stanislav Ledabyl, 9. dubna 1952; ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 2. Protokol o výpovědi obviněného: Zdeněk Čačka, 9. dubna 1952.

²³⁵ Ve skutečnosti byl zatčen 1. června 1951. Srov. Stanislava VODIČKOVÁ, *V temnici někdo změkne a někdo ztvrdne*, Paměť a dějiny 2, 2011, s. 92, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>), [citováno k 4. 5. 2015].

²³⁶ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek; ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1 a Mapa 2. Osobní spisy státně bezpečnostního vyšetřování.

3.3. Výroba procesu

Trestní oznámení z 16. května 1952 kriticky vystupuje proti politice Vatikánu a kapitalistickým zemím v Evropě i USA, se kterými, podle Státní prokuratury v Brně, sympatizují osoby odsouzené v procesu Mádr a spol. Toto oznámení obsahuje skutkovou podstatu, podle které „*pracující lid buduje úspěšně socialismu[s] a společně s ostatními lidově demokratickými státy v čele se Sovětským svazem usilovně bojuje za udržení světového míru (...) vysoká církevní hierarchie s Vatikánem v čele se snaží (...) toto budovatelské dílo mařit, rozvracet náš vnitřní politický život (...) aby tak opět (...) přičinila se o obnovení kapitalistického zřízení*“.²³⁷ K činnosti Růženy Vackové je zde uvedeno, že svoji činnosti proti republice zahájila v roce 1949, kdy se spojila s uprchlým A. Heidlerem, A. Mandlem a S. Schütznerem, se kterými připravovala program pro organizace katolické mládeže, ve kterých „*pod rouškou náboženství vychovávala mládež katolického vyznání k odporu a nenávisti k lidově demokratické republice*“.²³⁸ Její činnost souvisela i se založením vlastního kroužku ve svém bytě, kde se setkávali její přátelé a členové dalších organizací. Touto cestou se seznámila s duchovním rádcem a vedoucím ilegálních organizací Mádrem a Juklem. Nadále schvalovala přípravu ilegálního útěku V. Jukla a I. Staríčka do zahraničí. Podle prokuratury vyvrcholila činnost Vackové navázáním písemných kontaktů s litoměřickým biskupem Š. Trochou, jeho ošetřovatelkou M. Jadrnou, J. Zvěřinou a představenou boromejek Ž. Langrovou. Zprávy o církevně politické situaci v republice předávala Vacková Běhalové, která tyto zprávy „*prostřednictvím vicekonsula Leleuxe zasílala do Vatikánu a uprchlému knězi dr. Heidlerovi do Mnichova*“.²³⁹ Pro svoji činnost obdržela Vacková finanční obnos od Ž. Langrové a J. Krejčíkové. Podle skutkové podstaty byla Růžena Vacková ze své činnosti usvědčena O. Mádrem, Ž. Langrovou, J. Krejčíkovou, M. Tomkem a J. Zvěřinou.²⁴⁰

Dne 20. května 1952 byly Státní prokuratuře předány **protokoly** všech 11 osob (počítalo se s obviněným Vilémem Ohlím) obviněných z trestné činnosti.²⁴¹

V **žalobě** Státní prokuratury v Praze adresované Státnímu soudu v Praze sepsané 31. května 1952 státním prokurátorem Bohumilem Zieglerem je doznáno, že komunistický režim

²³⁷ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Trestní oznámení Státní prokuratury v Brně proti Mádr a spol., 16. května 1952.

²³⁸ *Tamtéž*. Mapa 1. Trestní oznámení Státní prokuratury v Brně proti Mádr a spol. – skutková podstata dr. Růženy Vackové, 16. května 1952.

²³⁹ *Tamtéž*.

²⁴⁰ *Tamtéž*.

²⁴¹ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 340 (Dokument č. 6 – Zpráva prokurátora Čížka náměstkovi ministra spravedlnosti Klosovi (20. května 1952)).

vedl několik politických procesů proti církvi. Tyto procesy byly vedeny proti „některým zrádným příslušníkům vysoké církevní hierarchie a některým zrádným kněžím“. Zároveň vyšlo najevo, že těmito procesy „byla odhalena pravá tvář Vatikánu a jeho pomahačů. (...) Cílem těchto zločinných akcí bylo nahradit lidově demokratické zřízení (...) tuhou klerofašistickou diktaturou, politicky ovládanou Vatikánem. Hospodářsky se tyto státy měly stát kolonií USA“. Spolu s tím došla Státní prokuratura k závěru, že „Vatikán je špionážní centrálou připravující spolu s americkými imperialisty třetí světovou válku“.²⁴² Ovšem v žalobě není opomenut ani fakt, že „bdělostí československého pracujícího lidu a jeho vlády byly tyto záměry odhaleny a tak znemožněno, aby zrádní příslušníci z řad vysoké církevní hierarchie a jejich pomahači organizovali rozvrat a rozsáhlou špionáž, [i přesto] nevzdal se Vatikán svých zločinných plánů“.²⁴³ Na základě toho začaly vznikat ilegální organizace s tajně vysvěcenými kněží, kteří měli za cíl špionáž a protistátní službu. Růžena Vacková je v žalobě označena za spolupracovnici O. Mádra, která mu zprostředkovala pomocí „italského a francouzského vyslanectví v Praze cestu k zasílání špionážních zpráv do Vatikánu“.²⁴⁴ V závěru žaloby pokládá Státní prokuratura za zjištěné, že R. Vacková spolu s dalšími obviněnými hromadila špionážní zprávy pro Vatikán za účelem vyjádření státního tajemství cizí moci. Dále souvisí činnost Vackové s organizováním kroužků katolické mládeže, výchovou proti lidově demokratickému zřízení a podporou ilegálně žijícím nebo protistátně činícím osobám na území republiky (poskytnutí úkrytu nebo finančního obnosu). Vacková s O. Mádrem, V. Juklem, Ž. Langrovou, V. Razíkem, M. Vintrovou, Z. Čáčkou, V. Železným a A. Pokorným spáchala podle Státní prokuratury „trestný čin vyzvědačství podle §86, odst.[avce] 1, všichni též podle odst. 2 a) i odst. 2 b) a všichni až na Zdeňka Čáčku, Vlastimila Železného a Aloise Pokorného podle odstavce 3 c) tr. z. [trestního zákona]“. Rovněž spáchala s ostatními „trestný čin velezrady podle §78, odst. 1 c), odst. 2 a), všichni až na Stanislava Ledabyla, Vlastimila Železného a Aloise Pokorného též podle odst. 2 b) (...) tr. z.“.²⁴⁵

V trestním oznámení Státní prokuratury Brno je vyjmenováno deset svědků, kteří budou svědčit proti všem obviněným v procesu. Všichni jmenovaní svědci se v dané době nalézali ve vazbě ministerstva národní bezpečnosti. Byli jimi vědecká pracovnice Elena Pellerová, studentka Jiřina Krejčíková, student Miroslav Tomek, Josef Zvěřina, římsko-

²⁴² NA Praha, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Žaloba.

²⁴³ *Tamtéž.*

²⁴⁴ *Tamtéž.*

²⁴⁵ *Tamtéž.*

katolický farář Štefan Šmálík, úřednice Věra Běhalová, studentka Olga Stavělová ml., Olga Stavělová st., úřednice Libuše Adlerová a rolník Antonín Zadražil.²⁴⁶

Justice rozdělila proces Mádr a spol. na tři oblasti. První oblastí byl O. Mádr a s ním spolupracující R. Vacková, V. Jukl, M. Vintrová, Ž. Langrová a V. Razík za pomoci S. Schütznera, T. Kolakoviče, A. Heidlera a A. Mandla. Prokurátor Karel Čížek napsal náměstkovi Karlu Klosovi, že „*toto jádro trestního oznámení (...) je celkem jednodušší, i když každý z oznámených provozoval svůj samostatný díl činnosti*“.²⁴⁷ Druhou oblast tvořil úředník **Vilém Ohli**.²⁴⁸ Sám prokurátor K. Čížek ve zprávě přiznal, že V. Ohli je v procesu „*více méně uměle naroubován*“.²⁴⁹ Jméno Ohliho je součástí seznamu obviněných v trestním oznámení Státní prokuratury z 16. května 1952, i když jsou údaje o něm přeškrtnuté, v žalobě Státní prokuratury Praha z 31. května 1952 se Ohliho jméno již nevyskytuje. Třetí oblastí měla být rovněž uměle naroubovaná skupina V. Železného, A. Pokorného, Z. Čačky a S. Ledabyly. O tom, že propojení těchto tří skupin nebylo jednoduché, jednal i Čížek, který napsal: „*Bude nutno důkladně uvážit, zda umělé spojení tří spolu nesouvisejících skutkových podstat, které mají jen jednoho společného jmenovatele, totiž, že v každé z nich vystupují kněží, je vhodné*“.²⁵⁰

V reakci na žádost prokurátora K. Čížka byl sepsán prokurátorem B. Zieglerem do rukou náměstka K. Klosovi dopis, ve kterém je zdůrazněno, aby ve skupině kolem Mádra byla zmíněna činnost litoměřického biskupa Š. Trochty, který „*prostřednictvím obviněné Růženy Vackové dodával špionážní zprávy pro Vatikán. Tyto zprávy Růžena Vacková přebírala od jeho ošetřovatelky Jadrné*“.²⁵¹ Ke skupině kolem V. Železného a spol. je poznamenáno, že se jedná o necírkevní protistátní skupinu založenou Janem Simandlem, která má totožné se skupinou O. Mádra pouze to, že Z. Čačka věděl o existenci kroužků katolické mládeže kolem

²⁴⁶ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Trestní oznámení Státní prokuratury v Brně proti Mádr a spol., 16. května 1952.

²⁴⁷ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 340 (Dokument č. 6 – Zpráva prokurátora Čížka náměstkovi ministra spravedlnosti Klosovi (20. května 1952)).

²⁴⁸ Podle trestního oznámení „*zosnoval rafinovaným způsobem se svojí milenkou Libuší Adlerovou fingované zázraky tím způsobem, že formou ‚proroctví‘ sestavovaných Ohlim, promlouvala k Adlerové sama matka Boží. Pod rouškou těchto podvodů rozšiřoval protistátní tendence k podpoře rozvratných snah (...) řízené Vatikánem. (...) a společně s farářem Hasilíkem se domluvili, že započnou akci na ‚uzdravovací zázraky‘. Jak sám Ohli doznal, (...) provedl 25 tak zvaných ‚zázračných uzdravení‘.*“ Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Trestní oznámení Státní prokuratury v Brně proti Mádr a spol., 16. května 1952.

²⁴⁹ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 340 (Dokument č. 6 – Zpráva prokurátora Čížka náměstkovi ministra spravedlnosti Klosovi (20. května 1952)).

²⁵⁰ *Tamtéž*, s. 341 (Dokument č. 6 – Zpráva prokurátora Čížka náměstkovi ministra spravedlnosti Klosovi (20. května 1952)).

²⁵¹ *Tamtéž*, s. 342 (Dokument č. 7 – Žádost státního prokurátora Zieglera o další pokyny v případě Mádr a spol. (23. května 1952)).

Mádra. Všechny tři skupiny souvisely přímo jen tím, že se jednalo o služby a činnosti ve prospěch Vatikánu. Prokurátor B. Ziegler navrhl tři možné způsoby řešení procesu soudní cestou. Jedním způsobem bylo řešit tři skupiny samostatně a to tak, že Ohliho skupina měla být veřejným procesem, aby bylo možné poukázat, že „*podvodné zázraky se děly za souhlasu arcibiskupa Matochy, a tedy jako součást vatikánské politiky*“.²⁵² Problém nastal s názorem SÚC v čele s A. Čepičkou, který nechtěl veřejně poukazovat na Matochovo působení. Proto nebylo možné soudit Ohliho veřejně. Čáčkova skupina měla být souzena veřejně a Mádrova skupina neveřejně. U Mádra nastalo nebezpečí, že by byla zmíněna činnost vysokého církevního představitele biskupa Trochty. Prokurátor Ziegler pro skupiny kolem O. Mádra a Z. Čáčky navrhl, aby byly obě skupiny propojeny a souzeny společně ve veřejném procesu, a aby Ohliho skupina byla vyloučena. V tomto případě by ovšem musela vypovídat „*obviněná Vacková (...) jen o Jadrné, ne o Trochtovi, a Jadrná by nebyla jako svědek slyšena vůbec*“.²⁵³

Ministr spravedlnosti Štefan Rais sepsal 30. května 1952 v šesti bodech **návrh usnesení na řešení případu Mádr a spol.** Za první bylo rozhodnuto, že Státní prokuratura vyloučí z tohoto procesu trestní věc proti Vilému Ohlímu, která bude souzena samostatně v tajném hlavním líčení. Za druhé bylo schváleno, že hlavní líčení proti Mádrovi a spol. se uskuteční 11.–13. června 1952 před Státním soudem v Brně. Protože se má jednat o veřejný proces, publikum bude vybráno z pracujících z krajů Brno, Zlín (v té době Gottwaldov), Olomouc, Jihlava, Ostrava, Pardubice, České Budějovice a Bratislava. Třetí bod se týkal biskupa Š. Trochty, o jehož činnosti bylo rozhodnuto, že bude „*projednána v tajné části hlavního líčení pouze za přítomnosti soudruhů, kteří již v této trestní věci pracovali, případně jejichž účast v tajné části líčení je nezbytně nutná*“.²⁵⁴ O Trochtovi pojednává i čtvrtý bod, podle kterého má ministerstvo spravedlnosti sepsat zprávu o biskupově protistátní činnosti, která bude vycházet z výsledků tajného líčení. Podle pátého bodu má být uveřejněn článek o výsledku soudního procesu s Mádr a spol. v celostátním tisku. Šestý bod se týká trestů, kdy Železný a Pokorný mají dostat trest smrti a všichni ostatní trest odnětí svobody ve výši úměrné jejich činnosti. Cílem veřejného procesu Mádr a spol. má být ukázat pracujícím katolického vyznání, že „*vatikánští agenti a jejich pomahači se při své zločinné činnosti nezastaví ani před surovou vraždou*“, kdy se poukazuje na vraždu F. Mrkvy.²⁵⁵

²⁵² *Tamtéž*, s. 343 (Dokument č. 7 – Žádost státního prokurátora Zieglera o další pokyny v případě Mádr a spol. (23. května 1952)).

²⁵³ *Tamtéž*.

²⁵⁴ *Tamtéž*. (Dokument č. 8 – Zpráva ministra spravedlnosti Raise o případě Mádr a spol. a usnesení Politického sekretariátu ÚV KSČ (30. května 1952)).

²⁵⁵ *Tamtéž*, s. 346 (Dokument č. 8 – Zpráva ministra spravedlnosti Raise o případě Mádr a spol. a usnesení Politického sekretariátu ÚV KSČ (30. května 1952)).

Podle žaloby bojovali Mádr a spol. s režimem z ideologického pohledu. Důvodem byla obava z potlačování náboženského života. Žaloba toto doplňuje, že se z Mádrovy strany jedná o podvod, protože ve skutečnosti je náboženství svobodné a každý jej může svobodně vykonávat. Skutečným vysvětlením ze strany státu bylo, že Mádr a spol. chtěli prosadit politiku Vatikánu. Žaloba reaguje tím, že Vatikán neexkomunikoval bývalé nacisty, válečné zločince, podporovatele a aktivní účastníky války v Koreji, ale exkomunikoval ty, kteří budují socialismus. Cílem Mádra a spol. proto byla velezrada a špionáž proti lidové republice formou zneužívání mladých lidí, náboženských pravidel a morálky a prosazování imperialistických principů. K osobě R. Vackové je v plánu procesu poznamenáno: „*Stručná skutková podstata. Ukázat, že je již od dob Mandla ve štábu kroužků. Rozsáhlá špionážní činnost. Odkaz na tajnou část líčení*“.²⁵⁶

Státní prokuratura Praha zastoupená prokurátorem B. Zieglerem sepsala 31. května 1952 **žalobu** na všechny obviněné v naplánovaném procesu Mádr a spol.

Dne 2. června 1952 byl Státní prokuraturou v Praze vypracován **plán procesu** Mádr a spol. Tento plán byl odeslán dr. Cíchovi. Bylo rozhodnuto, že se líčení uskuteční 11.–13. června 1952 v Brně v největším tamním sále Stadion. Tento sál měli zajistit dr. Čížek, dr. Podčepický a dva pracovníci MNB dne 4. června 1952. Měl to být proces proti kněžím, řeholnicím a jejich pomahačům, kteří jsou ve službách Vatikánu – podstatou byly ilegální katolické kroužky a vražda spáchaná samostatnou skupinkou kolem V. Železného a A. Pokorného. Veřejnosti se měl proces zdát tak, že všichni obvinění spolupracovali v kroužcích a souhlasili se spácháním vraždy F. Mrkvy, i když ve skutečnosti byla tato vražda k procesu uměle připojena. Žaloba měla být projednána 3. června 1952, předána ministerstvu spravedlnosti 4. června 1952, následně podána 6. června 1952 a publikována 7. června 1952 v Praze. Všichni obvinění se měli setkat se svými obhájci v Brně v budově KV StB v odpoledních hodinách 10. června 1952. V tento den se měla konat **předprada** za účasti senátu, prokurátora, zástupců SÚC a MNB. V čele senátu měl stát dr. Jaroslav Novák a přísedícími měli být dr. Podčepický, soudce z povolání Bautz, soudce z lidu ing. Doušek a soudce z lidu Kusovský. Žaloby měl zastupovat prokurátor dr. Karel Čížek. Zapisovatelkami byly určeny Grundová, Fenyková a Váchová. Obhájci obviněných měli být dr. František Vorel, dr. Richard Neumann, dr. Karel Kratochvíl, dr. Richetský a dr. Těšínský. Během hlavního líčení měli být 11. června 1952 vyslechnuti obvinění Mádr, Jukl, Vacková, Razík a Vintrová a společně s nimi také 7–9 svědků. Tajná část líčení se měla konat 12. června 1952

²⁵⁶ NA Praha, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Žaloba.

od 8.00 do 9.00 hodin. Této části „*se zúčastní jen obvinění Mádr a Vacková, svědkyně Jadrná a obhájci dvou přítomných obviněných, Vorela a Neuman[n]a, po té budou výsledky zbývajících obviněných a výslech 1 svědka*“.²⁵⁷ O tajném líčení se zmiňuje i poradní protokol z 13. června 1952.²⁵⁸ Rozsudek by měl být vynesena 13. června 1952 od 10.00 do 11.00 hodin dopoledne. Oproti původní zprávě ministra Raise přibyla ke krajům, ze kterých se mělo vytvořit veřejné publikum, Žilina. Organizaci veřejnosti měl vést KV KSČ Brno prostřednictvím KAV NF Brno. K procesu měla být sepsána jedna úřední zpráva, která měla být publikována až po procesu.²⁵⁹

Předseda senátu dr. J. Novák sepsal 6. června 1952 *Nařízení hlavního líčení*, kde doplnil plán procesu z 2. června 1952. Sestavení senátu odpovídá podle tohoto nařízení plánu procesu. Změna nastala u zapisovatelek, kdy nebude přítomna zapisovatelka Váchová, zůstane pouze Grundová a Fenyková. Jaroslav Novák určil začátek hlavního líčení na 11. června 1952 v 8.00 hodin ráno. Předporada odpovídá plánu procesu, dr. Novák tuto skutečnost doplnil tím, že začne v 8.30 hodin v Praze-Pankráci. Změna nastala u obhájců obviněných. Po porovnání s plánem procesu se líčení neměli účastnit dr. Richetský a dr. Těšínský; ti byli vystřídáni dr. Břetislavem Nohavcem a dr. Vojtěchem Gottfriedem. V nařízení je popsáno, koho jaký obhájce obhajuje: dr. Vorel (Mádr, Ledabyl), dr. Nohavec (Jukl, Železný), dr. Kratochvíl (Pokorný, Vintrová), dr. Neumann (Vacková, Čačka), dr. Gottfried (Razík, Langrová). Všichni obhájci jsou ex offio, tedy přiděleni obviněnému státu. Skutková podstata zní: „*Vedoucí obv.[iněný] kaplan Oto Mádr a ostatní obv.[inění] z řad řím.[sko] kat.[olické] církve a klášterů ve službách Vatikánu prováděli rozvratnou a špionážní činnost již od roku 1948 na území Čech, Moravy i Slovenska*“.²⁶⁰

Dne 10. června 1952 zaslalo KV StB Brno zprávu o zajištění ubytování soudního aparátu v Grandhotelu Brno. Zpráva byla zaslána Státní prokuratuře v Praze. Ve zprávě je zapsáno: „*podavame zpravu, ze na osobni pozadani prokuratura s.[oudruha] cizka [Karel Čížek] bylo v grandhotelu v brne zajisteno z 10.6.-11.6. a 12.6. na 13.6. 1952 8 slovy osm,*

²⁵⁷ *Církevní procesy padesátých let: Sborník příspěvků z konference pořádané Českomoravskou generální delegaturou Řádu karmelitánů, Českou křesťanskou akademií a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským 21.–22. 5. 2002 v Praze, Kostelní Vydří 2002, obr. příl. - Plán procesu.*

²⁵⁸ Tento protokol vychází z výsledků porady, které se zúčastnili předseda senátu Novák, všichni soudci a zapisovatelky. Na této poradě bylo odsouhlaseno: „*Usnesení o vyloučení veřejnosti jednomyslně.*“ Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Poradní protokol, 13. června 1952.

²⁵⁹ *Církevní procesy padesátých let: Sborník příspěvků z konference pořádané Českomoravskou generální delegaturou Řádu karmelitánů, Českou křesťanskou akademií a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským 21.–22. 5. 2002 v Praze, Kostelní Vydří 2002, obr. příl. - Plán procesu.*

²⁶⁰ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Nařízení hlavního líčení, 6. června 1952.

*dvouluzkových pokoju a 7 slovy sedm jednoluzkových pokoju, které jsou tamnimu soudu k dispozici“.*²⁶¹

Důstojníci StB Karel Sirootka a Drahomír Hromádka vypracovali 12. června 1952 pro Státní soud Praha *Znalecký posudek z oboru státně bezpečnostního a politického zpravodajství v trestní věci proti Otto Mádrovi a spol.* V posudku je poznamenáno, že trestná činnost obviněných souvisí s událostmi v Československu i za hranicemi republiky. Nejprve je popsána situace papežství ve světových dějinách. Zde autoři posudku poznamenali, že papežství v dnešní podstatě trvá již 1 500 let. Papež byl zbaven světské moci roku 1870, kdy došlo ke zrušení papežského státu. Základními pilíři Vatikánu jsou papežský absolutismus a tuhá centralizace. V rukou Vatikánu jsou prostředky masové propagandy – tisk, rozhlas, školy, kazatelny. Na popud Vatikánu začaly i v Československu vznikat kroužky *Katolická akce* a *Rodina*, které zneužívají náboženství pro realizaci boje proti lidově demokratickým zřízením. Posudek popisuje dva tábory, které proti sobě bojují. Prvním je tábor míru a socialismu, tím druhým je tábor války a imperialismu (do druhého je zařazen právě Vatikán). Papež je zde kritizován, že stojí proti všem moderním inovacím a změnám, které mj. přinesla i Říjnová revoluce roku 1917. Vatikán prý za druhé světové války sympatizoval s Hitlerem a Mussolinim a plně schvaloval útok na Sovětský svaz. Ovšem vítězství SSSR donutilo Vatikán k přeorientování na západní mocnosti. Vatikán začal zakládat špionážní sítě s cílem bojovat proti socialismu, proniknout do zemí lidově demokratických republik a získat informace o levicových politických stranách. Centry pro tuto špionážní činnost jsou mužské i ženské kláštery v různých zemích. Formou protistátní činnosti bylo sepisování špionážních zpráv o situaci v zemi. Osoby, které odesílaly tyto zprávy do zahraničí, musely vybudovat tzv. sítě kanálů, přes které byly zprávy zasílány. Dokument obsahuje posudky na jednotlivé obviněné z procesu Mádr a spol. K osobě R. Vackové je v posudku popsána činnost týkající se zasílání špionážních zpráv do zahraničí a přijímání zpráv ze zahraničí. Ta podle posudku „*plnila funkci spojky ve špionážní činnosti obviněné Langrové*“ a navazovala styky „*s agentem špionem Schütznerem*“. Oproti žalobě není v posudku popsána její činnost v katolických kroužcích. Podle posudku je patrné, že byl vypracován hlavně proti obviněným ve smyslu páchání trestní činnosti špionáže a vyzvědačství, protože v závěru posudku Sirootka a Hromádka napsali: „*Vezme-li senát státního soudu za prokázanou trestnou činnost obviněných, konstatují znalci na základě podrobného prozkoumání předloženého materiálu, že obvinění skutečně počali vyvíjeti protistátní činnost, a to zejména prováděním špionáže*“.²⁶²

²⁶¹ *Tamtéž*, inv. č. 4 Spt I 68/52. Zpráva KV StB Brno Státní prokuratury Praha, 10. června 1952.

²⁶² *Tamtéž*, inv. č. 6 TS I 41/52. Znalecký posudek proti Otto Mádrovi a spol., 12. června 1952.

4. PROCES

Hlavní líčení procesu Mádr a spol. začalo 11. června 1952 v 8.00 hodin v Brně. Jiřina Krejčíková ve svých pamětech vzpomínala, jak byli všichni vězňové během červnové noci naloženi do speciálního vězeňského autobusu bez oken, „*kde byl každý vězeň uzavřen v těsné komůrce. Dveře těchto komůrek vedly do úzké chodbičky ve středu vozu, kde se procházel dozorce se služebním psem. Jen malé zamřížované okénko propouštělo z chodbičky trochu světla a vzduchu. (...) Ještě tu noc [po skončení soudního líčení] nás odvezli zpět do Prahy*“.²⁶³ Předseda senátu dr. J. Novák zjistil totožnost předvolaných osob a státní prokurátor K. Čížek přečetl žalobu Státní prokuratury Praha z 31. května 1952. Po přečtení žaloby se k ní měli jednotliví obvinění vyjádřit a to tak, že dr. J. Novák nařídil, aby obvinění vypovídali jednotlivě a odděleně. Prokurátor zdůrazňoval, že přiznání protistátní činnosti bude považováno za polehčující okolnost. Růžena Vacková odpovídala na otázky položené prokurátorem, které ovšem nejsou v dokumentu zapsány, v protokolu jsou pouze odpovědi obviněných. Vacková ihned na začátku výslechu odpověděla: „*Cítím se vinna v plném rozsahu žaloby. Cíl mé protistátní činnosti byl rozvratný. Byla jsem nepřítelkyní lidové demokratického zřízení*“.²⁶⁴ Dále vypovídala o kroužcích KA, které označila za ilegální a protistátní, a o špiónážních zprávách pro zahraničí. Pro katolické kroužky vypracovala program, podle kterého měl kroužek fungovat a „*vychovávat mládež k odporu proti lidové demokratickému zřízení*“.²⁶⁵ Na odesílání zpráv spolupracovala s V. Běhalovou, která odevzdávala zprávy na francouzské velvyslanectví v Praze, odkud byly diplomatickou cestou zasílány do zahraničí. K sepisování zpráv nabádala Ž. Langrovou a J. Zvěřinu, i když věděla, že „*takové zprávy nemají se dostat ven*“.²⁶⁶ Celkem odeslala do zahraničí pět zpráv, které byly určeny pro zahraniční rozhlas. Pro svoji činnost navázala styky s O. Mádrem, A. Mandlem, I. Staričkem, V. Juklem, S. Schütznerem a A. Heidlerem. Na podporu kroužků a ilegálních osob získala od Ž. Langrové nejprve 50 000 Kčs, později 40 000 Kčs. Pro Ž. Langrovou sehnala, přeložila a rozmnožila projev papeže Pia XII. Schvalovala a podporovala Mádrův, Juklův a Staričkův plán uprchnout do zahraničí. Na závěr R. Vacková před soudem zhodnotila svoji činnost: „*Z hlediska mravního skutečně je mi líto, že jsem jako katolička používala*

²⁶³ Helena HAVLÍČKOVÁ, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, s. 155–156.

²⁶⁴ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁶⁵ *Tamtéž*.

²⁶⁶ *Tamtéž*.

prostředků, které nejsou dobré. Špionáž u sebe skutečně odsuzují“.²⁶⁷ S jejími odpověďmi souhlasili O. Mádr, V. Jukl i Ž. Langrová.²⁶⁸

Výslechy obviněných skončily 11. června 1952 v 18.30 hodin, z časových důvodů nebyli vyslechnuti svědci. Soud rozhodl, že veřejné soudní líčení bude pokračovat 12. června 1952 v 9.00 hodin. V dokumentu je dále poznamenáno, že tajné líčení proběhne 12. června 1952 od 7.45 do 9.00 hodin.²⁶⁹ Oproti původnímu plánu měli být vyslechnuti 11. června 1952 O. Mádr, V. Jukl, R. Vacková, V. Razik a M. Vintrová. Při konání hlavního líčení přibyl výslech Ž. Langrové.

Prokurátor K. Čížek poslal B. Zieglerovi 12. června 1952 zprávu, ve které hodnotil průběh procesu: „*vše probíhá podle program. včera [11. června 1952] bylo vyslechnuto šest obviněných*“. Zatím vše proběhlo v souladu s plánem procesu, změna nastala až s výsledkem svědků, o kterých K. Čížek napsal: „*svedci budou až dnes ráno [12. června 1952]*“. Podle plánu měli být totiž vyslechnuti již 11. června 1952 spolu s obviněnými. Podle zprávy bude vynesena rozsudek 13. června 1952 kolem 14.00 hodin, což je rovněž změna, protože původně měl být vynesena v dopoledních hodinách. O veřejnosti, která vytvářela kulisu procesu, Čížek napsal, že „*veřejnost jest velmi spokojena*“. K politickému procesu pro komunistickou dokonalost dodal: „*zatím dvakrát potlesk na otevřené scéně, ale divadlo z toho neděláme*“.²⁷⁰

Dne 12. června 1952 v 7.45 hodin začala tajná část líčení procesu. Proč se jedná o tajné líčení, to obviněným vysvětlil prokurátor Čížek: „*Navrhují, aby líčení bylo prohlášeno za tajné, (...) neboť budou projednávána důležitá státní tajemství a veřejným projednáním by mohla být vyzrazena*“.²⁷¹ Na tomto líčení se totiž projednávala korespondence církevně politického rázu s biskupem Trochou, vysokým církevním hodnostářem, a obviněnou Vackovou. O sepisování těchto zpráv se společnost neměla dozvědět. Vacková vypověděla, jak jí M. Jadrná předávala zprávy od biskupa Trochty.²⁷² Kolik dopisů bylo do zahraničí odesláno, to přesně nevěděla, neboť vypověděla: „*Bylo jich [dopisů] víc a tedy šly ven čtyři. To vím*“. Předseda senátu odpověděl: „*Ano. Čtyři? Ano*“. Vacková nejspíše reagovala: „*Deset,*

²⁶⁷ *Tamtéž.*

²⁶⁸ *Tamtéž.*

²⁶⁹ *Tamtéž.*

²⁷⁰ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Dálnopisná zpráva státnímu prokurátoru Zieglerovi, 12. června 1952.

²⁷¹ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 364 (Tajná část líčení).

²⁷² Růžena Vacková na otázku předsedy senátu odpověděla, že většinu zásilek od Š. Trochty musela zničit, protože nenašla bezpečnou cestu pro odeslání do ciziny. Až po delší době dala R. Vacková přečíst jeden dopis páteru O. Mádrovi, protože potřebovala poradit, zda má vůbec nějaký dopis odeslat do ciziny a to i přesto, že R. Vacková neměla příliš kladný vztah k Š. Trochtovi, protože nebyla radikální katolík jako on. O. Mádr dopis převzal a přislíbil zaslání do Vatikánu.

dvanáct...“ Nakonec řekla: „*Já ovšem nevím*“. Když byla předvedena svědkyně M. Jadrná, vypověděla, že fungovala jako spojka mezi biskupem Trochtem a dalšími osobami. Jadrná znala Vackovou „*ze studentského spolku Česká liga akademická již tak asi od roku 1947, ona tam často přednášela svůj obor*“.²⁷³ Dříve než doručila dopisy od biskupa Trochty, doručila Vackové dopis od biskupského sekretáře Josefa Šmidla. Osobně zanesla Jadrná Vackové dopis jedenkrát, ostatní dopisy doručovaly Jadrné známé. Celkem bylo doručeno osm dopisů v roce 1950, které předávali sekretáři Šmidl a Krutílek s tím cílem, aby byly dopisy doručeny do Vatikánu.²⁷⁴

Dalším svědkem byl J. Zvěřina, který uvedl, že R. Vackovou zná od roku 1945,²⁷⁵ kdy k ní docházel na soukromé hodiny archeologie a dějin umění, protože vysoké školy byly zavřeny. Přiznal, že nadále docházel do jejího bytu, kde se také setkal roku 1950 se S. Schütznerem, který se ilegálně vrátil do Československa jako americký agent. Tím zároveň doznal styky Vackové se Schütznerem. Nakonec vypověděl, že R. Vacková má spojení s francouzským velvyslanectvím v Praze, přes které odesílala zprávy do Vatikánu.²⁷⁶

Během tajného líčení vypovídala Růžena Vacková nejistě a roztržitě. Používala zvláštní spojení slov ve větě, což je skutečná ukázka použití tzv. dotazníkového protokolu v praxi. Jako příklad uveďme část z její výpovědi: „*Bylo to v obálce, bylo tam napsáno, nevím ovšem přesně, jestli tam, si pamatuji tuto okolnost, jestli to bylo tehdy, zrovna ten první, ale určitě jedna z těch zásilek byla v takové aktové obálce (...) a bylo tam napsáno: Città di Vaticano*“.²⁷⁷ Tajná část líčení je proto typickým příkladem uplatnění tzv. dotazníkového protokolu, tedy nazpaměť naučenou rolí, vytvořenou příslušníky StB, kterou při líčení „hrál“ každý obviněný. Důkazem nátlaku StB a použití metod konstrukce politických procesů je vedle zkomolování slov a vět při výpovědi, kdy se obvinění rozpomínali, co mají vlastně říct, také úvodní přiznání obviněného k trestné činnosti.²⁷⁸

Hlavní líčení pokračovalo výslechem svědků za přítomnosti obviněných osob 12. června 1952 od 9.00 hodin. Vyslýchání jako svědci byli M. Tomek, J. Krejčíková, Š. Šmálik,

²⁷³ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 364 (Tajná část líčení).

²⁷⁴ *Tamtéž.*

²⁷⁵ Vojtěch Novotný ve svém díle o J. Zvěřinovi uvádí, že se J. Zvěřina a R. Vacková znají od roku 1943. Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 82.

²⁷⁶ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 364 (Tajná část líčení).

²⁷⁷ *Tamtéž.*

²⁷⁸ *Tamtéž.*

E. Pellerová, M. Gubová, V. Běhalová, O. Stavělová st. a O. Stavělová ml.²⁷⁹ S výpověďmi o její činnosti R. Vacková souhlasila.²⁸⁰

Následně probíhalo líčení s obviněnými Z. Čačkou, V. Razikem, S. Ledabylem, V. Železným a A. Pokorným. Hlavní líčení skončilo v 19.00 hodin. Podle plánu mělo být vyslechnuto sedm až devět svědků. Ve skutečnosti bylo vyslechnuto osm svědků. Z původního plánu nebyli vyslechnuti J. Zvěřina, A. Zadražil a Libuše Adlerová. Ke svědkům navíc přibyla Marie Gubová.²⁸¹ Senát rozhodl, že závěrečné řeči prokurátora, obhájců a obviněných budou probíhat 13. června 1952 od 8.00 hodin.²⁸² Proč nebyl vyslechnut Antonín Zadražil, o tom vypovídá zpráva K. Čížka z 14. června 1952: „*Druhý den odpoledne [12. června 1952] (...) se podařilo probrat okolnosti týkající se vraždy bez sensačnosti. Byla zjištěna jen nutná fakta a (...) aby tato část líčení nevyzněla kriminálně bylo upuštěno od výslechu svědka Zadražila, který měl vypovídati jen o okolnostech vraždy*“.²⁸³

Hlavní líčení pokračovalo 13. června 1952 v 8.00 hodin. Bez ohledu na výpovědi obviněných navrhl prokurátor Čížek odsoudit obviněné podle žaloby z 31. května 1952. I když bylo vše domluveno předem, obhájci obviněných žádali o zmírnění trestu, aby jejich oddanost komunistické vládě nebyla příliš nápadná. Předseda senátu J. Novák přednesl **rozsudek** o 55 stranách, podle kterého všichni obvinění „*jsou vinni, že v době od roku 1948 až do svého zatčení v létě 1951 případně na počátku roku 1952 na území republiky: I. Otto Mádr, Vladimír Jukl, Žofie Langrová, Růžena Vacková, Václav Razík, Marie Vintrová (...) vytvořili skupinu, jejímž účelem bylo hromadit špionážní zprávy různého druhu, převahou rázu církevně politického, a dodávat je Vatikánu, (...) různé špionážní zprávy do zahraničí nepřátelům vlasti dodali, a to Zdeněk Čačka prostřednictvím imperialistických agentů, ostatní pak prostřednictvím cizích zastupitelských úřadů a agenta Svatopluka Schütznera, Vlastimil Železný a Alois Pokorný špionážní zprávy shromažďovali a ukrývali s úmyslem dodati je cizí moci, (...) aby vyzvídali státní tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, a všichni, až na*

²⁷⁹Krejčíková o R. Vackové řekla, že se scházela s katolickou mládeží a že pro ni u Ž. Langrové vyzvedla 40 000 Kčs. Tomek vypovídal o setkání se S. Schütznerem v Juklově pražském bytě. Š. Šmálik vypovídal o zakládání katolických kroužků spolu s V. Juklem. E. Pellerová uvedla, že na přání O. Mádra rozšiřovala rozmnožené letáky mezi vysokoškolskou mládeží. Svědkyně M. Gubová o R. Vackové řekla, že vedla kroužky katolické mládeže, ve kterých mladé lidi vedla proti lidové republice. V. Běhalová uvedla, že je jí znám protistátní postoj R. Vackové, o kterém se přesvědčila, když přes francouzské velvyslanectví zasílala zprávy dr. Heidlerovi do Mnichova a dr. Olšrovi do Říma. Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁸⁰ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁸¹ Jako svědci byli vyslechnuti E. Pellerová, J. Krejčíková, M. Tomek, Š. Šmálik, V. Běhalová, O. Stavělová st., O. Stavělová ml. a M. Gubová. Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁸² NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁸³ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Zpráva dr. Čížka Generální prokuratuře, 14. června 1952.

*Vlastimila Železného a Aloise Pokorného, státní tajemství úmyslně cizí moci skutečně vyzradili“.*²⁸⁴ Dále bylo v rozsudku poznamenáno, že zakládali kroužky katolické mládeže, vychovávali mládež v duchu proti lidové republice, rozšiřovali letáky, poskytovali úkryt a podporu ilegálním osobám na území republiky, souhlasili s útekem do zahraničí. K osobě V. Železného, A. Pokorného, S. Ledabyly a Z. Čačky je v rozsudku popsáno, že „vytvořili protistátní ilegální organizaci, směřující k přivodění zvratu lidově demokratického zřízení v naší vlasti, při čemž Zdeněk Čačka, Vlastimil Železný a Alois Pokorný k tomu činu shromažďovali zbraně a střelivo, a dále rozšiřovali protistátní rozvratnické letáky“.²⁸⁵ V rozsudku nechybí ani skutečnost, že A. Pokorný a V. Železný v květnu 1951 spáchali úmyslnou vraždu F. Mrkvy. Těmito trestnými činy „spáchali ad I. Otto Mádr, Vladimír Jukl, Žofie Langrová, Růžena Vacková, Václav Razík, Marie Vintrová, Zdeněk Čačka, Vlastimil Železný a Alois Pokorný trestný čin vyzvědačství podle § 86 odst. 1, odst. 2 písm. a/ a b/ tr. zákona, všichni jmenovaní pak, až na Zdeňka Čačku, Vlastimila Železného a Aloise Pokorného, též podle odst. 3 písm. c/ téhož zákonného ustanovení, ad II. všichni trestný čin velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c/, odst. 2 písm. a/ tr. zákona, všichni pak, až na Stanislava Ledabyly, též podle odst. 2 písm. b/ téhož zákonného ustanovení, a Zdeněk Čačka, Vlastimil Železný a Alois Pokorný též podle odst. 3 písm. d/ téhož zákonného ustanovení, ad III. Vlastimil Železný a Alois Pokorný trestný čin vraždy podle § 216 odst. 1, odst. 2 písm. b/ tr. zákona“.²⁸⁶ Rozsudek je na jednu výjimku shodný s žalobou z 31. května 1952. Tou výjimkou je odsouzení V. Železného a A. Pokorného také za trestný čin velezrady podle § 78 odst. 2 b/ trestního zákona.²⁸⁷

Vacková byla odsouzena za **trestný čin vyzvědačství a velezrady na 22 let** odnětí svobody. Těžší trest byl vyměřen O. Mádrovi, a to doživotní odnětí svobody. Obvinění V. Železný a A. Pokorný byli odsouzeni k trestu smrti. Další obvinění si vyslechli tyto rozsudky: V. Jukl byl odsouzen na 25 let, Ž. Langrová na 20 let, V. Razík na 18 let, M. Vintrová na 17 let, Z. Čačka na 15 let. „Nejmírněji“ byl odsouzen S. Ledabyl, na 14 let.²⁸⁸ Do trestu se započítala i doba strávená ve vazbě. Vackové společně s Mádrem, Juklem, Langrovou, Razikem, Vintrovou, Čačkou a Ledabylem bylo nařizeno propadnutí celého jmění a ztráta

²⁸⁴ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

²⁸⁵ *Tamtéž*.

²⁸⁶ *Tamtéž*.

²⁸⁷ *Tamtéž*.

²⁸⁸ O S. Ledabylovi se rozsudek zmiňuje, že „svými řečmi a chováním jen podporoval skupinu Železného v její nenávisti proti našemu státnímu zřízení a živil v nich naději v brzký zvrát politických poměrů.“ Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

občanských práv na dobu 10 let, u Mádra na doživotí. Stát rovněž zabavil všechny zbraně a střelivo nalezené u Pokorného a Železného.²⁸⁹ Vacková nesměla užívat svůj doktorský titul.²⁹⁰

O R. Vackové je v rozsudku napsáno, že „*měla nepřátelský postoj k lidově demokratickému státnímu zřízení, což projevovala při své práci na universitě. Mládež svěřenou její péči nevedla v socialistickém realismu, nýbrž hledala každou příležitost k tomu, aby mládež připoutala k politice Vatikánu*“.²⁹¹ Bylo jí vytýkáno, že s A. Heidlerem, A. Mandlem, S. Schütznerem a později i s O. Mádrem vypracovala program kroužku katolické mládeže, který měl za cíl prosazovat politiku Vatikánu, a členové se scházeli přímo v jejím bytě. Provinila se také tím, že sama sestavovala špiónážní zprávy o situaci v republice, posílala přes V. Běhalovou zprávy do zahraničí a ze zahraničí je také přijímala. Pro tuto činnost získala od Ž. Langrové dohromady 90 000 Kčs. I když při výslechu u hlavního líčení jako první uvedla, že svojí, podle komunistické vlády protistátní, činnosti lituje, v rozsudku je toto sice zaznamenáno, ale zároveň se soud snaží o diskreditaci této skutečnosti. Důkazem je výňatek: „*Shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti doznala obviněná plně jak při svém výslechu u státní bezpečnosti, tak i při výslechu u hlavního líčení, nikterak se netajíc svojí nenávistí vůči lidově demokratickému státnímu zřízení, z níž pramenila její protistátní činnost*“.²⁹²

Všichni odsouzení, až na S. Ledabyla, se dopustili více trestných činů, což soudní senát spolu s prokurátorem považoval za přitěžující okolnost. Všichni odsouzení byli podle soudu kvůli svým činnostem vysoce nebezpeční pro společnost. Polehčujícími okolnostmi pro obviněné bylo přiznání se k protistátní činnosti, dosud spořádaný život i usvědčování navzájem. Touto cestou chtěl pravděpodobně soud vzbudit v široké veřejnosti pocit, že udávání a usvědčování jiných osob může znamenat polehčující okolnost a možná i snížení trestu. Ve skutečnosti se k těmto okolnostem v politických procesech nepřihlíželo. Podle soudu je výše trestu přiměřená trestné činnosti odsouzených a je u nich naděje na nápravu. U V. Železného a A. Pokorného byla zjištěna skutečnost, že se jedná o „*individua, jež nutno zneškodnit jako nepřátele lidu, naprosto vyřadit z naší společnosti a odstranit je, ježto není u nich naděje na jejich nápravu vůbec*“.²⁹³

²⁸⁹ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

²⁹⁰ *Tamtéž*, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, 28. června 1956.

²⁹¹ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Rozsudek.

²⁹² *Tamtéž*.

²⁹³ *Tamtéž*.

Po vynesení rozsudku měli v **závěrečné řeči** slovo Ž. Langrová, V. Razik a R. Vacková. I když soud počítal s provokačními slovy, tito obvinění pronesli poděkování vyšetřujícím orgánům nebo kající promluvy.²⁹⁴

Předseda J. Novák seznámil odsouzené s možností odvolání. Tohoto práva se zřekli všichni odsouzení s výjimkou V. Železného a A. Pokorného. Tím prohlásili, že trest přijali a jsou s to nastoupit výkon trestu. Odvolání podali pouze V. Železný s A. Pokorným. Soudní přelíčení skončilo v 14.00 hodin a odsouzení byli předáni zpět do vazby.²⁹⁵

Právo na odvolání měl i prokurátor K. Čížek, který se k němu vyjádřil takto: „*Já se neodvolávám, neboť vina byla uznána dle žaloby a tresty odpovídají průběhu hlavního líčení i zvláštní zprávě*“. A dodal: „*Stejně veřejnost, (...) byla s rozsudkem spokojena a byl přijat se všeobecným souhlasem*“.²⁹⁶ Že se soudního líčení zúčastnila organizovaná veřejnost, vypovídá i část zprávy prokurátora: „*Hlavní líčení se konalo před veřejností zorganizovanou ze všech krajů moravských a přilehlých krajů českých a slovenských (...) v Brně*“ a „*Bylo neustále přítomno asi 1.000 lidí*“. Jedinou chybou bylo, že oproti původnímu plánu bylo zastoupeno velké množství členů KSČ.²⁹⁷

Jako důkaz, že došlo ke sloučení dvou na sobě nezávislých skupin, slouží Čížkova zpráva: „*Na Mádrovu [v originále Mádorvu] obhajobu, že nevidí souvislost mezi svojí činností a činností této skupiny [Železný, Pokorný, Ledabyl, Čačka], následovala poznámka prokurátora, že je patrně sám v jednacím síni, kdo tuto souvislost nevidí. V tom okamžiku veřejnost spontánně [v originále spontálně] umlčela Mádra potleskem*“.²⁹⁸ Činnost obhájců byla zhodnocena, že i přes složitou situaci obhajovali dobře.²⁹⁹

Odvolání V. Železného a A. Pokorného byla soudem zamítnuta. Z toho důvodu byl trest smrti nad V. Železným vykonán 18. prosince 1952 v 5.12 hodin a podle lékaře smrt nastala v 5.20 hodin. Výkon absolutního trestu nad A. Pokorným byl proveden ve stejný den v 5.01 hodin a smrt nastala v 5.12 hodin. Rozsudku trestu smrti byli přítomni J. Novák, prokurátor Kolaja a zapisovatelka Marie Baumruková.³⁰⁰

Ministerstvo spravedlnosti vypracovalo **oficiální úřední zprávu**, která byla odeslána do všech redakcí a byla touto cestou určena k otištění do tisku. Redakce Svobodného slova

²⁹⁴ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Zpráva dr. Čížka Generální prokuratuře, 14. června 1952.

²⁹⁵ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o hlavním líčení.

²⁹⁶ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Zpráva dr. Čížka Generální prokuratuře, 14. června 1952.

²⁹⁷ *Tamtéž*.

²⁹⁸ *Tamtéž*.

²⁹⁹ *Tamtéž*.

³⁰⁰ *Tamtéž*. Protokol o výkonu trestu smrti, 18. prosince 1952.

otiskla 15. června 1952 článek *Proces se skupinou rozvratníků ve službách Vatikánu*. Otištěná zpráva měla propagandistický účel na celou společnost. Článek uvádí, že se jednalo o proces „*proti desetičlenné skupině – agentům Vatikánu, organisátorům rozvratnických skupin, špionům a teroristům. (...) V tomto procesu byli souzeni záškodníci, kteří ve službách Vatikánu a amerických imperialistů vytvářeli pátou kolonu, budovali špionážní síť a neštítili se pro své zločinné cíle sáhnout i k nejsurovějšímu prostředku teroru – k vraždě*“. Zpráva uvedla, že v čele stál O. Mádr, který „*pod rouškou náboženské výchovy zneužíval některých jim vedených mladých lidí ke špionáži pro Vatikán, k šíření štvavých letáků a k jiné rozvratnické činnosti*“. Autoři článku k osobě R. Vackové uvedli, že mezi vysokoškolskými studenty z buržoazních rodin vyhledávala pomocníky pro O. Mádra. Ten spolupracoval s podobnými skupinami, jejich vůdci a členy – s V. Razikem na Brněnsku, T. Kolakovičem a V. Juklem na Slovensku, představenou sester sv. Karla Boromejského Ž. Langrovou. Ta podle zprávy „*zpronevěřila 3 miliony Kč sestrám své kongregace, které vydala Mádrovi a jiným imperialistickým agentům, aby tak podpořila jejich rozvratnou činnost. (...) Langrová tak zpronevěřila jeptiškám (...) peníze, které si vydělaly prací v nemocnicích*“. O M. Vintrové napsali, že „*pomáhala nepřátelům našeho lidově demokratického zřízení k útěku za hranice, z kláštera [Rajhrad u Brna] učinila doupě k ukrývání agentů imperialistických rozvědek a zprostředkovala odesílání špionážních zpráv*“. Odsouzených Ž. Langrové a M. Vintrové bylo navíc zneužito tak, že tisk namířil svoji agresi vůči ženským klášterům, které „*vystřídaly v této špinavé úloze kláštery mužské, které byly již dříve odhaleny jako útočiště zločinců*“. Vedle těchto byly v článku popsány „*zločinné činnosti a skutky*“ ohledně vraždy F. Mrkvy. Autoři neopomněli citovat část závěrečné řeči prokurátora Čížka, podle kterého se podařilo socialistickému režimu zabránit nastolení klerofašismu a kapitalismu, a že Vatikán musel prohrát, protože se mu do cesty postavila nezkažená pokroková československá mládež.³⁰¹

Růžena Vacková zůstala ve věznici i po vynesení rozsudku, a to až do 5. srpna 1952. Ovšem v poznámce „*Rozsudek potvrzen*“ je v datu pořadí měsíce „8.“ přepsáno na „9.“ Proto nabyl rozsudek právní moci dne 5. září 1952. O znění rozsudku bylo informováno ministerstvo školství v Praze. Vacková měla být propuštěna na svobodu po odpykání trestu odnětí svobody 7. února 1974 ve 20.40 hodin.

Při výslechu 29. května 1964 R. Vacková uvedla, že proces podcenila, a proto „*zkreslené informace v protokole (...) podepsala proto, že (...) celé trestní řízení i vyšetřování*

³⁰¹ *Tamtéž*, f. Generální prokuratura v Praze, inv. č. T 707/52. Novinový článek „*Proces se skupinou rozvratníků ve službách Vatikánu*“, Svobodné slovo, 15. června 1952.

*podceňovala, že (...) si myslela, že jde o komedii, a že (...) na své osobě chtěla ukázat náboženský útlak a křivení náboženských cílů“.*³⁰²

³⁰² Adéla GJURÍČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 301.

5. VÝKON TRESTU

Růžena Vacková strávila ve vazbě 4 měsíce, 5 dnů, 17 hodin a 20 minut, tj. doba od 7. února 1952 do 13. června 1952.³⁰³

Již 7. května 1952, stále v době před hlavním líčením, vydala Státní prokuratura Praha usnesení o zabavení veškerého jejího majetku. V usnesení je sepsán důvod tohoto zabavení: „*Obviněný je podezřelý z trestného činu, za který lze podle zákona vyslovit trest propadnutí jmění*“. Státní prokuratura se pro případ nesouhlasu jistila tím, že „*je důvodná obava, že bude výkon propadnutí jmění zmařen, nebo ztížen, zajišťuje se majetek obviněného*“.³⁰⁴

Po vypracování soupisu movitého majetku zabaveného v bytě R. Vackové bylo zabaveno celkem 184 položek movité povahy. Ke každé věci byla připsána odhadní cena a poté byla předána do dražby. Nejvyšší odhadní cenu měly knihy a brožury v počtu 1 591 kusů za 20 000 Kčs. Za stejnou cenu byly vydraženy v Orbisu Praha 28. června 1952. Nejnižší odhadní cenu měly položky „skleněný svícen“ a „ruční košík“, obě položky po 5 Kčs. Za nejnižší cenu byly vydraženy stejný svícen a umyvadlo v plechovém stojanu za 10 Kčs.³⁰⁵ Zajištěný majetek byl prodán ve veřejné dražbě a socialistickému sektoru za částku 64 905 Kčs. K této částce byl připočten výnos životní pojistky ve výši 75 Kčs.³⁰⁶ Státní prokurátor na žádost B. Vacka zrušil zabavení několika kusů nábytku,³⁰⁷ 16 svazků Ottova slovníku naučného a Palackého Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě.³⁰⁸

Státní soud v Praze 21. června 1952 vypočítal všechny náklady soudního přelíčení procesu Mádr a spol. Richard Neumann, který zastupoval obviněnou R. Vackovou spolu se Z. Čáčkou, obdržel odměny za svoji práci při soudním líčení.³⁰⁹ Za upozornění stojí fakt, že v dokumentu obhájce Neumanna je uvedeno, že obhajobu prováděl ve dnech 11.–13. 5. 1952,

³⁰³ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis Růženy Vackové.

³⁰⁴ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Usnesení o zabavení majetku, 7. května 1952.

³⁰⁵ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Soupis movitého majetku zajištěného u Růženy Vackové.

³⁰⁶ *Tamtéž*. Konečná zpráva o realizaci propadlého majetku, 26. ledna 1955.

³⁰⁷ Celkem 1 stůl, 6 židlí, 1 gauč, 4 křesla, 1 konferenční stůl, 2 knihovny, 1 skříňka, 1 koberec, 1 perská spojka a 1 loutkové divadlo. Srov. NA Praha, f. Státní prokuratura, inv. č. 4 Spt I 68/52. Vyhovnění žádosti J. Gjuríčové z 21. června 1952, 1. října 1952.

³⁰⁸ NA Praha, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Vyhovnění žádosti B. Vacka z 21. června 1952, 1. října 1952.

³⁰⁹ Odměny dr. Neumanna činily 1600 Kčs (obhajoba před soudním líčením); 3600 Kčs (obhajoba 11. 6. 1952; 9,5 hodiny); 2400 Kčs (obhajoba 12. 6. 1952; 9,45 hodiny); 1600 Kčs (obhajoba 13. 6. 1952; 5 hodin). Suma za obhajobu Vackové činí 9200 Kč. Soud přičetl i odměny za obhajobu Čáčky, a to ve výši 3666 Kčs. Celková výše odměn za oba obviněné po odečtení nutných vydání (131, 60 Kč) byla 12 734, 60 Kčs. Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Likvidace odměny a nutných vydání advokáta JUDr. Richarda Neumanna ustanoveného obhájcem obviněné-mu/obviněným/ Dr. Růženě Vackové, Zdeňku Čáčkovi, 21. června 1952.

tedy v měsíci květnu, i když soudní líčení procesu Mádr a spol. probíhalo v červnu.³¹⁰ O náhradě nákladů trestního řízení, které byly zálohované státem, rozhodlo 4. oddělení Krajského soudu Praha dne 10. září 1954. A sice tak, že všichni odsouzení v procesu jsou povinni nahradit veškeré výdaje související se soudním líčením. Mádr byl povinen uhradit dvě patnáctiny, ostatní po jedné patnáctině z celkových výdajů. Krajský soud tuto povinnost vysvětlil takto: „Rozsudkem státního soudu (...) byli všichni (...) pravomocně odsouzeni a jsou proto podle § 68 tr. ř. povinni nahraditi náklady trestního řízení, vazby a výkonu trestu a kromě toho i odměnu obhájců“.³¹¹ Pro tyto potřeby byl vypracován Státní prokuraturou seznam nákladů.³¹² Rozhodnutí krajského soudu bylo R. Vackové přečteno ve věznici v Pardubicích 7. října 1954. Na soudní nařízení uvedla: „Nestěžuji si“.³¹³

Protože se z nedělního tisku 15. června 1952 dozvěděl B. Vacek výsledek soudního líčení, podle kterého byla jeho dcera odsouzena na 22 let odnětí svobody, podal proti tomuto soudnímu rozhodnutí odvolání, ve kterém uvedl: „Své odvolání do viny odůvodňuji tím, že se dcera Růžena Vacková pokud je mi známo, nedopustila žádného trestného činu. Svou dceru dokonale znám a mohu o ní tvrdit, že se stále řádně chovala a nekonala nic protizákonného“. V prvé řadě žádal o zproštění viny, a pokud by mu nebylo vyhověno, žádal o zmírnění trestu, protože „vyměřený trest [je] příliš krutý a neúměrný její vině“.³¹⁴ Státní soud v Praze Vackovo odvolání 5. září 1952 zamítl. Vacková byla uznána vinnou trestným činem velezrady a vyzvědačství na 22 let. Pravým důvodem ze strany Státního soudu pro neuznání odvolání byla třídní lhůta pro podání odvolání od doručení rozsudku do rukou obhájce. Bohumil Vacek podal odvolání na poštu dne 18. června 1952. I když byl rozsudek vynesena v pátek 13. června 1952, stížnost byla podána třetí pracovní den po víkendu, přesto nebylo odvolání přijato.³¹⁵

Po celou dobu věznění prošla R. Vacková několika věznicemi, mnohokrát byla přemístěna z jedné věznice do jiné kvůli výslechu. Byla zařazena do věznic ve Znojmě,

³¹⁰ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Likvidace odměny a nutných vydání advokáta JUDr. Richarda Neumanna ustanoveného obhájcem obviněné-mu/obviněným/ Dr. Růženě Vackové, Zdeňku Čačkovi, 21. června 1952.

³¹¹ *Tamtéž*. Usnesení Krajského soudu Praha, 10. září 1954.

³¹² Soudci z lidu (1344 Kčs; 1872 Kčs; 487 Kčs), náklady pracovní cesty (1332 Kčs; 1338 Kčs), znalci (3250 Kčs; 3250 Kčs), jízdné (150 Kčs; 1230 Kčs), výzdoba sálu (322 Kčs), zapůjčení rozhlasu (1130 Kčs), poštovné (6 Kčs; 450 Kčs). Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Seznam nákladů v trestní věci proti Otto Mádrovi a spol.

³¹³ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Protokol o usnesení Krajského soudu Praha, 7. října 1954.

³¹⁴ *Tamtéž*. Odvolání doc. MUDr. Vačka, 18. června 1952.

³¹⁵ *Tamtéž*. Usnesení o zamítnutí odvolání doc. Vačka, 5. září 1952.

Novém Jičíně, Pardubicích, Praze, Opavě, Ilavě a Ostrově nad Ohří. Odsouzení vězni nazývali přemístování mezi věznicemi jako akci „Poznej svou vlast.“³¹⁶

Růžena Vacková nastoupila výkon trestu ve věznici ve Znojmě 13. června 1952 a byla zde vězněna do 2. srpna 1952. Pracovně byla zařazena na pracoviště „pletárna“.³¹⁷ Již zde porušila kázeňský řád tím, že 3. července 1952 hodila věci (ve spisu není napsáno jaké věci) do toalety. Za tento prohřešek byla potrestána tvrdým ložem.³¹⁸

Dne 3. srpna 1952 byla přeřazena do věznice v Novém Jičíně, odkud byla přemístěna 10. února 1953. Zde ji zařadili opět do „pletárny“.³¹⁹ Znovu převezena byla 11. února 1953, kdy došlo k jejímu přeřazení do věznice v Pardubicích. Ani v této věznici však nezůstala dlouho, protože 24. února 1953 byla převezena do pražské Ruzyně, kde zůstala až do 29. prosince 1953. V Pardubicích pracovala v sektoru pro lahve.³²⁰

Do Pardubic se R. Vacková vrátila 29. prosince 1953 a zůstala zde vězněna do 20. července 1954. Za tuto dobu prošla pracovišti „švadlárna“ a „pletárna“. O jejím výkonu ve „švadlárně“ pojednává posudek na udělení milosti z roku 1954, podle kterého dosahuje podprůměrného pracovního výkonu, necelých 50 % normy, a její pracovní morálka je špatná, proto nebyla od 18. ledna 1954 do 6. června 1954 nikde pracovně zařazena. O její špatné morálce vypovídají kázeňské tresty: za kouření na oddělení potrestána sedmi dny korekce (1. dubna 1954); nalezený zápisník latinsky a česky psaných mší, podle kterých se chtěla s ostatními vězeňkyněmi modlit (15. července 1954). Za tento přestupek byly R. Vackové zakázány výhody³²¹ na jeden měsíc. Důvodem byl zákaz mít u sebe tužky a sešity.³²²

Protože podle posudků neprokazovala jakýkoli pocit viny, neustále porušovala vězeňské řády a hlásala, že ve své původní činnosti bude pokračovat i po výkonu trestu, nebyla uznána vhodnou osobou pro udělení milosti roku 1954. Sama Vacková žádnou milost od komunistické vlády nepožadovala a v prohlášení napsala: „*K žádosti o milost se nepřipojuji*“.³²³ O prominutí zbytku trestu, nebo jeho zmírnění, milostí prezidenta republiky požádal její otec. Jeho žádost byla Krajským soudem v Praze zamítnuta, protože Vacková svým chováním nesplnila dostatečnou převýchovu a nápravu.³²⁴

³¹⁶ Tomáš BURSÍK, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe! Životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*, Praha 2006, s. 82–83.

³¹⁷ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis Růženy Vackové.

³¹⁸ *Tamtéž*. Evidenční karta R. Vackové.

³¹⁹ *Tamtéž*. Osobní spis Růženy Vackové.

³²⁰ *Tamtéž*. Osobní spis Růženy Vackové.

³²¹ Mezi výhody patřily například možnost číst denní tisk, posílat dopisy, obdržet balíček a další.

³²² NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis Růženy Vackové.

³²³ *Tamtéž*. Prohlášení Růženy Vackové, 3. června 1954.

³²⁴ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Usnesení Krajského soudu Praha, 30. června 1954.

Znovu byla přemístěna 20. července 1954 z Pardubic do vyšetřovací vazby v pražské Ruzyni, kde zůstala do 1. srpna 1954.³²⁵ V osobním spise je zapsáno, že z Prahy-Ruzyně byla převezena do věznice Dub, i když věznice velitelství StB v Ruzyni byla právě označována krycím názvem „Útvar SNB Dub“.³²⁶

Znovu se vrátila 2. srpna 1954 zpět do pardubické věznice, kde byla uvězněna do 13. srpna 1956. Zpočátku nebyla pracovníě zařazena, od 6. srpna 1954 do 5. července 1956 pracovala v „pletárně“.³²⁷ Oproti rokům minulým se její pracovní výkon v roce 1955 zvýšil na 50 % a výše. V roce 1955 požádala sestra R. Vackové, Jiřina Gjuričová, o milost prezidenta republiky. Žádala o zrušení zbytku trestu, nebo jeho snížení. Proto byl na Vackovou vypracován posudek, podle kterého se jmenovaná zaměřuje proti lidovému zřízení a veřejně jej odsuzuje. Údajně prohlašovala, že komunistická vláda v Československu přináší pouze hlad a bídu. K těmto prohřeškům byly připočteny kázeňské přestupky.³²⁸ Krajský soud v Praze proto žádost o milost zamítl. Hlavním důvodem byl nesouhlas s milostí přímo ze strany Vackové.³²⁹

Výrazným a důležitým činem Růženy Vackové v pardubické věznici bylo vyhlášení osmidenní hladovky ve dnech 12.–19. září 1955. Důvodem bylo nevyjádření se k problematice práv vězňů ze strany komunistické vlády. Vacková vše vyjádřila v dopise politickému oddělení ministerstva vnitra a poukázala na to, že se Československo stalo součástí zemí OSN, přijalo a podepsalo Chartu lidských práv. I přesto podle R. Vackové docházelo k následujícímu: „*Lidská práva vězňů byla porušována, náboženské vyznání zesměšňována, výkony víry jsou rušeny a lidská důstojnost pokořována*“.³³⁰ Toto prohlášení odkazovalo k Chartě OSN z roku 1955, kdy ministr zahraničních věcí Václav David prohlásil v San Francisku, že se Československo řídí Chartou OSN. Jak ovšem vyplývá z dochovaných pramenů, „*nebyla tato skutečnost jasná orgánům Velitelství Ú.N.P.Z. [Ústav nápravně pracovních zařízení] v Pardubicích*“.³³¹ Když Vacková požádala v červenci 1955 náčelníka pardubické věznice, aby vysvětlil důvod slavnostního vyhlášení Charty OSN na jedné straně, a úplně odlišnou praxí ve věznici na straně druhé, odpověděl náčelník pardubické

³²⁵ *Tamtéž*, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis Růženy Vackové.

³²⁶ Jiří FIALA, *Věznice Ruzyně*, dostupné online (<http://www.k213.cz/start.php?act=read&art=2326>), [citováno k 11. 9. 2014].

³²⁷ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis Růženy Vackové.

³²⁸ *Tamtéž*. Posudek k žádosti o milost, 16. června 1955.

³²⁹ *Tamtéž*, f. Státní prokuratura Praha, inv. č. 4 Spt I 68/52. Usnesení Krajského soudu Praha, 15. července 1955.

³³⁰ *Tamtéž*, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Ohlášení a dotaz Ministerstvu vnitra – politickému oddělení, 25. září 1955.

³³¹ *Tamtéž*.

věznice: „*Někdo Chartu uznává a někdo neuznává, Vám do toho (t. j. mezinárodního práva) nic není – a vy jste prachsproští zločinci*“.³³² Proti tomuto stavu, který Vacková nazvala „*vacuum iuris*“ - prázdnota práva, se snažila bojovat prostřednictvím vyhlášení hladovky, kterou považovala za zákonný prostředek obrany, když ostatní způsoby protestu nenabývají na účinnosti. Hladovka vyhlášená 12. září 1955 byla reakcí na projev náčelníka věznice předchozího dne pod okny izolačního oddělení, ve kterém v té době byla i R. Vacková. Náčelník věznice oznámil, že několik vězňů zahájilo proti „*vacuu iuris*“ protestní hladovku. K těmto vězňům se proto připojila následujícího dne i Vacková, která chtěla na své osobě ukázat nedodržování Charty OSN. Hladovka byla označena za sabotáž a rušení pořádku. Růžena Vacková byla potrestána na 4,5 dne korekce spočívající v uvěznění ve sklepě rozpadající se budovy. V šestý den hladovky (17. září 1955) jí byl jako další trest odebrán slamník, takže musela spát na zemi. I po uplynutí délky trestu byla ponechána v izolaci dalších 3,5 dne. Svoji činností poukázala na rušení práva vězně na hladovku a poznamenala, že by měl mít každý vězeň právo na základní náboženské potřeby (Bible, křížek na krku), ideologicky nevnucovanou literaturu, doplnění civilního oděvu, zlepšení stravy, častější korespondenci s rodinou a více možností pro zasílání balíků ze strany rodinných a jiných příslušníků.³³³

Chování Vackové při výkonu trestu neodpovídalo podle velitele věznice v Pardubicích převýchově, trestnou činnost neuznávala a veřejně vystupovala proti lidové republice. Její pracovní výkon se pohyboval kolem 50 %. I když by výsledky pracovní činnosti mohla zlepšit, „*nemá zájem o zvýšení svého výkonu*“. Pro tyto důvody nebyla kladně vyřízena její žádost o milost prezidenta republiky z ledna 1956 a vedení věznice „*nedoporučuje udělení milosti, neb odsouzená nedává předpoklad pro její udělení*“.³³⁴

5.1. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN

Vedle držení hladovky v roce 1955 byl významnějším činem dopis sepsaný generálnímu tajemníkovi OSN Dagu Hammerskjöldovi dne 28. června 1956. Dopisy kromě Růženy Vackové sepsalo dalších 11 odsouzených žen,³³⁵ které si navzájem pomáhaly dopisy

³³² *Tamtéž.*

³³³ *Tamtéž.*

³³⁴ *Tamtéž.* Posudek k žádosti o milost, 3. ledna 1956.

³³⁵ Jedenácti ženami společně s R. Vackovou byly Ludmila Baloušová, Libuše Bulínová, Antonie Hasmandová, Vlasta Charvátová, Marie Jandová, Helena Kučerová, Markéta Pavlíčková, Dagmar Skálová, Helena Šelleyová,

sepsat a přeložit do francouzštiny, angličtiny a němčiny. Generální tajemník byl v této době na oficiální návštěvě Československa a Vacková využila této chvíle, aby popsala situaci politického vězně v ČSR na své osobě.³³⁶ O návštěvě generálního tajemníka se dozvěděla z Rudého práva, které oficiální návštěvu oznámilo ve svém vydání.³³⁷ Její dopis byl napsán ve francouzštině a češtině. Usiluje v něm o zavedení právního a zákonného postavení politických vězňů v republice. Poukazuje na své věznění během války a na persekuci věřících v římsko-katolické církvi a postavení církve vůbec. Stěžuje si, že přes snahu respektovat a hájit řád církve, víry, vědy a základní lidské svobody, byla pro tuto činnost vyloučena z univerzity a zbavena učitelské profese. K tomu dodala, že vše prováděla na památku svého bratra a švagra popravených v Drážďanech, švagrové umučené v koncentračním táboře v Jugoslávii a bratrance padlého rovněž za války. Podle R. Vackové nebylo možné v letech 1948–1955 bojovat proti nezákonným praktikám KSČ, které se užívaly při výslechu i ve vězení. V těchto letech byly za politické zločiny mnohem těžší výslechy a žaláře než za surovou vraždu. Vacková popsala svoji pozici politického vězně jako stav proti statutu lidských práv – KSČ nepřiznává politickým vězňům žádná práva, vězni jsou v ideologickém nátlaku, smí číst pouze marxistickou literaturu, jako univerzitní profesorka nesmí mít u sebe psací potřeby a sešity, aby nemohla ve volném čase rozvíjet svoji vědeckou práci. Odsoudila nedodržování Charty OSN, ke které se přihlásilo Československo prostřednictvím ministra zahraničí V. Davida roku 1955 v San Francisku. V dopise se také kriticky vyjádřila proti předsedovi vlády Viliamu Širokému, který v červnu 1956 prohlásil, že v republice je nepatrný počet politických vězňů. K tomu dodala, že „popřel tak vlastně naši existenci“.³³⁸ V závěru dopisu se zmiňuje o nedodržování lhůt návštěv a korespondence.³³⁹ Ve snaze jednat legálně označila dopis známkou, vhodila do schránky náčelníka věznice a adresovala jej do rukou ministra V. Davida. Dopis samozřejmě nebyl generálnímu tajemníkovi předán. Namísto toho vtrhli do cel dozorců, ženy byly převezeny do chrudimské vyšetřovací vazby, kde byly vyslechnuty.³⁴⁰ Ministerstvo vnitra se k tomuto dopisu vyjádřilo 28. září 1956. Podle ministerstva „se jedná o připravovanou provokaci, která směřovala k ostouzení a pomlouvání stávajícího zřízení

Božena Tomášková, Dagmar Tůmová. Srov. Jiří PEŠEK – Václav LEDVINKA, *Ponížení a odstrčení: města versus katastrofy : sborník příspěvků z 8. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, konaného ve dnech 2. a 3. října 1990, a z 13. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, uspořádaného ve spolupráci s Ost- und Südosteuropa Institut Wien-Aussenstelle Brno ve dnech 3. a 4. října 1995*, Praha 1998, s. 353.

³³⁶ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, 28. června 1956.

³³⁷ Adéla GJURIČOVÁ, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 102.

³³⁸ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, 28. června 1956.

³³⁹ *Tamtéž*.

³⁴⁰ Adéla GJURIČOVÁ, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 102.

v ČSR“. V případě, že by žádala R. Vacková nebo kdokoli jiný o milost prezidenta republiky, bude považován tento dopis za přitěžující okolnost. Při výslechu kvůli sepsání dopisu Vacková vypověděla, že proti ní bylo použito psychického nátlaku, musela vypovídat v polohladovém stavu, v Ruzyni byla pravidelně kontrolována a prohlížena ve vlasech a ústech, musela dělat dřepy a na cele pravidelně chodit 5 až 6 hodin. Na situaci nepravidelných návštěv a dopisů od rodiny vypověděla, že v roce 1953 a 1954 obdržela maximálně 4 dopisy.³⁴¹ Růžena Vacková byla za sepsání dopisu, spolupráci na sepisování dopisu s ostatními odsouzenými a za drzé chování při výslechu potrestána odnětím výhod (návštěvy, balíčky, noviny, korespondence) na dobu tří měsíců, od 11. července do 11. října 1956.³⁴² S trestem nesouhlasila a odvolala se. Neusilovala o zrušení trestních sankcí, ale o uznání, že je v Československu možnost odvolat se k orgánům OSN, ke kterým se lidově demokratická republika veřejně hlásí. Rovněž poukázala, že dopis určený generálnímu tajemníku OSN odeslala přes velitele věznice, což vězeňský řád povoluje, a i přesto byla za sepsaný dopis potrestána. V odvolání napsala, že pokud orgány republiky přijmou dopis jako formu pro urážku republiky, měla by být postavena před soud a stíhána podle zákona.³⁴³ Odvolání nebylo vyslyšeno.

Růžena Vacková byla 13. srpna 1956 převezena z Pardubic do pražské věznice Pankrác, kde zůstala uvězněna do 2. září 1958.³⁴⁴ Prezident Antonín Novotný vyhlásil 1. prosince 1957 amnestii³⁴⁵ prezidenta republiky. Na Vackovou se kvůli průměrnému pracovnímu výkonu (50–70 %), neuspokojivému chování, silnému náboženskému přesvědčení, nepřátelskému postoji vůči republice a prohlášení, že „*lituje, že mimo „náboženské“ činnosti nepracovala proti lid. dem. zřízení také politicky*“, amnestie prezidenta republiky však nevztahovala.³⁴⁶ Místo toho se vrátila z Prahy do věznice v Pardubicích 3. září 1958. Zde zůstala až do 10. listopadu 1963. Ponejvíce byla zařazena do dílny „knoflíkárna“.³⁴⁷

³⁴¹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Protokol o výpovědi kvůli dopisu generálnímu tajemníkovi OSN, 6. července 1956.

³⁴² *Tamtéž*. Trest a Zdůvodnění potrestání Vackové za dopis generálnímu tajemníkovi OSN, 10. srpna 1956, 20. září 1956.

³⁴³ *Tamtéž*. Odvolání R. Vackové panu plukovníkovi za trest udělený kvůli dopisu tajemníku OSN, 22. října 1956.

³⁴⁴ *Tamtéž*. Osobní spis.

³⁴⁵ Slovo amnestie vychází z řečtiny a znamená totéž co amnézie, tedy ztrátu paměti. V přeneseném slova smyslu do právní terminologie znamená amnestie prominutí, zapomenutí, navrácení cti, bezúhonnost, ospravedlnění. Srov. Tomáš BURSÍK, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe! Životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*, Praha 2006, s. 73.

³⁴⁶ *Tamtéž*. Posudek na R. Vackovou, 4. prosince 1957.

³⁴⁷ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Přemístění R. Vackové do Pardubic, 3. září 1958.

V pardubické věznici se R. Vacková dopustila několika dalších přestupků. Dne 8. února 1960 odmítla pracovat na nedělní směně s odůvodněním, že ji práci v neděli víra zakazuje. Za toto porušení řádu měla na 3 měsíce zakázány výhody. Za provokativní chování v podobě neúplného hlášení veliteli věznice 29. února 1960³⁴⁸ měla na 1 měsíc zrušeny výhody. 12. června 1960 nenastoupila na povinnou směnu a neomluvila se, proto byla potrestána 10 dny korekce. Na nedělní směnu nenastoupila ani 28. května 1962. Na 1 měsíc měla zrušeny výhody a navíc byla na 3 dny uvězněna do izolace. Stejný prohřešek provedla 24. února 1963. Tentokrát měla opět na 3 měsíce zastaveny výhody a izolace nařízenou na 15 dní. Když měla 12. února 1963 službu jako dozorce, nechala odejít na oběd více osob, než bylo povoleno. Za tento přestupek nebyla potrestána, vše se vyřešilo slovním pokáráním.³⁴⁹

5.2. Akce Zvon

V únoru 1960 provedla inspekce ministerstva vnitra akci Zvon. Jednalo se o prošetření případů Mádr a spol., Valena a spol., Davídek a spol. a Kosatík a spol. Inspekce po prozkoumání všech okolností došla k závěru, že „bylo použito nesprávných způsobů práce příslušníky KS-MV [Krajská správa ministerstva vnitra] Gottwaldov a Brno“.³⁵⁰ Pracovníci ministerstva vnitra navazovali styk s ilegálními skupinami formou vydávání se za ilegální osoby, které prováděli činnosti proti lidovému zřízení. Tato jejich činnost mj. souvisela s vydáváním falešných průkazů a převáděním přes hranice. Za závažné zjištění inspekce bylo považováno použití psychického násilí na vyslychaných a obviněných. Násilí mělo podobu buzení v nočních hodinách, malých dávek jídla, nepřetržitého chození apod. Všichni odsouzení v procesu Mádr a spol. nesouhlasili s potrestáním za trestnou činnost velezrady a špionáže. Podle nich bylo provádění jakékoli činnosti v souladu s náboženským přesvědčením. Na psychické násilí při výsleších si stěžovali O. Mádr a V. Razík. Podle rozsudku z roku 1952 navázal Z. Čačka spojení se zahraničními agenty. Inspekce při vyšetřování zjistila, že se jednalo o pracovníky KS MV Brno, kteří vystavili falešné průkazy pro Pokorného a Železného.³⁵¹ V akci Zvon byla vyslechnuta i R. Vacková. Ta se kriticky vyjádřila k výslechu ze 17. května 1952. Vypověděla, že nebylo možné zapamatovat si jména

³⁴⁸ Růžena Vacková u brány ze dvora ohlásila veliteli: „Pane veliteli, jdu na ošetřovnu.“ Když velitel žádal řádné hlášení, odpověděla: „Na takové způsoby jsem už zapoměla, jsem tady 8 let.“

³⁴⁹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Záznam o kázeňském přestupku.

³⁵⁰ ABS ČR Praha, f. A 8/1-818. Akce „Zvon“ – prošetření, 24. února 1960.

³⁵¹ *Tamtéž.* Zpráva o prošetření případu O. Mádr a spol. (akce „Zvon“), 23. února 1960.

účastníků jednotlivých porad v rámci Katolické mládeže.³⁵² Z toho důvodu nesouhlasila s tvrzením, že se v Praze roku 1949 setkala v A. Mandlem, A. Kaiprem a S. Schütznerem. Vysvětlení, které podala R. Vacková, je jednoduché a logické – s A. Mandlem se nemohla setkat, protože ten byl v tu dobu již zatčen a A. Heidler byl v emigraci. Dalším nesprávným zápisem v protokolu z roku 1952 bylo, že M. Jadrná znala Vackovou jako nepřítel socialistického zřízení, navázala s ní styk jako první a žádala o odeslání dopisů konkrétní osobě.³⁵³ Ve skutečnosti znala Jadrná Vackovou jako univerzitní pedagožku, první styk podnítila R. Vacková, která nikdy nevěděla, jaké konkrétní osobě budou dopisy ve Vatikánu předány. Nepravda je také v tvrzení, podle kterého požádal O. Mádr R. Vackovou o odeslání dopisů do zahraničí.³⁵⁴ Z výpovědi Vackové v akci Zvon vyplynulo, že oslovila O. Mádra, aby prostřednictvím její osoby poslal dopisy do zahraničí. Dále podle skutečných událostí neobdržela dopis s exkomunikačními dekrety od A. Heidlera z Mnichova.³⁵⁵ Dopis jí byl opravdu odeslán, ale obsahem byly citace kánonů k problematice exkomunikace.³⁵⁶ Výsledkem akce Zvon byly průkazné materiály a výpovědi, které sloužily jako důkaz pro kritiku a zavržení komunistických činitelů, kteří pracovali na případu Mádr a spol. Výsledek šetření inspekce ministerstva vnitra byl sepsán 21. března 1960: „*Šetřením bolo ve všetkých uvedených skupinách zistené neprávne sposoby práce KS-MV*“.³⁵⁷ Touto cestou byly vyloučeny určité protistátní činnosti, za které byla R. Vacková odsouzena k trestu odnětí svobody.

³⁵² „Když byl v roce 1949 propuštěn z kanceláře vatikánské Katolické akce bývalý sekretář Dr. Antonín Mandl, navrhl na jedné ilegální schůzce v Praze, kde byli přítomní Dr. Heidler, páter Keipr, Schützner a já [Vacková], abychom reakční katolickou mládež (...) získali pro uskutečnění zvratu lidově-demokratického zřízení.“ Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženou Vackovou, 17. května 1952.

³⁵³ „Již delší dobu jsem byla v přátelském styku s Marií Jadrnou a tato mě znala jako nepřítel socialistického budování v republice (...). Koncem roku 1949 dostavila se za mnou do Prahy Jadrná s dopisem od vysokého církevního hodnostáře (...). Skutečně jsem (...) odeslala (...) zprávy do Vatikánu páteru Olšrovi přes francouzské velvyslanectví v Praze.“ Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženou Vackovou, 17. května 1952.

³⁵⁴ „Mádrovi jsem přislíbila na jeho přání zprostředkovati spojení.“ Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženou Vackovou, 17. května 1952.

³⁵⁵ „V letech 1951 mně byl (...) doručen Běhalovou dopis od Dr. Heidlera z Mnichova, kde byl rozbor k dekretu o exkomunikaci katolíků a vlasteneckých kněží což jsem rozmnožila a rozšířila mezi reakčně zaměřené kněze a katolíky.“ Srov. ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Mapa 1. Protokol o výpovědi s obviněnou Růženou Vackovou, 17. května 1952.

³⁵⁶ ABS ČR Praha, f. A 8/1-818. Protokol o výpovědi s R. Vackovou ve věci akce „Zvon“, 8. února 1960.

³⁵⁷ *Tamtéž*. Zpráva náměstkovi ministra spravedlnosti dr. Josefu Literovi, 21. března 1960.

5.3. Neuznaná amnestie v roce 1960. Politickou vězeňkyní šedesátých let

Antonín Novotný vyhlásil 9. května 1960 novou amnestii prezidenta republiky. Proto byl na R. Vackovou vypracován posudek, podle kterého se mělo rozhodnout, zda bude, či nebude účastna amnestie. Z posudku vyplývá, že plní pracovní normu pouze na 25–30 % a za celou dobu strávenou v pardubické věznici se jí podařilo splnit normu pouze jedenkrát. V posudku je zmínka i o sepsání dopisu Dagu Hammarskjöldovi roku 1956. Byly připočteny všechny kázeňské přestupky, kterých se dopustila. Podle nich „*se řadí mezi nejreakčnější živly, které ve zdejších NPT jsou*“.³⁵⁸ Krajský soud v Praze proto rozhodl, že se amnestie prezidenta republiky na R. Vackovou nevztahuje a odůvodnil to slovy: „*Odsouzená ve výkonu trestu soustavně hrubým způsobem narušuje úsilí směřující ke splnění účelu trestu*“.³⁵⁹ Proti tomuto rozhodnutí podala Vacková odvolání, které se nevztahovalo na neuznanou amnestii, ale na důvody, kvůli kterým nebyla amnestie uznána. Nesouhlasila s hrubým narušováním pořádku, protože si nebyla vědoma, že by prohřešek takového charakteru spáchala. V odvolání přiznala svoji snahu zlepšit situaci politických vězňů, se kterými mělo být zacházeno v souladu s Chartou OSN a tuto snahu nevnímala jako narušování pořádku. V závěru dodala, že pokud soud chápal narušení úsilí a pořádku v nedodržování metod a cílů KSČ a marxismu-leninismu, poté s rozhodnutím soudu souhlasí. O tom svědčí i její závěrečná řeč: „*Dodávám pouze, že právě postoj a metody výkonu trestu v N.P.T. v Pardubicích, upevnily a utvrdily ve mně postoj, který původně vedl k mé trestné činnosti*“.³⁶⁰ Krajský soud v Praze odvolání zamítl. Na jedné straně soud přiznal, že není dostatek důkazů hrubého narušení úsilí výkonu trestu, na druhé straně neopomněl zmínit, že se „*amnestie nevztahuje (...) na organizátory nebezpečných protistátních skupin*“.³⁶¹ V této souvislosti byly připomenuty styky R. Vackové s A. Mandlem a S. Schütznerem.³⁶²

Růžena Vacková po amnestii jejích několika blízkých lidí ztratila kontakt se vzdělanými a kultivovanými ženami, protože jedny byly propuštěny na svobodu a ty ostatní byly přeřazeny do jiných věznic, čímž mezi sebou ztratily kontakt. Pro ni samotnou nastalo nevyzpytatelné a těžké období. Stala se totiž politickým vězněm šedesátých let, jak tuto kategorii politických vězňů nazvala Adéla Gjuríčová.³⁶³

³⁵⁸ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Posudek na R. Vackovou, 8. února 1960.

³⁵⁹ *Tamtéž*. Usnesení Krajského soudu v Praze, 6. června 1960.

³⁶⁰ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Stížnost R. Vackové, 16. června 1960.

³⁶¹ *Tamtéž*. Usnesení Krajského soudu v Praze, 19. října 1960.

³⁶² *Tamtéž*.

³⁶³ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotíady. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 306.

Vacková zahájila 5. ledna 1961 držení hladovky, protože jí nebyl umožněn rozhovor s náměstkem ministra vnitra. O styk žádala v srpnu 1960, kdy byl ve věznici na návštěvě. Když nedostala na svoji žádost ani v prosinci 1960 odpověď, sepsala novou žádost, ve které požadovala uskutečnění rozhovoru do 4. ledna 1961. Pokud se tak nestane, přejde na protestní akci v podobě hladovky. Jelikož ve vymezené lhůtě nebyl rozhovor uskutečněn, následující den začala držet hladovku. Při rozhovoru chtěla projednávat principiální otázky, které může řešit pouze osoba s pravomocí zákonného řešení problémů. Ministerstvo vnitra odpovědělo, že má Vacková všechny důvody pro rozhovor sepsat v zalepeném dopise. Speciální dopis sepsala 16. února 1961, ve kterém popsala stav cely, kterou sdílí s dalšími odsouzenými. Dopis je vysvětlením, proč je vhodné užívat termín „politický vězeň šedesátých let“, neodmyslitelnou podmínkou užívání výrazu je rozsáhlá amnestie, která rozdrobila zaběhnuté svazky mezi politickými vězeňkyněmi. Vacková si stěžovala na spoluvězeňkyně, které neustále mluví, řvou a vypravují si hloupé a obnažené anekdoty. Popisuje i trest za držení hladovky v lednu 1961. Byla zamykána na cele v době vycházek a to i přesto, že splnila pracovní plán na 118 %. Popsala to slovy: „*Nejde mi to k srdci, mučí to nervy i rozum*“ a dodala, že je „*zvyklá zde v Pardubicích, na persekuci své osoby*“. Za přestupky byly spolu s ní potrestány i vězeňkyně, které s ní sdílely celu nebo byly na dílně. O těchto se vedení věznice vyjadřovalo: „*Vacková a její parta*“. Podle Vackové byla tato „parta“ postihována za pouhý zájem o dějiny umění a estetiky. V dopise prosila náměstka, aby s ním přijel sexuolog, který vězeňkyním poskytne opatření, aby bylo zachráněno několik žen pro normální plodný život, protože ve věznici panují silné sklony k homosexualitě. Popsala ženy, které „*vábí (...) hry okouzlení, hry žárlivosti [v orig. žárlivosti] a usmiřování, vášnivých citečků, erotické hry z nezdravého snění žen*“ a dodává, že „*z docela dobrých ženušek i matek rodin jsou ženy v samé propasti nebytí*“. Za zvláště špatnou situaci pokládá „*soužití mladých a velmi starých a to v množství, z nakupení zavšivených s přecivilizovanými, divošek, cikánek a děvčat s nároky a zvyklostmi velkoměst, maloměstek a žen velkého světa, stařen kořistnic a bezmocných stařenek, vzniká prostředí konfliktů nechtěných i chtěných*“. Ve věznici jsou vězněny ženy od mladistvého věku až po pětasedmdesátileté stařeny a ženy civilizované i bez jakýchkoliv návyků a společenských pravidel. Jako důsledek tohoto napjatého stavu vidí v tom, že se manželé rozvedou, děti budou předány do ústavů a mladé ženy nebudou mít děti. Vedle této situace si stěžuje na postavení politických vězňů, kteří tvoří v pardubické věznici menšinu. Stále není jasné jejich právní postavení.³⁶⁴ Důležitější než otázka, zda náměstek opravdu

³⁶⁴ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dopis náměstkovi z ministerstva vnitra, 16. února 1961.

dorazil, je stav pardubické věznice, který R. Vacková v dopise popisuje. Slouží jako pomůcka pro pochopení, v jakém prostředí si odpykávala trest.

Pro špatný zdravotní stav Růženy Vackové požádal B. Vacek soud o přerušení výkonu trestu. Vedení pardubické věznice proto na ni opět sepsalo posudek. I když podle posudku od roku 1960 plnila pracovní plán na 104 %, byla její pracovní morálka průměrná, o práci neprojevovala potřebný zájem, stavěla se nepřátelsky ke státnímu zřízení v ČSR, a proto byla shledána osobou „našemu zřízení nepřátelskou u které není naděje, že by někdy své nepřátelské názory změnila“. Z uvedených důvodů komise „vyhovění žádosti nedoporučuje“.³⁶⁵ Okresní soud v Pardubicích přihlédl k chronickému plísňovému ekzému rukou a nízkému krevnímu tlaku, ale na základě lékařského vyšetření neshledal žádné život ohrožující onemocnění. S ohledem na posudek byla žádost zamítnuta.³⁶⁶

Prezident republiky znovu vyhlásil amnestii 9. května 1962. Krajský soud v Praze i v tomto případě rozhodl, že se amnestie na Vackovou nevztahuje. Důvodem bylo časté a hrubé porušení výkonu trestu a nepřátelský postoj k lidové republice.³⁶⁷

V pardubické věznici byla vězněna do 10. listopadu 1963. Od roku 1958, kdy byla do Pardubic přerazena, byla mj. pracovníčně zařazena na dílny „knoflíky“ a „korále“. Z Pardubic byla 11. listopadu 1963 přemístěna do věznice v Opavě.³⁶⁸

Zpět do Pardubic byla přerazena 11. srpna 1964. Že ani po 12 letech výkonu trestu nezměnila svůj negativní poměr k lidovému zřízení, svědčí dopis sepsaný v pardubické věznici 13. prosince 1964. Stěžuje si v něm na zpožděné předání korespondence a důvod podle ní tkví „ve starém, prastarém poměru k věcem a lidem“. V dopise se zmiňuje nejen o pozdě předaných dopisech, ale i o lidech, kteří dopis předávají. Podle ní jsou to lidé, „kteří žvaní a žvaní, až si prožvaní celý život, city i rozum.“ Protože nepsala o rodinných věcech, ale o výkonu trestu, bylo zakázáno odeslat dopis domů. Zároveň ale bylo prozkoumáno, jak často byly její dopisy cenzurou nepovoleny a kdy naposledy obdržela od rodiny dopis. Cílem bylo, aby nebylo nápadné, že ani rodina, ani R. Vacková neobdržely dopis.³⁶⁹

³⁶⁵ *Tamtéž*. Posudek na R. Vackovou, 16. listopadu 1961.

³⁶⁶ *Tamtéž*. Usnesení Okresního soudu v Pardubicích, 30. listopadu 1961.

³⁶⁷ *Tamtéž*. Usnesení Krajského soudu Praha, 29. května 1962.

³⁶⁸ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Hlášení Krajského soudu Praha, 11. listopadu 1963.

³⁶⁹ *Tamtéž*, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Dopis, 13. prosince 1964.

5.4. Amnestie v roce 1965

Zlom výkonu trestu nastal až vyhlášením amnestie prezidenta republiky 9. května 1965. Již 13. dubna 1965 rozhodl Okresní soud v Pardubicích, že na Růženu Vackovou se tato amnestie bude vztahovat, a že jí bude prominuta část trestu odnětí svobody v délce 4 roků, 4 měsíců a 15 dnů. Rozhodnutí Okresního soudu Pardubice potvrdil 10. května 1965 Krajský soud v Praze.³⁷⁰ V soudním rozhodnutí není ovšem oproti původnímu rozhodnutí použito spojení „část trestu“, ale „polovina zbytku trestu“. I tak zůstala výše prominutých let, měsíců a dnů stejná. Vacková byla do amnestie zahrnuta, protože „*nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by podle článku VI a VII odst. 1 – 5 její použití vylučovaly*“.³⁷¹ Na základě amnestie měla být propuštěna z výkonu trestu 22. září 1969.³⁷²

Ve věznici v Pardubicích zastihla R. Vackovou smutná zpráva. V úterý 20. července 1965 zemřel její otec. Jelikož měla sestra J. Gjuričová povolenou návštěvu na neděli 25. července 1965, musela náčelníku věznice poslat omluvný dopis, ve kterém napsala: „*Pro tuto smutnou událost vás však musím poprositi, abychom mohli použít některou následující neděli, protože (...) budeme mít asi mnoho záležitostí k zařizování*“. Zároveň poprosila, „*aby se moje sestra případně se mohla zúčastnit obřadu kremace*“.³⁷³ Gjuričová zaslala také Vackové telegram.³⁷⁴ Kremace se měla konat v Praze 26. července 1965 v 15.30 hodin. Protože se Vacková chovala slušně, bylo jí umožněno, aby se kremace zúčastnila. Výkon trestu byl přerušen od 26. července 1965 (10.00 hodin) do 27. července 1965 (16.00 hodin). Přitom se musela zdržovat pouze v Praze, Janáčkovo nábřeží 7, Praha 5–Smíchov. Musela také podepsat prohlášení, podle kterého souhlasí, že po propuštění zachová mlčenlivost o všem, co se ve věznicích dozvěděla, protože se jedná o státní tajemství. Do Pardubic se vrátila ve stanovený den v 15.00 hodin.³⁷⁵

Vacková byla 3. srpna 1965 přemístěna z Pardubic do věznice v Ilavě. Zde byla vězněna do 20. prosince 1966.³⁷⁶

Na základě stížnosti Eleny Juklové, matky odsouzeného V. Jukla, a O. Mádra byla generální prokuraturou pověřena Inspekce ministerstva vnitra vedena krajským prokurátorem

³⁷⁰ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Usnesení Okresního soudu Pardubice, 13. dubna 1965.

³⁷¹ *Tamtéž*. Usnesení Krajského soudu Praha, 10. května 1965.

³⁷² *Tamtéž*, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Osobní spis R. Vackové.

³⁷³ *Tamtéž*. Dopis Jiřiny Gjuričové, 21. července 1965.

³⁷⁴ „*Tatínek zemrel vcera navstevu odkladame dalsi sdelime = Jirina.*“ Srov. NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Telegram pro R. Vackovou, 21. července 1965.

³⁷⁵ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody, 26. července 1965.

³⁷⁶ *Tamtéž*. Osobní spis R. Vackové.

Prodělal jsem prošetřit skutkové podstaty případů Mádr a spol., Bárta a spol. a Stariček a spol. Prošetřování začalo vydáním příkazu 16. prosince 1964 a konečná zpráva byla sepsána až 14. března 1966. Inspekce zjistila, že protokoly výpovědí obviněných jsou tzv. soudní protokoly sepsované v závěru výslechu. K těmto protokolům vypověděli bývalí vyšetřovatelé, že byly sepsovány v přítomnosti obviněných, a ti se k jejich konečnému znění mohli vyjadřovat. Od bývalých vyšetřovatelů bylo dále zjištěno, že podle tehdejších pokynů museli v závěrečných protokolech užívat „silných slov“ a údajná protistátní činnost obviněných musela být nazývána „pravými jmény“. Inspekce ovšem neprokázala, že obvinění byli nuceni protokoly podepisovat a učit se je nazpaměť. Bývalí vyšetřovatelé vypověděli, že na obviněných nebylo páčáno fyzické ani psychické týránění a „pokud byli někteří odsouzení delší dobu ve vyšetřovací vazbě, bylo v tomto směru zjištěno, že se tak stalo především proto, že šlo o rozsáhlý případ a že vyšetřované osoby vypovídaly stále nové skutečnosti, které bylo nutno prověřovat“. Závěrečnou zprávu sepsali kapitáni Jaroslav Pešula a František Výborný. Celkem bylo vyslechnuto 18 bývalých vyšetřovatelů.³⁷⁷

Se zařazením do třetí NVS, ve které měli vězni omezené množství dopisů, návštěv a balíčků, nebyla R. Vacková spokojená. Kvůli tomu nemohla například vykonávat pravidelné hromadné modlení. K této skutečnosti přidala neúnosné soužití se spoluvězeňkyněmi na cele. Z těchto důvodů zahájila v Ilavě 25. července 1966 v 11.30 hodin hladovku. Tu odvolala až 31. července 1966 v 17.00 hodin. Trestem bylo umístění do izolace na 10 dní (3.–13. srpna 1966). Navíc jí bylo nařízeno lékařské ošetření v podobě podání pěti sond.³⁷⁸

Vacková byla 21. prosince 1966 přemístěna z Ilavy do věznice v Ostrově nad Ohří, kde zůstala až do svého podmíněčného propuštění.³⁷⁹ Její snaha o přemístění z třetí NVS do nižší byla uskutečněna až 23. února 1967. Okresní soud v Karlových Varech rozhodl, že Vacková bude přemístěna z třetí NVS do první NVS. Soud uznal, že si většinu trestu odpykala, v poslední době se chovala slušně, projevila zájem o polepšení, kvůli špatnému zdravotnímu stavu nebyla pracovníě zařazena a bylo přihlédnuto k jejímu vysokému věku.³⁸⁰

³⁷⁷ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 415–419 (Dokument č. 25 – Zpráva Inspekce ministra vnitra o prošetření případu Mádr a spol. (14. března 1966)).

³⁷⁸ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Hlášení ke kázeňskému řízení, 2. srpna 1966.

³⁷⁹ *Tamtéž*. Osobní spis R. Vackové.

³⁸⁰ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Usnesení Okresního soudu Karlovy Vary, 23. února 1967.

5.5. Těžký život politických vězeňkyň ve věznici v Pardubicích³⁸¹

Protože byla R. Vacková nejdéle vězněna v pardubické věznici, měli bychom osvětlit, jak vypadaly všední dny za pardubickými mřížemi. Den začínal budíčkem, který byl stanoven na pátou hodinu ranní. Následovaly dlouhé fronty na jídlo, v umývárkách a u toalet. Pro režim a společnost nejnebezpečnější politické vězeňkyně se situace změnila v roce 1953, kdy bylo vybudováno zvláštní oddělení „HRAD“. Zde bylo na dvou celách umístěno 64 žen, kterými byly např. Fráňa Zemínová, Jiřina Štěpničková, Vlasta Charvátová, Dagmar Šimková, Růžena Vacková. I když bylo zvláštní oddělení zrušeno o tři roky později, znamenalo pro vězeňkyně nelehkou situaci.³⁸²

Jídlo dostávaly až na celu, ale jíst musely na zemi, navíc si během dne nesměly sednout na postele. Používat umývárnu směly pouze ve vyhrazeném čase. Psychickému náporu musely vězeňkyně čelit také pro nedostatek toaletních a hygienických potřeb. Když už neměly k dispozici dámské vložky, „roztrhaly na kusy prostěradlo a to pak místo vložek použily v době své menstruace. Za trest mohla přijít (...) korekce za poškozování majetku vězeňského zařízení“. Na protest přešly k protestní hladovce, jejímž výsledkem bylo vylepšení situace – na jeden menstruační cyklus měly k dispozici čtyři vložky. S půlkou mýdla musela každá vězeňkyně vystačit na umytí vlasů, osobní hygienu, vyprání prádla a umytí podlahy. Po květnové hladovce v roce 1954 na oddělení „HRAD“ vybojovalo 60 zúčastněných žen vyšší dávky vložek, toaletního papíru, opětovné zavedení stravování v jídelnách pro politické vězeňkyně a dokonce mohly odebírat noviny. Do skupiny „HRAD“ patřily i vězeňkyně, které sepsaly v roce 1956 dopis generálnímu tajemníkovi OSN.³⁸³

Po květnové amnestii prezidenta Antonína Novotného v roce 1960 zůstalo v NPT Pardubice 76 politických vězeňkyň, odsouzených žen za kriminální trestné činy bylo 1039.³⁸⁴ Z celkového počtu 420 vězeňkyň bylo propuštěno 344 politických vězeňkyň.³⁸⁵

V pardubické věznici měly své dílny některé podniky (Koh-i-noor, jablonecká bižuterie). Největšími dílnami byly „pletárna“ (vězeňkyně pletly svetry, čepice, rukavice, ponožky; oddělení „HRAD“ pletlo ponožky, podkolenky a svetry) a „švadlárna“ (vězeňkyně

³⁸¹ Název je z části odkazem na název kapitoly (Těžký život politických vězeňkyň ve věznici v Pardubicích v průběhu padesátých let dvacátého století) v díle Tomáš Bursík. Srov. Tomáš BURSÍK, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe! Životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*, Praha 2006, 197 s.

³⁸² Tomáš BURSÍK, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe! Životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*, Praha 2006, s. 30–37.

³⁸³ *Tamtéž*, s. 38–50.

³⁸⁴ *Tamtéž*, s. 35.

³⁸⁵ *Tamtéž*, s. 76.

šily vězeňské prádlo, ložní prádlo, dámské spodní prádlo). Pro práci byl zaveden třísměnný osmihodinový provoz. Běžně docházelo k navýšení, a to až na šestnáct hodin. Pracovalo se šest dní v týdnu, častokrát byl nařízen pracovní provoz i v neděli. Vězeňkyně byly odměňovány finanční částkou za dosažený nadvýkon. Ženy pracující v krejčovských dílnách měly odměnu ve výši 2–5 Kčs za jeden den, po měnové reformě v roce 1953 20 haléřů–1 Kčs.³⁸⁶

V době osobního a pracovního volna se vězeňkyně domluvily, kde se sejdou a na jaké téma budou hovořit. Takto se rozvíjela tzv. vězeňská univerzita. Většinou se scházely na cele nebo trávníku před budovou. Ženy, které přednášely, se musely spoléhat pouze na svoji paměť. Tímto způsobem hovořila R. Vacková o antice, Jiřina Zábranová přednášela o historii, o politice hovořila Fráňa Zemínová, do tajů společenské výchovy vtáhla své posluchačky Albína Palkosková, jazyky a literaturu učila Nina Svobodová a Jiřina Štěpničková vyprávěla o divadle a herectví. Vedle této nelegální vězeňské univerzity existovaly ve věznici zájmové kroužky pod vlivem politicko-výchovných pracovníků.³⁸⁷

Podle předepsaných dávek měl mít každý vězeň denně nárok na 300–550 g chleba, 67 g mouky, 26 g umělého tuku, 50 g masa, 40 g cukru, 1/8 l mléka, 8 g krup a měsíčně na 4 vejce. Ve věznici měly vězeňkyně možnost nakoupit si v kantýnách. Ty byly určeny pouze pro ty, které plnily pracovní normu na 100 % a výše. Navíc vrátili odsouzení část peněz zpět do systému. Jednou týdně si podle dosažené pracovní normy mohly vězeňkyně nakoupit cigarety, pečivo, máslo, zeleninu, sušenky, ale také dopisní papír a toaletní potřeby.³⁸⁸

5.6. Podmínečné propuštění v roce 1967

I když R. Vacková ve věznicích neustále obhajovala první československou republiku, sepsala dopis generálnímu tajemníkovi OSN, nehodlala kvůli náboženskému přesvědčení pracovat v neděli, držela hladovku pro své cíle, tajně prováděla přednášky pro spoluvězeňkyně, přihlédl okresní prokurátor k tomu, že prošla několika věznicemi, pracovní morálku vykonávala obstojně, v poslední době se chovala slušně, odpykala si většinu trestu a pro vysoký věk a špatný zdravotní stav nebyla pracovním zařazena. S ohledem na tyto důvody podal okresní prokurátor v Karlových Varech návrh, aby byla podmíněčně propuštěna na

³⁸⁶ *Tamtéž*, s. 56–61.

³⁸⁷ *Tamtéž*, s. 62–65.

³⁸⁸ *Tamtéž*, s. 66–68.

svobodu. Jelikož byla odsouzena za protistátní činnost spojenou s náboženským přesvědčením, nebylo pro komunistické orgány jednoduché v šedesátých letech spojovat náboženskou ideologii s politickým nepřátelstvím vůči socialistickému zřízení. Za důležité považují výrok okresního soudu, podle kterého byla R. Vacková odsouzena „*k trestu odnětí svobody v trvání 22 roků pro tr. činy vyzvědačství a velezrady, kterého se dopustila tím, že založila křesťansko-demokratickou stranu*“.³⁸⁹ Vacková sice podle soudu spáchala závažný trestný čin, za který by ovšem na konci 60. let dostala trest v maximální výši 15 let a v roce 1967 byla patnáctým rokem vězněna. Okresní soud v Karlových Varech rozhodl ve veřejném zasedání dne 27. dubna 1967: „*Podle § 61/1a, 2 tr. z. se odsouzená Ph Dr Růžena Vacková (...) na návrh okresního prokurátora v Karlových Varech podmíněně propouští z trestu odnětí svobody*“.³⁹⁰ Byla propuštěna na zkušební dobu 3 let.³⁹¹ Musela podepsat prohlášení, podle kterého slíbila zachovat mlčenlivost o otázkách státního, hospodářského a služebního tajemství, které se při výkonu trestu dozvěděla.³⁹² Po propuštění na svobodu bydlela v Praze 5 – Smíchově, Janáčkovo nábřeží 7.

Po celou dobu strávenou ve věznicích směli Růženu Vackovou navštěvovat příbuzní, které vypsala na příslušný seznam návštěvníků. Byli jimi otec B. Vacek, nevlastní matka Marie Vacková (rozená Gottwaldová), sestra J. Gjuríčová a synovci Andrej a Alexander Gjuríčovi. Ze zápisů o jednotlivých návštěvách z let 1956–1967 vyplývá, že celkově za tuto dobu měla 40 návštěv. Z tohoto počtu mají převahu návštěvy Marie a Bohumila Vackových.³⁹³

V dopisech odeslaných z vězení přesvědčovala své příbuzné, že její věznění má svůj smysl. Léta strávená za mřížemi byla podle R. Vackové dobou nových perspektiv, citových obzorů, odstupu a motivací pro další tvorbu. Samozřejmě chtěla rodině sdělit, jaký je její postoj k lidovému zřízení. Proto si v dopisech vymyslela fiktivní přítelkyni označovanou jménem Skorina. Ta se podle dopisů rozvádí se svým manželem, kterým byl komunistický režim, a Skorina byla ztělesněním spravedlnosti, demokratického režimu a můžeme říci i samotné R. Vackové a její předešlé pedagogické a vědecké činnosti. Rozvodem mělo být zhroucení režimu. „*Jsem ráda, že i Skorina má svou práci s uměním a že v tom ohavném manželství je něco, co ji naprosto vyrovnává a povznáší. (...) Má dost práce i dost radosti*

³⁸⁹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Usnesení Okresního soudu Karlovy Vary, 27. dubna 1967.

³⁹⁰ *Tamtéž.*

³⁹¹ *Tamtéž.* Příkaz Okresního soudu Karlovy Vary, 27. dubna 1967.

³⁹² *Tamtéž.* Osobní spis R. Vackové.

³⁹³ *Tamtéž.* Evidenční karta návštěv.

s dětmi“, napsala v dopise. Bylo tím míněno, že se Vacková nadále věnuje přednáškám z dějin umění, a to i přesto, že zde vládne pevná ruka komunistické strany.³⁹⁴

Česká křesťanská akademie vydala roku 1994 knihu Ticho s ozvěnami. Jedná se o výběr ze 700 dopisů. Kniha je rozdělena na tři části (dopisy synovcům, sestře, otci) a obsahuje 174 dopisů. Pro Vackovou bylo charakteristické užívání přívěsk, a proto víme, že své synovce nazývala Milované šmidlenky, Draží šmídrkalové, Micuško. Svoji sestru nazývala nejčastěji Sepluško. Svého otce oslovovala Tatínku nebo Předrahý tatínku. Sama se podepisovala jako Vaše R., Tvá dcera Růžena, Tvůj Mokoň, Vaše Mokonička, Vaše teta. Mezi dopisy svému otci jsou i ty odeslané z vyšetřovací vazby ještě před soudním líčením. Vedle filosofických myšlenek řešila v dopisech praktické záležitosti. V dopisu sepsaném 4. března 1952 stálo: „*Věřte, že je mi dobře; na těle jsem zdravá*“.³⁹⁵ V dopisech z pardubické věznice postupem času žádala otce o kávu (dopis z 24. listopadu 1954), ale také o ortopedické boty kvůli špatné chůzi (dopis z 6. května 1956). Po amnestii v roce 1960 sdílela celou nejen s politickými vězeňkyněmi, ale i s ženami odsouzenými za kriminální činy, ke kterým zaujímal odmítavé stanovisko. Z dopisu sepsaného 30. října 1960 v Pardubicích se proto dozvídáme, že „*mluvení je nejhorší věc ze všech, protože mluví, mluví, mluví, bez potřeby sdělení. Stanu se úplně nerudná na mluvící lidi. A skoro docházím k názoru, že ženy jsou žvanící netvoři*“.³⁹⁶ Když se ale po určitém časovém odstupu setkala se svými bývalými spoluvězeňkyněmi, ty se o ní vyjádřily tak, jak je popsáno v dopisu z Pardubic z 21. února 1965: „*Mne už také spoluvězeňkyň, které se vracejí, nepoznávají, jak jsem zestárla, zejména za poslední tři léta a tak bez zubů*“.³⁹⁷ K soužití se ženami po roce 1960 se R. Vacková vyjádřila i v dopisu své sestře Jiřině z pardubické věznice 27. října 1963: „*Už po okupaci, ale teď zvláště, mám nezřízenou touhu po vůních. Ty víš, Sepluško, že jsem na parfémy nebývala, ale teď, co nutně páchnu, už tím nasátím šatstva a všeho nepostižitelnými pachy, toužím po vůních až nezřízeně*“.³⁹⁸ Obdobného charakteru je dopis z Pardubic z 14. září 1964: „*Sepluško, uvědomuji si teď čím dál víc, že jsem vyrůstala od gymnázia s muži a pak byla stále mezi nimi a těžko snáším život se ženami, pro které myšlení a myšlenky nejsou skutečnostmi skoro žádnými a věčné zájmy jenom na povrchu a pro osobní dekoraci. (...) S lítostí pozoruji, že mezi nimi blbnu*“.³⁹⁹ V dopisech svým synovcům nejčastěji píše, aby se nenechali zničit světem, ve kterém vyrůstali, aby brali ohledy na svoji matku a uchovali si

³⁹⁴ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotíády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 304.

³⁹⁵ Růžena VACKOVÁ, *Ticho s ozvěnami*, Praha 1994, s. 95.

³⁹⁶ *Tamtéž*, s. 130.

³⁹⁷ *Tamtéž*, s. 155.

³⁹⁸ *Tamtéž*, s. 78.

³⁹⁹ *Tamtéž*, s. 81.

vzpomínky na svého otce a strýce popravených za druhé světové války. Do dopisu odeslaného z Pardubic 8. srpna 1955 synovcům vysvětlila jejich činy: „*Vám byla někdy neopatrně navoděna, že Vás Váš otec a strýc méně milovali, když volili boj proti nacismu místo rodiny. Milovali Vás naopak víc a miloval Vás tak, že mne až zamrazilo poznání té hluboké a mužné lásky, když jsem všecko pochopila. Pochopte, že Vám jako mně musel sjednávat životní podmínky nutné i čestné. (...) Ve středověku bylo takové rytířské hájení životní základny zjevné, nyní je skrytější. Podstata je táž*“.⁴⁰⁰

Z Výstrojního listu se dozvíme, jaké oblečení a doplňky používala R. Vacková při jejím podmíněném propuštění 27. dubna 1967. Byly to jeden pár šněrovacích bot, dvě letní košile, dvoje letní spodky, jedna zimní blůza, jedny zimní kalhoty, jedna zimní vesta, jedna noční košile, dva šátky na hlavu, dvě podprsenky, dvoje punčochy, dva páry ponožek, dva podvazkové pásy, jeden ručník, jedna utěrka, dva kapesníky, jeden povlak na podhlavník, troje přikrývky, jedna lžice, dvě prostěradla, dvě tílka.⁴⁰¹

Jakými osobními věcmi disponovala ve vězení, to je zapsáno v Seznamu osobních věcí a civilních svršků. Takový seznam z 27. července 1965 se skládal z 35 položek, kterými byly například obnošený hnědý kabát, obnošená šedá sukně, obnošený černý svetr, stará béžová vesta, dvě podprsenky, dva kapesníky, bílý ručník, rukavice, silonové punčochy, obnošená černá kabelka, obnošené hnědé sandály, kapesní nůž, bakelitový kelímek, plnicí pero, modré bačkory, nůžky, zapalovač, tabatěrka. Z obdobného seznamu z 30. července 1958 zjistíme, jaké věci měla přímo na cele. Jde o bílý svetr a tričko, růžové kalhotky, dlouhé spodky, ortopedické vložky do bot, podvazky, bakelitový kelímek, pouzdro na cigarety z umělé hmoty, pouzdro na mýdlo, žínky, kartáč na prádlo, psací potřeby a školní gumu, starý kufr, bačkory, plátěný sáček a jeden pár hnědých polobotek, které obdržela v balíčku od rodiny. Seznam z 10. července 1964 rozšířil osobní věci, které měla u sebe. Byly to látková taška, pracovní kleště, síťovka, malé nůžky a černé ortopedické šněrovací boty. Zároveň bylo zjištěno, že téhož dne byly z jejího seznamu osobních věcí odepsány růžové kalhotky a krabička z umělé hmoty, protože se jednalo o staré použité věci.⁴⁰²

⁴⁰⁰ *Tamtéž*, s. 18.

⁴⁰¹ NA Praha, f. SSNV, inv. č. Vacková Růžena. Výstrojní list.

⁴⁰² *Tamtéž*. Seznamy osobních věcí a civilních svršků.

6. RŮŽENA VACKOVÁ PO PROPUŠTĚNÍ Z VĚZENÍ⁴⁰³

Protože vedla R. Vacková po propuštění z výkonu trestu roku 1967 řádný život a chovala se slušně, Okresní soud Karlovy Vary rozhodl, že se na ni vztahuje amnestie prezidenta republiky z 9. května 1968. Zároveň jí byl v den vyhlášení amnestie prominut zbytek tříleté zkušební doby.⁴⁰⁴

Po propuštění se věnovala vědě o slohu. I když byla vývojová teorie umění v té době již překonaná, R. Vacková považovala dokončení díla jako dluh Vojtěchu Birnbaumovi. První část jejího díla byla publikována až posmrtně, druhá část existuje pouze v rukopise.⁴⁰⁵

V březnu 1968 se katolíci, kteří byli pro svoji víru vězněni, obrátili dopisem na generálního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka.⁴⁰⁶ Autorem dopisu byl O. Mádr a signatářem byla i R. Vacková. Ta se roku 1968 se stala členkou Spolku politických vězňů K 231.⁴⁰⁷

6.1. Rehabilitace

V roce 1969 podali O. Mádr, V. Jukl, V. Razik, Ž. Langrová, M. Vintrová a R. Vacková žádost o provedení rehabilitačního řízení podle zákona č. 82/1968 Sb. Všichni jmenovaní spáchali podle původního soudního rozsudku trestné činy velezrady a vyzvědačství. Podle Krajského soudu v Praze nebyla řádně Státním soudem roku 1952 prozkoumána činnost náboženských kroužků. Krajský soud v této otázce vyslechl Josefa Zvěřinu, Jiřinu Hoškovou, Jiřího Holuba, Eleny Pellerovou, Miroslava Tomka a Marii

⁴⁰³ Růžena Vacková byla na svobodu propuštěna ze všech odsouzených v procesu jako poslední, 27. dubna 1967. Mádrovi byl 9. května 1955 zmírněn trest doživotí na 25 let, podmíněčně propuštěn byl 24. června 1966. Roku 1957 byl propuštěn Z. Čačka, následně emigroval, proto byl v roce 1966 odsouzen k výkonu zbytku trestu odnětí svobody. Na základě amnestie byli 10. června 1960 propuštěni Ž. Langrová, M. Vintrová a S. Ledabyl. V roce 1963 byl podmíněčně propuštěn V. Razik a o dva roky později V. Jukl. Srov. Petra HAVLÍČKOVÁ, *Politické procesy z padesátých let minulého století*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Brno 2008/2009, s. 69–70.

⁴⁰⁴ *Tamtéž*, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Usnesení Okresního soudu Karlovy Vary, 4. prosince 1968.

⁴⁰⁵ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 308.

⁴⁰⁶ „*Sympatický program normalizace poměrů a demokratizace veřejného života by se hned na počátku usvědčil z neupřímnosti a odsoudil k nezdaru, kdyby nechal věřící část občanského společenství při vědomí, že bude dále diskriminována. (...) Byli jsme a jsme přesvědčení křesťané, (...) toužící po pokroku ve světě i ve vlastní církvi, ochotní za své ideály trpět, ale stejně ochotní křivdy odpouštět a pracovat s kýmkoliv na čemkoliv dobrém. (...) Nechceme privilegia ani mocenské pozice, ale potřebujeme mít své normální místo vedle druhých. (...) Jsme i pro skutečný dialog s marxisty, jak už v cizině probíhá. Dialog (...) považujeme za naději pro lidstvo i pro budoucnost naší republiky.*“ Srov. Vojtěch NOVOTNÝ, *Odvaha být církvi. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, s. 389.

⁴⁰⁷ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 247.

Fischerovou. Z jejich výpovědí bylo patrné, že katolické kroužky nikdy nevybočily z rámce náboženské náplně. Krajský soud navíc zjistil, že Státní soud neměl žádné důkazy o pohybu uprchlého S. Schütznera na území Československa. Proto nebylo prokazatelné, že odsouzení v procesu Mádr a spol. se s ním stýkali coby agentem cizí rozvědky. Pokud se jedná o šíření rozvratnických tiskovin, bylo zjištěno, že se týkaly pouze náboženského charakteru a maximálně obsahovaly rozpravy mezi zastánci křesťanství a ateismu.⁴⁰⁸ Krajský soud označil tvrzení Státního soudu o papežské moci jako velezrádné mocnosti za fikci. Svůj útok na Státní soud zdůvodnil krajský soud tím, že „rozsudek (...) přehlíží skutečnost, že církev římsko-katolická je organizací celosvětovou, kde styk jednotlivých představitelů (...) musí nutně přesahovat na hranice toho kterého státu“.⁴⁰⁹ Záležitosti kolem vyjádření státního tajemství nebyly Státním soudem prozkoumány, soud se nezabýval ani obsahem údajných špionážních zpráv. Jelikož státní soud svá tvrzení nepodložil žádným oprávněným důkazem, dospěl krajský soud k závěru, že „odsuzující rozsudek [spočívá] na podkladě umělých a nepodložených konstrukcí a bylo jej proto zrušit jako vadný (...)“.⁴¹⁰ Obžalování v procesu podle krajského soudu nikdy při výslechu nepoužili formulace „moje velezrádná činnost“, „špionáž“ nebo „protistátní činnost“. Protokoly s těmito výroky podepsali obžalovaní pod vlivem psychického a fyzického násilí a dlouhotrvajícího pobytu ve vyšetřovací vazbě. Tato skutečnost byla potvrzena výslechem vyšetřovatelů v roce 1966, kdy probíhalo prošetření případů katolické akce.⁴¹¹ Krajský soud uzavřel tento případ s tím, že rozsudek z 13. června 1952 byl označen za vadný, protože došlo k porušení procesních předpisů. Soudní senát složený z předsedy JUDr. Rudolfa Nesvadby a soudců JUDr. Františka Fišla a JUDr. Josefa Zázvorky jednal ve veřejném zasedání ve dnech 22.–24. dubna 1969 a na základě § 15, odst. 1, písm. a), b), d), e), zákona č. 82/1968 Sb. „zprostil všechny obžalované obžaloby z tr. činu vyzvědačství (...) i z obžaloby pro tr. čin velezrady“.⁴¹²

⁴⁰⁸Zatímco roku 1952 hodnotil Státní soud spisy Mádra a jeho spolupracovníků za tzv. štvavé letáky (Humani Generis, Slovo o této době aj.), rehabilitační soud v roce 1969 hodnotil tytéž letáky jako „dialog mezi zastánci světového názoru křesťanského a ateistického, kde každý občan má právo zastávat ten který světový názor (...) a nelze jen ze zastávání křesťanského světového názoru docházet k závěru, že jeho stoupenec, aniž by se přímo konkrétní činností provinil proti zákonu, byl by osobou nepřátelskou lidovědemokratickému státnímu zřízení, nebo dokonce velezrádcem.“ Srov. Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 88.

⁴⁰⁹ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Rozsudek Krajského soudu Praha, 24. dubna 1969.

⁴¹⁰ *Tamtéž*.

⁴¹¹ Podle vyšetřovatelů bylo nutné nazývat protistátní činnost pravými jmény, „a proto prý bylo při formulaci používáno „silných slov“, se kterými skutečně někteří obvinění projevovali nesouhlas.“ Srov. NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Zpráva o prošetření skupinových případů Otto Mádra, Josefa Bárty, Imricha Starička a jejich společníků, odsouzených v tzv. „Katolické akci“, 14. března 1966.

⁴¹² ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Rozsudek Krajského soudu Praha, 24. dubna 1969.

Po soudním jednání R. Vacková v rozhovoru pro časopis *Obroda* sdělila: „*Bohu jsme vděční a lidem odpouštíme*“. Díky rehabilitaci „*nabyla (...) občanské úcty k těm, kteří proti demagogickému zneužití moci dovedli znovu uplatnit právní řád*“.⁴¹³

6.2. Derehabilitace

I když byly odsouzené osoby roku 1969 rehabilitovány, podal 12. ledna 1971 ministr spravedlnosti Jan Němec zastoupený dr. Kejzlarzem stížnost pro porušení zákona v případě rehabilitačního rozhodnutí pro odsouzené v procesu Mádr a spol. ze dne 24. dubna 1969. Ministr spravedlnosti označil rozsudek Státního soudu z 13. června 1952 za pravomocný a negoval rozhodnutí Krajského soudu Praha z roku 1969. Podle J. Němce „*ponechal zvláštní senát bez povšimnutí skutečnost, že obviněný Mádr s pomocí Miroslava Tomka a Jiřiny Krejčíkové odeslal přes italské velvyslanectví nejméně 3 dopisy, jejichž obsah lze těžko hodnotit pouze jako náboženský, když se v nich hovořilo o odsouzení důstojníka, o vyučování politiky na bohoslovecké fakultě, o postupu našich orgánů vůči tehdejšímu arcibiskupovi Beranovi apod.*“⁴¹⁴ Dále J. Němec krajskému soudu vytkl, že se nezabýval Slovem o této době, kterým se řídily katolické kroužky. K osobě R. Vackové ministr spravedlnosti poznamenal, že v návrhu na rehabilitaci doznala, že zprávy do Vatikánu odesílala, a že se scházela se S. Schütznerem. Proto J. Němec doporučil vyslechnout orgány StB, které vyslyšely obviněné, a znovu prozkoumat důkazní materiál.⁴¹⁵

Na základě stížnosti ministra spravedlnosti začal zasedat Nejvyšší soud ČSSR. V čele senátu stál JUDr. Alois Burda, soudci byli JUDr. Otakar Baláž a JUDr. Emil Motúz. Veřejné zasedání se konalo ve dnech 29.–30. dubna 1971. Nejvyšší soud zrušil soudní rozhodnutí z 24. dubna 1969, protože povinností soudů je při rehabilitačním řízení prozkoumat skutečný stav věcí. Krajský soud měl poukázat, ze kterých nových důkazů vycházel, a jaké skutečnosti považoval za správné. Podle Nejvyššího soudu se krajský soud zaměřil pouze na zjišťování psychického a fyzického násilí a nezákonné metody při formulování výslechových protokolů. Z toho důvodu bylo zjištěno, že pouze určité části výslechových protokolů byly formulovány orgány bezpečnosti v neprospěch obviněných. Za nedostačující byly označeny i výslechy

⁴¹³ Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotíády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 307.

⁴¹⁴ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 431 (Dokument č. 28 – Stížnost ministra spravedlnosti pro podezření z porušení zákona v případě rehabilitačního rozhodnutí v případě Mádr a spol. (12. ledna 1971)).

⁴¹⁵ *Tamtéž*, s. 430–432 (Dokument č. 28 – Stížnost ministra spravedlnosti pro podezření z porušení zákona v případě rehabilitačního rozhodnutí v případě Mádr a spol. (12. ledna 1971)).

svědků (Zvěřina, Hošková, Holub, Ondrášová, Tomek), protože nedošlo ze strany krajského soudu ke konfrontaci svědků a obviněných. Kvůli těmto skutečnostem zrušil Nejvyšší soud rozhodnutí krajského soudu z roku 1969, kterému přikázal případ Mádr a spol. znovu přezkoumat.⁴¹⁶

6.3. Částečná rehabilitace

Krajský soud v Praze složený z předsedy senátu JUDr. Oldřicha Fučíka a soudců JUDr. Marie Machovčákové a Petra Zavřela projednal ve veřejném zasedání případ Mádr a spol. ve dnech 25.–27. března 1975, tedy až po čtyřech letech o vydání rozsudku Nejvyššího soudu. Jelikož své návrhy na přezkoumání soudního řízení stáhli zpět Ž. Langrová a V. Razik, zabýval se soud pouze R. Vackovou, O. Mádrem, V. Juklem a již zemřelou M. Vintrovou. Krajský soud podle § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 82/1968 Sb. ve znění zák. č. 70/1970 Sb. zrušil jako vadný rozsudek bývalého Státního soudu Praha z 13. června 1952. Krajský soud přezkoumal rozhodnutí krajské prokuratury z roku 1966, vč. výsledků vyšetřovatelů.⁴¹⁷ Obvinění si stěžovali, že rozsudek z roku 1952 vycházel z výslechových protokolů, ve kterých byly použity formulace typu „protistátní činnost“ nebo „ilegální organizace“. Přitom tato tvrzení při výslechu obvinění nepoužívali, protože svoji činnost v žádném případě nepovažovali za protistátní. Po všech zjištěních ale dospěl krajský soud k přesvědčení, že obsah protokolů odpovídá činnosti obviněných. Na otázku, proč obvinění informovali zahraničí o situaci v církvi na území Československa, odpovídali obvinění, že byli z křesťanského přesvědčení povinni podávat informace o situaci v republice. Přesto podle soudu je tato snaha pochopitelná pouze u O. Mádra jako kněze, ale už vůbec ne u R. Vackové a V. Jukla, kteří měli svá občanská povolání, a situace v církvi je nemohla příliš zneklidnit. Krajský soud uznal rozsudek z roku 1952 za vadný a trestnou činnost obviněných zmínil s ohledem na nové zákony. Státní soud roku 1952 nesprávně rozhodl, že se činnost

⁴¹⁶ *Tamtéž*, s. 433–437 (Dokument č. 29 – Rozsudek Nejvyššího soudu ohledně stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti (29. dubna 1971)).

⁴¹⁷ Vyšetřovatel Augustin Eliáš při výslechu 11. února 1966 uvedl: „*Vzpomínám si, že jsem tehdy ve vyšetřovací věznici v Ruzyni vyšetřoval Olgu Stavělovou mladší i starší a dr. Vackovou. (...) Naproti tomu Vackovou jsem vyšetřoval po celou [v originále cellou] dobu její vyšetřovací vazby, včetně sepsání závěrečného, tzv. soudního protokolu, který jest v jejím vyšetřovacím spise (...) přiložen. Prohlašuji, že tzv. soudní protokol dr. Růženy Vackové ze dne 17.5.1952 (...) jsem sepsával za její přítomnosti. (...) Vacková k obsahu soudního protokolu (...) neměla [v originále nemě] žádných výhrad a připomínek. Protokol si přečetla a pak jej podepsala. V souvislosti s tím podotýkám, že celé vyšetřování Vackové jsem prováděl naprosto seriózně a proti jmenované jsem žádný nátlak nevyvíjel [v originále nevyvíjel].“ Srov. ABS ČR Praha, f. A8/1-1360. Protokol o výslechu.*

obviněných týkala trestného činu velezrady. Podle krajského soudu nevzal Státní soud na vědomí, že v polovině padesátých let byly vztahy mezi státem a církví vyhrocené a že v této době byla každá činnost spojená se spoluprací se zahraničím považována za velezrádnou. Podle nového rozsudku krajského soudu se obvinění dopustili trestného činu **sdružování proti republice** podle § 80 odst. 1 trestního zákona z roku 1950 a podle nových zákonů § 16 odst. 1 trestního zákona trestného činu **podvedení republiky**. Soud učinil tento závěr s ohledem na to, že se obvinění vědomě scházeli v uzavřené společnosti za účelem projednávání podvratných materiálů, kterými byly tiskoviny a dopisy. Trestný čin **vyzvědačství** zůstal v původním znění z roku 1952, protože byly do zahraničí odesílány zprávy církevně politického rázu za pomoci cizích zastupitelských úřadů. Vzhledem k novému rozhodnutí krajského soudu musely být obviněným uloženy tresty odnětí svobody za spáchané trestné činy. Protože se obvinění po propuštění na svobodu chovali slušně, vyměřil jim soud spodní hranice v trestní sazbě. R. Vackové byl uložen **trest ve výši 11 let nepodmíněně**. O. Mádr byl odsouzen na 12 let, V. Jukl na 10 let a zemřelá M. Vintrová na 10 let nepodmíněně. Všichni byli zařazeni podle § 39a odst. 1, 2 písm. c trestního zákona do třetí NVS. Zároveň byl podle § 51/1a trestního zákona uložen trest propadnutí jmění nabytého u R. Vackové ke dni 5. října 1952 a u ostatních ke dni 16. června 1952. Vyměřené tresty byly „*pouze formálním výrokem, neboť všichni obvinění odpykali z původních trestů doby delší*“.⁴¹⁸ Protože byl rozsudek z roku 1952 zrušen a nový rozsudek se stal formální záležitostí, můžeme roku 1975 hovořit o částečném uznání rehabilitace obviněných osob. Úplné a spravedlivé očisty se ale obvinění opět nedočkali.

V lednu 1977, ve věku 75 let, byla R. Vacková mezi prvními, kteří podepsali Chartu 77.⁴¹⁹ Znění při podpisu Charty 77 bylo: „*Souhlasím s prohlášením Charty 77 ze dne 1. 1. 1977. [Podepsána] Ph.Dr. Růžena Vacková. Ph.Dr. Růžena Vacková, důchodce. Praha 5 – Smíchov, Janáčkovo nábř. 7*“.⁴²⁰ Její přátelé a známí se divili a ptali, jak může tato nemocná žena po zkušenostech se stalinským žalářem Chartu 77 signovat a opět se vydat na disidentskou cestu. Ona jim pokaždé její odhodlání vysvětlila: „*Já jsem jako ta stará vojenská kobyla, která už leží a skoro dodělává, ale když uslyší hlas bubnu, tak se zase zvedne a táhne*

⁴¹⁸ ABS ČR Praha, f. V-2742 MV. Rozsudek Krajského soudu v Praze v opětném rehabilitačním řízení, 27. března 1975.

⁴¹⁹ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 247.

⁴²⁰ Ústav pro studium totalitních režimů, *Výstava podpisů prvních zveřejněných signatářů Charty 77, Panel 17*, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/charta77/panel17.pdf>), [citováno k 3. 3. 2015].

dál⁴²¹ V březnu 1977 se zúčastnila pohřbu filozofa Jana Patočky na Břevnovském hřbitově.⁴²²

6.4. Prošetření případu Mádr a spol. v 90. letech

Ani sametová revoluce neurychlila rehabilitaci pro všechny odsouzené v procesu Mádr a spol. Po roce 1989 trvalo v případě R. Vackové, která se pádu totality nedožila, čtyři roky, než dlouhých čtyřicet let potlačovaná pravda byla nazvána pravými jmény nezávislého soudnictví a mohlo dojít k porušení kontinuity třídního bolševického práva.⁴²³

Případ Mádr a spol. stanul před soudem v 90. letech 20. století. Případy R. Vackové, O. Mádra, Z. Čačky, V. Jukla, Ž. Langrové, S. Ledabyly, V. Razíka a M. Vintrové byly projednávány Krajským soudem Praha 17. ledna 1991. Prošetřením případů byla pověřena JUDr. Helena Řiřicová. Mádrovi byl zákonem č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci zrušen rozsudek Krajského soudu Praha z 27. března 1975. Tím došlo ke zrušení trestného činu podvracení republiky. Rehabilitace se ovšem nevztahovala na trestný čin vyzvědačství. Proto byl O. Mádrovi vyměřen tzv. **zbytkový trest** ve výši 4 let odnětí svobody.⁴²⁴ Případ O. Mádra byl znovu projednáván Krajským soudem Praha 22. prosince 1992. Oproti soudnímu řízení z roku 1991 byl předsedou soudního senátu jmenován JUDr. Ladislav Souček. Krajský soud Praha podle § 226 písm. b trestního řádu zprostil O. Mádra obžaloby z trestného činu vyzvědačství. Krajský soud došel k tomuto závěru, protože nebyly zjištěny prokazatelné důkazy. Bylo pouze prokázáno, že „obviněný v letech 1949–1951 jako katolický kněz činný v Československu podal (...) vatikánským orgánům písemnou zprávu o tom, jak postupuje útlak církve československými orgány. (...) Skutečnosti, o kterých psal, bylo většinou možné zjišťit z čs. [československého] tisku. K odeslání zpráv použil spojení přes italské vyslanectví v Praze“. O. Mádr byl tímto rozsudkem plně rehabilitován.⁴²⁵

Krajský soud Praha zrušil V. Juklovi rozsudek za trestný čin podvracení republiky a nápomoc k trestnému činu vyzvědačství. Rozsudek z 13. června 1952 za trestné činy vyzvědačství a velezrady byl krajským soudem zrušen Ž. Langrové, V. Razíkovi, Z. Čačkovi,

⁴²¹ Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 99.

⁴²² *Tamtéž*, s. 101.

⁴²³ *Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, s. 107–108.

⁴²⁴ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Usnesení Krajského soudu Praha, 17. ledna 1991.

⁴²⁵ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 445–446 (Dokument č. 32 – Rozsudek Krajského soudu v Praze definitivně osvobozující O. Mádra (22. prosince 1992)).

V. Železnému a A. Pokornému.⁴²⁶ Krajský soud zrušil rozsudek za trestný čin nápomoci k vyzvědačství u M. Vintrové a S. Ledabylovi byl zrušen rozsudek za trestný čin velezrady.⁴²⁷

Protože se zákon o soudní rehabilitaci nevztahoval na trestný čin vraždy, byl V. Železnému a A. Pokornému vyměřen přiměřený trest odnětí svobody ve výši 20 let.⁴²⁸

Pokorný byl Krajským soudem Praha podle § 22a odst. 1 písm. a, b zákona č. 119/1990 Sb. ve znění novely zákona č. 633/92 Sb. plně rehabilitován usnesením z 24. června 1993. Soud rozhodl na základě zjištění, podle kterého jednal A. Pokorný na obranu vlastního života, protože zavražděný F. Mrkva použil zbraň jako první.⁴²⁹

Plně rehabilitován Krajským soudem Praha, a to ze stejných důvodů a zjištění jako A. Pokorný, byl také V. Železný 17. února 1994. V čele soudního senátu, který prošetřoval případy V. Železného a A. Pokorného, stál JUDr. Ladislav Souček.⁴³⁰

Případ Růženy Vackové byl projednáván s ostatními odsouzenými před Krajským soudem Praha 17. ledna 1991. Soud zrušil rozhodnutí z 27. března 1975. Zákonem o soudní rehabilitaci byl R. Vackové zrušen trestný čin podvracení republiky, ale za trestný čin vyzvědačství byl vyměřen tzv. **zbytkový trest odnětí svobody ve výši 3 let**. Případ byl znovu projednáván před soudem 16. prosince 1993. Soud došel k obdobnému závěru jako u O. Mádra v roce 1992. Podle soudu nebylo prokázáno, že R. Vacková vyzvídala státní tajemství. Dělal pouze to, co považovala za svoji povinnost v době, kdy komunistické vedení republiky narušilo styky mezi československými a vatikánskými církevními představiteli. Protože nemůže být tato činnost označena za trestný čin, soud R. Vackovou zprostil obžaloby a plně rehabilitoval.⁴³¹

I když se komunistickému režimu dařilo jméno a činnost mimořádné profesorky Růženy Vackové po dobu své existence vymazat ze všech sfér veřejného života, situace se začala pozvolna měnit od 90. let minulého století. Jedním z velkých podnětů se staly projevy Dagmar Skálové a Jiřiny Hoškové ve Vlasteneckém sálu Karolina 15. září 1999 při příležitosti prezentace díla přibližující Vackové působení a činnost *Vězeňské přednášky*.⁴³²

⁴²⁶ NA Praha, f. Státní soud Praha, inv. č. 6 TS I 41/52. Usnesení Krajského soudu Praha, 17. ledna 1991.

⁴²⁷ *Tamtéž*.

⁴²⁸ *Tamtéž*.

⁴²⁹ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, s. 447–448 (Dokument č. 33 – Usnesení Krajského soudu v Praze osvobozující A. Pokorného, souzeného ve skupině Mádr a spol. a popraveného dne 18. 12. 1952 (24. června 1993)).

⁴³⁰ *Tamtéž*, s. 451–452 (Dokument č. 35 – Usnesení Krajského soudu v Praze osvobozující V. Železného, souzeného ve skupině Mádr a spol. a popraveného dne 18. 12. 1952 (17. února 1994)).

⁴³¹ *Tamtéž*, s. 329–330.

⁴³² Adéla GJURIČOVÁ, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, SD 2, 2005, s. 285.

Růžena Vacková zemřela na následky mozkové mrtvice 14. prosince 1982 v Praze.⁴³³ Její přátelé a žáci si nad její rakví připomněli starozákonní přísloví: „Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. Statečně si vedly mnohé ženy, ale ty jsi je předčila všechny. Klamavá je líbeznot, pomíjivá krása; žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály. Dejte jí z ovoce jejích rukou, ať ji chválí v branách její činy!“⁴³⁴

Vackové byl posmrtně 28. října 1992 za statečnost a celoživotní vědecké a pedagogické dílo udělen Řád Tomáše Garrigue Masaryka.⁴³⁵ Za svůj přínos obdržela od Univerzity Karlovy zlatou medaili.⁴³⁶ Ještě za svého života obdržela, propašovaný v krabičce od cigaret, nejvyšší papežský řád Pro ecclesia et pontifice.⁴³⁷

⁴³³ Václav Vaško nesprávně uvedl, že R. Vacková zemřela 14. prosince 1992. Srov. Václav VAŠKO, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, s. 96.

⁴³⁴ Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 101.

⁴³⁵ Růžena VACKOVÁ, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, s. 247.

⁴³⁶ Jan CHODĚJOVSKÝ, *Růžena Vacková 100 let od narození*, dostupné online (<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/10/obsah/ruzena-vackova-100-let-od-narozeni.html>), [citováno k 13. 8. 2014].

⁴³⁷ Tomáš HALÍK, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 101.

ZÁVĚR

Politické procesy v padesátých letech se staly nedílnou součástí utuzujícího komunistického režimu v Československu. Jednalo se o vykonstruované a politicky motivované politické procesy. Jedním z důvodů byla závislost justice na totalitním režimu, která jím byla plně ovládaná a kontrolovaná. O soudních záležitostech rozhodovaly mimosoudní instituce a stranické orgány řízené KSČ. Silným impulsem k politickým procesům byl zákon č. 231/1948 Sb., zákon z 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky, a zákon č. 232/1948 Sb., zákon z 24. října 1948 o zřízení Státního soudu. Politické procesy probíhaly jako veřejné divadlo nebo tajná soudní přelíčení, v mnoha případech došlo k propojení obou možností, jak tomu bylo v procesu Mádr a spol.

V politických procesech byly odsouzeny mnohé skupiny, velkou část tvořili představitelé církve a nábožensky orientovaní laici. Církev, zejména katolická, měla podporu více než sedmdesáti pěti procent obyvatel v Československu, byla organizovaná a komunikovala s Vatikánem, který byl podle komunistického režimu součástí imperialistické moci a západních agentů. Proces Mádr a spol. označujeme za proces s představiteli církve, doplněný o laiky. Protože došlo k propojení dvou na sobě nezávislých skupin, musíme konstatovat fakt, že mnozí členové uměle připojené skupiny neměli s církví nic společného.

Růžena Vacková, perzekuovaná profesorka, se stala jednou z obviněných v procesu. Její vědecké působení a činnost v katolických kruzích byly využity komunistickým režimem k vykonstruování obžaloby a uvedení důvodů k jejímu uvěznění. I když se snažila navodit mezi lidmi duchovní atmosféru a odpovědnost za prostředí, ve kterém žili, komunisté z její snahy vytvořili existenci katolických kroužků, usilujících o svržení lidově demokratického zřízení v ČSR za pomoci Vatikánu.

Cíle bakalářské práce byly splněny. Na základě zpracování odborné literatury a archivního materiálu byla demonstrována „výroba“ politického procesu Mádr a spol., do které byla zařazena Růžena Vacková s dalšími obviněnými. První kapitola zachycuje popis situace v církvi a vztahy mezi ní a státem na základě zpracování literatury vztahující se k tomuto tématu. Následné kapitoly, druhá až šestá, popisují osobnost Růženy Vackové a její rodinné zázemí, profesní růst, vědecké působení, navazování styků s představiteli církve i laiky a konečně proces, odsouzení a propuštění. Během studie archiválií bylo zjištěno, že před samotným soudním líčením v případě Mádr a spol. byly vypracovány komunistickými orgány trestní oznámení, plán žaloby, žaloba, plán procesu, znalecký posudek, rozsudek a protokol o hlavním líčení. Při bádání byly prozkoumány příkaz k zatčení i výsledky s Růženou

Vackovou a spoluobviněnými. Přínosným se staly zvláště výslechové protokoly, které sloužily jako tzv. dotazníkové (otázkové) protokoly, které byly zavedeny sovětskými poradci, kteří přicházeli od konce čtyřicátých let vypomáhat československým kolegům s konstrukcí mechanismu politických procesů. Podle dostupného a probádaného materiálu nebylo zjištěno páchání fyzického násilí na Růženě Vackové ve vyšetřovací vazbě ze strany vyšetřovatelů, Vacková sama později doznala, že na ní byl vyvíjen hlavně psychický nátlak. Růžena Vacková prošla během patnácti let, které strávila ve vězení, několika věznicemi. Byla začleněna do tzv. akce *Poznej svou vlast*, jak ji nazývali převážně vězni drženi v táborech nucených prací v padesátých letech (tzv. muklové).

Bakalářská práce reflektuje činnost Růženy Vackové ve věznicích, kde odmítala pracovat v neděli kvůli náboženskému přesvědčení, vyhlašovala protestní hladovky, neplnila pracovní normy, aktivně se zapojovala do tzv. vězeňské univerzity, sepisovala dopisy se stížnostmi, s několika dalšími spoluvězeňkyněmi napsala dopis pro generálního tajemníka OSN, který byl v Československu na oficiální návštěvě v roce 1956. Růžena Vacková několikrát odmítla zažádat o milost prezidenta republiky, protože nehodlala uznat převýchovu a příklon k sympatizantům s lidově demokratickým režimem. Po podmíněčném propuštění na svobodu byla v roce 1969 plně rehabilitována, v roce 1971 derehabilitována a o čtyři roky později částečně rehabilitována. Bakalářská práce zachycuje její vstup do klubu K231 na konci šedesátých let a podpis Charty 77. Prošetření případu Mádr a spol. v devadesátých letech minulého století, po pádu komunistické totality, znamenalo pro Růženu Vackovou vyměření tzv. zbytkového trestu. Rozsudkem Krajského soudu Praha ze dne 17. ledna 1991 byla Růžena Vacková odsouzena na tři roky. Plně rehabilitována, již podruhé, byla Krajským soudem Praha až jedenáct let po její smrti, 16. prosince 1993. Ještě před uznáním rehabilitace obdržela od prezidenta Václava Havla Řád Tomáše Garrigue Masaryka in memoriam a ocenění od Univerzity Karlovy.

Po zpracování bakalářské práce jsem dospěl k závěru, že se většina informací v archivních pramenech shoduje s informacemi uvedenými v odborných publikacích. Rozpor nastal v několika biografických údajích. Snažil jsem se proto některé informace o Růženě Vackové zpřesnit a upozornit na fakt, že o této ženě byly publikovány i chybné údaje. Proto nemohu souhlasit s Českým biografickým slovníkem XX. století (2008) Josefa Tomeše, se kterým se rozcházím v údajích kolem místa narození Růženy Vackové, věznění za protinacistický odboj, jmenování mimořádnou profesorkou a zatčení Státní bezpečností. V údaji na internetových stránkách Ústavu pro studium totalitních režimů je rozpor v datu zatčení Růženy Vackové. Úskalím bylo dohledat informace k jejím spoluobviněným.

Archiválie samozřejmě fakta poskytly, ale bylo nutné je konfrontovat s odbornými publikacemi. Samotná konfrontace s archiváliemi a odbornými publikacemi byla nutná, protože ne všechny údaje obsažené v archivních pramenech můžeme považovat za objektivní a pravdivé.

Dostupnost archiválií byla díky nesmírné ochotě zaměstnanců Archivu bezpečnostních složek a Ústavu pro studium totalitních režimů velmi dobrá, dokumentace byla pro účely této práce připravená k badatelské činnosti.

Bakalářská práce má sloužit jako objektivní pohled na proces Mádr a spol., jeho vysvětlení a představení na osobnosti Růženy Vackové. Hlavním účelem je poskytnutí ucelených informací k mimořádné profesorce Růženě Vackové, která byla jednou z obětí komunistického režimu. Růžena Vacková se navždy zapsala jako velká bojovnice a nezlomná žena do historie našeho státu, i když se tak odehrálo v nelehké době.

Do budoucna bych rád rozšířil proces Mádr a spol. do konfrontace s procesem Bárta a spol. z listopadu 1952, ve kterém byla odsouzena řada svědků a osob související s obviněnými kolem Růženy Vackové.

SEZNAM ZKRATEK

ABS	Archiv bezpečnostních složek
AR	akademický rok
a. č.	archivní číslo
čs.	československý
ČSL	Československá strana lidová
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
f.	fond
inv. č.	inventární číslo
KA	Katolická akce
KAV NF	Krajský akční výbor Národní fronty
Kč	Koruna československá
Kčs	Koruna československá
KSC	Komunistická strana Československa
KS MV	Krajská správa ministerstva vnitra
KV KSC	Krajský výbor Komunistické strany Československa
KV StB	Krajské velitelství Státní bezpečnosti
LS	letní semestr
MNB	Ministerstvo národní bezpečnosti
NA	Národní archiv
NPT	Nápravně pracovní tábor
NVS	Nápravně výchovná skupina
OSN	Organizace spojených národů
ROH	Revoluční odborové hnutí
s.	signatura
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
SÚC	Státní úřad pro věci církevní
ÚSTR	Ústav pro studium totalitních režimů
ÚV KSC	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
V StB	Velitelství Státní bezpečnosti
ZS	zimní semestr

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ARCHIVNÍCH FONDŮ

Publikace

- ADAM, Jan, *Osobnosti – Česko: Ottův slovník*, Praha 2008, 823 s.
- BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří, *Katolická církev v Československu 1945–1989*, Brno 2013, 399 s.
- BURSÍK, Tomáš, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe! Životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*, Praha 2006, 197 s.
- Církevní procesy padesátých let*, Kostelní Vydří 2002, 278 s.
- ČEJKA, Marek – HANUŠ, Jiří (edd.), *Křesťané a socialismus. Čítanka textů: 1945–1989. Díl I.*, Brno 2008, 179 s.
- HAVLÍČKOVÁ, Helena, *Dědictví: kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*, Olomouc 2008, 422 s.
- KAPLAN, Karel, *Stát a církev v Československu v letech 1948–1953*, Brno 1993, 440 s.
- KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2008, 253 s.
- NOVOTNÝ, Vojtěch, *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913–1967*, Praha 2013, 590 s.
- PEŠEK, Jiří – LEDVINKA, Václav, *Ponížení a odstrčení: města versus katastrofy : sborník příspěvků z 8. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, konaného ve dnech 2. a 3. října 1990, a z 13. vědeckého zasedání Archivu hlavního města Prahy, uspořádaného ve spolupráci s Ost- und Südosteuropa Institut Wien-Aussenstelle Brno ve dnech 3. a 4. října 1995*, Praha 1998, 353 s.
- PETERA, Rostislav, *Význam a poslání Katolické akce*, Praha 1949, 13 s.
- TOMEŠ Josef a kol., *Český biografický slovník XX. století Q-Ž*, Praha – Litomyšl 1999, 587 s.
- VACKOVÁ, Růžena, *Sokrates, vychovatel národa*, Praha 1939, 30 s.
- VACKOVÁ, Růžena, *Ticho s ozvěnami: dopisy z vězení z let 1952–1967*, Praha 1994, 171 s.
- VACKOVÁ, Růžena, *Vězeňské přednášky*, Praha 1999, 267 s.
- VAŠKO, Václav, *Dům na skále 3. Církev vězněná. 1950–1960*, Kostelní Vydří 2008, 343 s.
- VOREL, Jaroslav, ŠIMÁNKOVÁ, Alena, BABKA, Lukáš, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, Díl III.*, Praha 2004, 479 s.

Archivní fondy

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond A 2/8, inventární číslo 76, signatura A2/8-76.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond A 8/1-818.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond A 8/1-1360.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond V-2298 MV.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond V-2742 MV.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, vyšetřovací spis archivní číslo V-691 MV.

Archiv bezpečnostních složek České republiky Praha, fond 301, signatura 301-90-3.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, inventární číslo 47, Sbor I., 635, 1928/29, FF.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, inventární číslo 48, Sbor IV., 2625, 1929/30, FF.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, inventární číslo 48, Sbor VI., 3272, 1929/30, FF.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, inventární číslo 48, Sbor VII., 3505, 1929/30, FF.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, inventární číslo 49, Sbor I., 642, 1930/31, FF.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, Osobní/slужеbní výkaz.

Archiv Univerzity Karlovy Praha, Seznam přednášek na Univerzitě Karlově v Praze 1925–1950.

Národní archiv Praha, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, inventární číslo Růžena Vacková.

Národní archiv Praha, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, signatura V64/7 růžena vacková.

Národní archiv Praha, fond SSNV, inventární číslo Vacková Růžena.

Národní archiv Praha, fond Státní prokuratura Praha, inventární číslo 4 Spt I 68/52.

Národní archiv Praha, fond Státní soud Praha, inventární číslo 6 TS I 41/52.

Články z odborných časopisů

GJURIČOVÁ, Adéla, *Uvědomělé kichotiády. Politické myšlení Růženy Vackové*, Soudobé dějiny 2, 2005, s. 285–308.

HALÍK, Tomáš, *Růžena Vacková. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN*, Salve: Revue pro teologii a duchovní život 1, 2005, s. 99–101.

PTÁČKOVÁ, Věra, *Metafyzická realistka Růžena Vacková*, in: *Miscellanea theatralia*: sborník Adolfu Scherlovi k osmdesátinám, Praha 2005, s. 43–47.

Diplomová práce

HAVLÍČKOVÁ, Petra, *Politické procesy z padesátých let minulého století*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Brno 2008/2009, 95 s.

Internetové zdroje

DOLEŽALOVÁ, Markéta, *Alois Pokorný (1928–1952)*, dostupné online

(<http://www.ustrcr.cz/cs/alois-pokorny>).

DOLEŽALOVÁ, Markéta, *Vlastimil Železný (1928–1952)*, dostupné online

(<http://www.ustrcr.cz/cs/vlastimil-zelezny>).

FIALA, Jiří, *Věznice Ruzyně*, dostupné online

(<http://www.k213.cz/start.php?act=read&art=2326>).

CHODĚJOVSKÝ, Jan, *Růžena Vacková 100 let od narození*, dostupné online

(<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/10/obsah/ruzena-vackova-100-let-od-narozeni.html>).

MACH, Vladimír, *Adolf Kajpr*, dostupné online

(http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_kajpra.php).

MACH, Vladimír, *Antonín Mandl*, dostupné online

(http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_mandla.php).

MACH, Vladimír, *Štěpán Trochta*, dostupné online

(http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_trochtas.php).

TOMEK, Prokop, „*Otec Křišťan*“ z *Rádia Svobodná Evropa*, Paměť a dějiny 1, 2014, s. 99–

107, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1401/099-107.pdf>).

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ ČESKÉ REPUBLIKY, *Dějiny*

protikomunistické rezistence – Růžena Vacková, dostupné online

(<http://www.ustrcr.cz/cs/vackova-ruzena-23-4-1901>).

VALTROVÁ, Marie, *Růžena Vacková. Žena, která ovlivnila mnohé*, dostupné online

(http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=855&ida=2088).

VODIČKOVÁ, Stanislava, *V temnici někdo změkne a někdo ztvrdne*, Paměť a dějiny 2, 2011,

s. 95, dostupné online (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/88-100.pdf>).

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - **Rodný list Růženy Vackové**

Příloha č. 2 - **Protokol o schůzi profesorského sboru Filosofické fakulty Univerzity Karlovy z 30. 10. 1930 o předložení habilitačního aktu Růženy Vackové ministerstvu školství a národní osvěty**

Příloha č. 3 - **Seznam přednášek Univerzity Karlovy v zimním semestru 1934/1935 se zaměřením na Růženu Vackovou**

Příloha č. 4 - **Žádost Růženy Vackové o vycestování do Německa z roku 1921 a úvodní strana cestovního pasu z roku 1923**

Příloha č. 5 - **Jmenování Růženy Vackové mimořádnou profesorkou dne 6. srpna 1947**

Příloha č. 6 - **Rozkaz k zatčení Růženy Vackové ze 7. února 1952**

Příloha č. 7 - **Část z trestního oznámení proti Růženě Vackové z 16. 5. 1952**

Příloha č. 8 - **Část z výslechového protokolu s Růženu Vackovou ze 17. 5. 1952**

Příloha č. 9 - **Narizení hlavního líčení procesu Mádr a spol. z 6. 6. 1952**

Příloha č. 10 - **Část žaloby v procesu Mádr a spol. z 31. 5. 1952**

Příloha č. 11 - **Část znaleckého posudku proti Mádr a spol. z 12. 6. 1952**

Příloha č. 12 - **Rozsudek Státního soudu z 13. 6. 1952 – Růžena Vacková**

Příloha č. 13 - **Část z protokolu o hlavním líčení proti procesu Mádr a spol. konajícího se ve dnech 11.–13. 6. 1952 – Růžena Vacková – příklad otázkového (dotazníkového) protokolu**

Příloha č. 14 - **Novinový článek vydaný ve Svobodném slově dne 15. 6. 1952**

Příloha č. 15 - **Část osobního spisu Růženy Vackové**

Příloha č. 16 - **Část dopisu Růženy Vackové generálnímu tajemníkovi OSN Dagu Hammerskjöldovi z 28. června 1956**

Příloha č. 17 - **Amnestie Růženy Vackové v roce 1965 zkracující délku trestu odnětí svobody**

Příloha č. 18 - **Část rozsudku Okresního soudu Karlovy Vary o podmíněném propuštění Růženy Vackové 27. 4. 1967**

Příloha č. 19 - **Část rozsudku Krajského soudu Praha o rehabilitačním řízení konaného ve dnech 22.–24. 4. 1969 ve věci O. Mádra, V. Jukla, V. Razika, R. Vackové, Ž. Langrové a M. Vintrové**

Příloha č. 20 - **Rozsudek Krajského soudu Praha jednajícího ve dnech 25.–27. 3. 1975 o zrušení rehabilitačního řízení z 24. dubna 1969**

**Příloha č. 21 - Usnesení Krajského soudu Praha o soudní rehabilitaci Růženy Vackové ze
17. 1. 1991 s vyměřením tzv. zbytkového trestu**

Příloha č. 1

Rodný list Růženy Vackové

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ
ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

keštní NÁRODNÍ VÝBOR VE *Velkém keštní*
OKRES *Velké keštní* č. 3140

RODNÝ LIST

V RODNÉ MATRICE FARNÍHO ÚRADU CÍRKVE *římskokatolické*
ve *Velkém keštní*

VE SVAZKU *XIV* ROČ. 1901 NA STRANĚ 109 POD ČÍS. ŘADOVÝM 58
JEST ZAPSÁNO

Den, měsíc a rok narození	<i>29. 4. 1901 dvořečnického dubna poutníce devíté jedná</i>
Místo narození	<i>Velké keštní</i>
Jméno a příjmení dítěte	<i>Růžena Vacková</i>
Pohlaví	<i>ženské</i>
Státní občanství	
Jméno a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, povolání a bydliště otce, jména a příjmení jeho rodičů	<i>MUDr. Bohumil Vacek, keštní tiskár, nar. 9. července 1871, syn Josefa Vacka, sokolomnicka v Hrobovní a Johanny roz. Claudius.</i>
Jméno a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, povolání a bydliště matky, jména a příjmení jejích rodičů	<i>Růžena Vacková roz. Vašátková, nar. 14. července 1874, dcera Sigmunda Vašátka, advokáta ve Velkém keštní a Emílie roz. Komárkové.</i>
Poznámky	

Předseda:

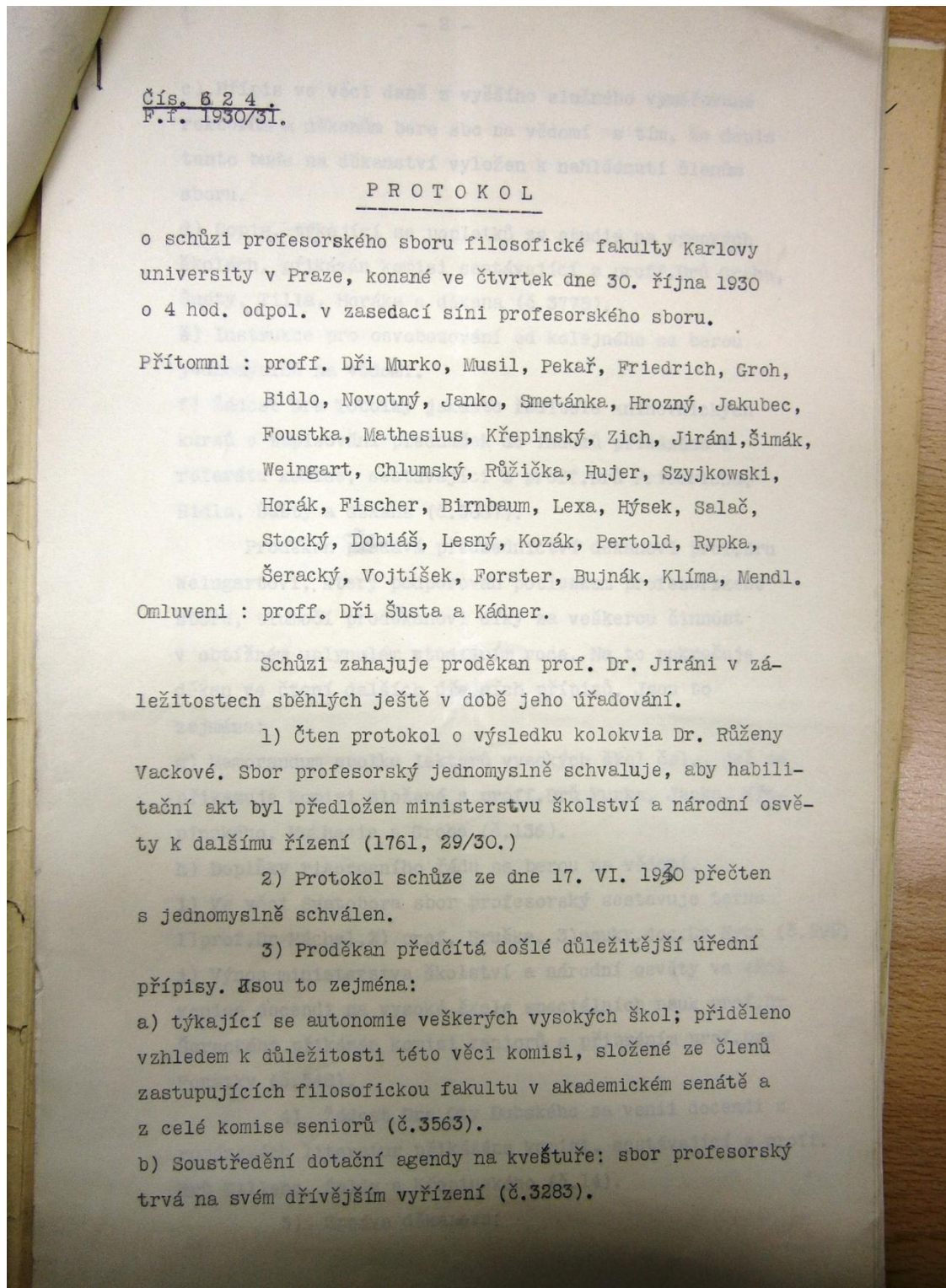
ve Velkém keštní dne *16. června 1952* *12. A. Kalubra,*
matkárka.

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ

Mín. vnitra - úřední tiskoviny - U 01 - 109-50 Patisak se trestá. Čís. skl. 3201/A

Příloha č. 2

Protokol o schůzi profesorského sboru Filosofické fakulty Univerzity Karlovy z 30. 10. 1930 o předložení habilitačního aktu Růženy Vackové ministerstvu školství a národní osvěty

Příloha č. 3

Seznam přednášek Univerzity Karlovy v zimním semestru 1934/1935 se zaměřením na

Růženu Vackovou

Seminář pro pomocné vědy východní a novější arabštinu.
Ř. prof. Dr. Musil. Prameny k dějinám Súdánu. 2 hod. týdně.
Ve čtvrtek od 2—4 v č. 243 na Smetanově nám.

Archeologie.

Mř. prof. Dr. Schránil. *Falsa a podvrhy v pravěkých nálezech.
3 hod. týdně podle úmluvy v archeologickém semináři
v Břehové ul.

*Přehled pravěkého vývoje Skandinávie. 2 hod. týdně podle
úmluvy tamtéž.

Soukr. doc. Dr. Šimek. *Národopis oblasti československé v době
latenské a římské. 1 hod. týdně. V pátek od 5—6 v posluch.
č. 200 na Smetanově nám., nebo podle úmluvy.

Mř. prof. Dr. Čadík. *Přehled dějin výtvarného umění řeckého,
část III., období umění klasického (se zvláštním zřetelem
k potřebám kandidátů učit. střed. škol); 3 hod. týdně. Ve
středu od 5—6 a v pátek od 1—3 v síni č. 4 v Břehové ul.

*Dějiny antického uměleckého průmyslu, část II. Řecké
vázy. 2 hod. týdně. V pondělí od 3—5 tamtéž.

Soukr. doc. Dr. Vacková. *Řecké umění v koloniích. 2 hod. týdně.
Ve čtvrtek od 11—12¹/₂ v posluchárně ústavu pro klas.
archeologii v Břehové ul.

Seminář pro čsl. archeologii.

Mř. prof. Dr. Schránil. Seminární cvičení. 2 hod. týdně podle
úmluvy v ústavu pro pravěkou archeologii v Břehové ul.

Seminář pro klasickou archeologii.

Mř. prof. Dr. Čadík. Výklady uměleckých památek řeckých a
římských. Referáty a práce písemné. 2 hod. týdně. Ve
středu od 3—5 v síni č. 4 v Břehové ul.

Obecné dějiny.

Ř. prof. Dr. Hrozný. *Výklad a kritika hieroglyfických textů
hethitských kulturně-historického obsahu. V. kurs. 3 hod.
týdně. V pondělí od 5—8 v klínopisném semináři na Smeta-
nově nám.

Příloha č. 4

Žádost Růženy Vackové o vycestování do Německa z roku 1921 a úvodní strana cestovního pasu z roku 1923

Jméno a příjmení *Růžena Vacková*

zaměstnání *společnice*

rok, měsíc a den narození *1901 23. 4.*

bydliště *Praha 4, Coasskalská ul. č. 390.*

politický okres *Prno*

příslušnost *Československá*

politický okres *Velké Meziříčí*

rodiště *Velké Meziříčí*

politický okres *Velké Meziříčí*

náboženství *č. k.*

stav *svob.*

rodiče *Johann C., Růžena Vacková*

Popis osoby:

Postava *střední*

vlasý *černé*

ústa *slabá*

vousy *ne*

obličej *okrouhlý*

oči *modré*

nos *průměrný*

brada *ne*

zvláštní znamení *ne*

Plati k cestě do *č. a s. r. p.*

do *Neu a afst.*

na dobu do *13. září 21.*

účel cesty *obchodní a služební*

Spolucestující:

Jméno	poněk	dobu a místo narození
<i>Dr. h. c. a. m. J. V. a J. V. a J. V.</i>	<i>20. 9. 1910</i>	<i>Č. 117</i>
<i>Ing. J. V. a J. V. a J. V.</i>	<i>10. 10. 1916</i>	<i>Č. 117</i>

Vyhotováno na základě *...*

Manželka - Femme

Fotografie

Podpis majitele
SIGNATURE DU TITULAIRE

Vacková Růžena

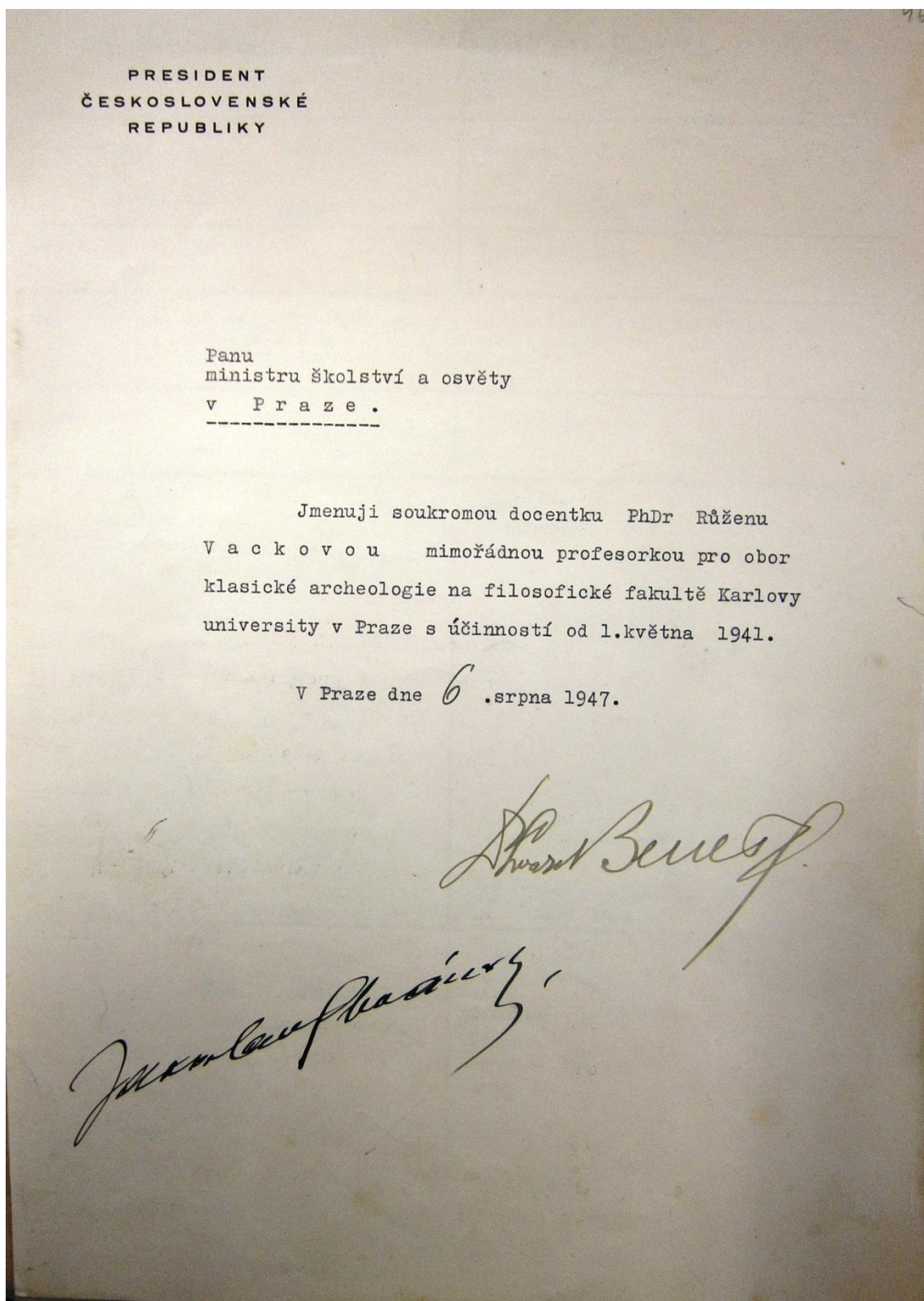
A JEHO MANŽELKY
ET DE SA FEMME

Podpis držitelky cestovního pasu
Signature de l'agent détenteur le passeport: *Jura*

Národní archiv Praha, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, signatura V 64/7 růžena vacková (vybráno autorem).

Příloha č. 5

Jmenování Růženy Vackové mimořádnou profesorkou dne 6. srpna 1947

Příloha č. 6

Rozkaz k zatčení Růženy Vackové ze 7. února 1952

259
Dne 7. února 1952 - 161-

Rozkaz k zatčení čis. A-86-503-52

velitel oddělení sektoru _____

Na základě návrhu na zatčení, učiněného sektorem _____

velitelství státní bezpečnosti, a potvrzeného velitelem státní bezpečnosti _____

zatkněte:

příjmení a jméno Růžena Vacková
jméno za svobodna _____ (narozen)a 23.4.1901
kde v Meziříčí státní příslušnost Čsl
národnost česká třídní původ _____
zaměstnání univerzitní profesorka
pracoviště _____
bydliště Praha III Malostranské náměstí, 1/272
okres _____

a proveďte u něho osobní prohlídku. Domovní prohlídky proveďte:

v jejím bytě

v _____

v _____

v _____

Zatčeného dodejte do věznice v V Stb Praha

i s jeho osobními věcmi.

re. jpr. Václav V.
velitel:

144

Příloha č. 7

Část z trestního oznámení proti Růženě Vackové z 16. 5. 1952

4./ Dr. Růžena V a c k o v á.

Pochází z měšťácké rodiny. V r. 1945, byla jmenována mimořádnou profesorkou Karlovy university a v říjnu 1950, byla pro svůj reakční postoj k lidově demokratickému zřízení z university vyloučena. Politicky byla od r. 1945 organizována ve straně lidové a od února 1948, je bez politické příslušnosti.

Svoji nepřátelskou činnost proti lidově demokratickému zřízení zahájila profesorka VACKOVÁ již v r. 1949, kdy společně s uprchlým Dr. HEIDLEREM, odsouzeným již Dr. MANDLEM a agentem Vatikánu SCHÜTZNEREM vypracovávala programy pro ilegální skupiny katolické mládeže

417

33 26 - 15 -

kde pod rouškou náboženství vychovávala mládež katolického vyznání k odporu a nenávisti k lidově demokratické republice. VACKOVÁ sama ze své vlastní iniciativy založila jeden kroužek a ve svém bytě umožňovala jeho členům ilegální schůzky. Otto MÁDREM byla při jedné příležitosti informována, že i on je vedoucím jedné ze skupin ilegálních kroužků. VACKOVÁ věděla o tom, že Vladimír JUKL a Imrich STARFČEK oba z Bratislavy hodlají ilegálně uprchnouti do nepřátelské ciziny, jelikož i oni byli zapojeni do činnosti v těchto kroužcích.

Když byla v r. 1949 VACKOVÁ požádána maršálkou JADRNOU, ošetřovatelkou biskupa TROCHTY z Litoměřic o zaslání špiónážních zpráv pro Vatikán, ochotně se k této činnosti propůjčila a od biskupa TROCHTY obdržela několik špiónážních zpráv, velmi závažného obsahu které pak předávala Věře BĚHALOVÉ, bývalé telefonistce na francouzském velvyslanectví v Praze, která je prostřednictvím vicekonsula LEBLUXE zaslala do Vatikánu a uprchlému knězi Dr. HEIDLERovi do Mnichova.

Aby co nejvíce poškodila lidově demokratické zřízení zapojila VACKOVÁ do této trestné činnosti Dr. Josefa ZVĚŘINU a představenou kláštera Boromejek, Žofii LANGROVOU, od nichž též obdržela několik zpráv pro Vatikán a pro hlasatele štvavého vysíláče "Svobodná Evropa" Dr. HEIDLERa.

Na podporu protistátních žvlů přijala VACKOVÁ od LANGROVÉ 50.000 Kčs a od Jiřiny KREJČÍKOVÉ 40.000 Kčs. Taktéž tyto peníze byly od LANGROVÉ. Těchto peněz použila k přípravě ilegálních útěků do zahraničí. Ze své protistátní činnosti je VACKOVÁ usvědčována jedněm obviněným Otto MÁDREM a Žofií LANGROVOU, dále svědeckou výpovědí Dr. Josefa ZVĚŘINY, Jiřiny KREJČÍKOVÉ, Miroslava TOMKA.

Při domovní prohlídce nebylo u VACKOVÉ nalezeno nic závažného.

5./ Václav R a z í k.

Pochází z úřednické rodiny. Po vysvěcení v r. 1945 se stal kaplanem v kostele sv. Tomáše v Brně, později byl přeložen do farnosti na Křenové ulici v Brně, kde působil až do svého matčení.

V zimních měsících 1950, byl pozván agentem SCHÜTZNEREM na schůzku do rajhradského kláštera při které informoval SCHÜTZNERA o počtu theologů, kteří vstoupili do generálního semináře a dále mu podal informace o tom, že biskupové jsou v internaci. Na jaře 1951 spolčil

418

Příloha č. 8

Část z výslechového protokolu s Růženou Vackovou ze 17. 5. 1952

2- 188 - 187 -
23

Pokračováno v zápise o výpovědi s obviněnou Růženou VACKOVOU.

spolčila k rozvratné činnosti, abych tak uspíšila zvrát lidově-demokratického státního zřízení v ČSR.

Se kterými osobami jste vyvíjela rozvratnou činnost ?

Byli to především kněží řím. kat. církve v čele s vysokým církevním hodnostářem dále Dr. Josefem Zvěřinou, páterem Otto Mádrem, odsouzenými Dr. Antonínem Mandlem, páterem Adolfem Keiprem, generální představenou kláštera Boromejek v Praze Žofí Langrovou. Konečně s Věrou Běhalovou, bývalou zaměstnankyní francouzského velvyslanectví v Praze, Marií Jadrnou, ošetřovatelkou z Prahy, Vladimírem Juklem a Dr. Imrichem Staríčkem z Bratislavy a ilegálně uprchlými kněží Dr. Alexandrem Haidlerem a Svatoplukem Schůznerem.

Jak se projevovala Vaše protistátní činnost ?

Již delší dobu jsem byla v přátelském styku s Marií Jadrnou a tato mě znala jako nepřítelku socialistického budování v republice a takto předpokládala, že mám osobní styky s lidmi pomocí kterých lze odeslati do zahraničí špionážní zprávy. Když pak byla přijata jako ošetřovatelka jednoho vysokého církevního hodnostáře, sdělila mi moje smýšlení na což tento reagoval tím, že mi poslal vlastní dopis, kde mi zastřeně sděloval proč na jedné straně předstírá kladná postoj k lidovědemokratickému zřízení a k vládě republiky a na straně druhé usiluje o styk a poslušnost k Vatikánu. Závěrem dopisu jsem byla žádána o umožnění ilegálního písemného styku s Vatikánem a po případě zprostředkování ilegálního odchodu do zahraničí.

Vyhověla jste žádosti církevního hodnostáře ?

Ano. Koncem roku 1949 dostavila se za mnou do Prahy Jadrná s dopisem od vysokého církevního hodnostáře a žádala mě, abych dopis se zprávami odeslala do Vatikánu. Odeslání jsem přislíbila a převzala jsem dopis jehož obsah psaný italským jazykem si přečetl přítomný Dr. Zvěřina, který s obsahem a odesláním souhlasil.

Kolik špionážních zpráv jste církevnímu hodnostáři odeslala ?

V roce 1950 poslal mi onen vysoký církevní hodnostář po neznámé ženě opět špionážní zprávy, které z obavy před vyzrazením byly vsunuty

Přičítla, souhlasí 164
R. Vacková

Příloha č. 9
Nařízení hlavního líčení procesu Mádr a spol. z 6. 6. 1952

-416-

H L A V N Í H O L Í Č E N Í

I.

Sestavení senátu: Č.j. 6 Ts I 41/52

1/ předseda... Dr. Novák 4/ soudce z lidu... Ing. Doušek
 2/ soudce /vdj./... Dr. Podčepický 5/ soudce z lidu... Kusovský
 3/ soudce z povolání... Bautz zap.: Grundová, Fenyková

Hlavní přeličení se koná:

dne 11.-13./6.1952 o 8. hod. v jednacím sále /d/ Brně. Stadion.
Předporada 10./6. 1952 o 8.30 h. v č. dv. 136/II. p. v Praze-Pankráci.

II.

Obeslání buďtež:

1/ obžal L-10. byli již vyrozuměni / vide publikační protokol /
 2/ svědci. (budou obesláni KVStb přímo)
 3/ znalci. (obstará KVStb)
 4/ tlumočník. 0
 5/ obhájci s připojením konceptu obžaloby. vide druhou stranu !

III.

Vyrozumění buďtež:

1/ členové senátu dle sestavení shora
 2/ státní prokuratura v Praze k jejich č. j. 4 Spt. I 68/52
 3/ ~~.....~~
 4/ presidium státního soudu / s uvedením skutkové podstaty v hesle /
 KVStb Praha k č. j. B/4-V-141/1951
 5/ velitelství bezpečnosti / k č. j. / o datu hlav. líčení a se žádostí
 za předvedení obžalovaných /.

Skutková podstata trest. činu v hesle.

Vedoucí obv. kaplan Otto Mádr a ostatní obv. z řad řím. kat. církve
 z kláštera ve službách Vatikánu prováděli rozvratnou a spionážní
 činnost, již od 1948 na území Čech., Moravy i. Slávenska.....

Vyžádati :

1/.....

V Praze dne 6./6. 1952

Došlo 6. červnu 52 p.
 Odesl
 Porovnal
 Vypraveno
 předseda senátu:
 Mrovdh

Příloha č. 10
Část žaloby v procesu Mádr a spol. z 31. 5. 1952

- 6 -

1951 a 1952 sestavila další špiónážní zprávy církevně politického rázu, které odeslala do zahraničí.

Svoji trestnou činnost skutkově doznává, až na to, že jí líčí jako činnost spáchanou při jednotlivých příležitostech a nepřiznává, že by k ní měla přímé pokyny z Vatikánu. Její přímé napojení na Vatikán ovšem vyplývá z toho, že se na ni obracely nejruznější osoby a že jí Mádr důvěřoval natolik, že ji zasvětil do celé své trestné činnosti.

Je usvědčována spoluobviněným Otto Mádrem, Vladimírem Juklem a Růženou Vackovou a svědky Miroslavem Tomkem a Jiřinou Krejčíkovou.

Obviněná Růžena Vacková :

Je universitní profesorkou a vlivem reakční výchovy je nepřátelsky zaměřena proti lidově demokratickému zřízení. Od roku 1948 zapojila se do činnosti ilegálních kroužků organizovaných již odsouzeným Antonínem Mandlem a později Otto Mádrem. Zúčastnila se vypracování programu těchto kroužků a sama zneužívajíc své funkce vysokoškolského učitele ze svých posluchačů takové kroužky založila a vedla, při čemž vychovávala tyto svedené mladé lidi v nenávisti k lidově demokratickému zřízení a v oddanosti Vatikánu. Této činnosti pak zneužila i k tomu, že jejich prostřednictvím vybudovala cestu, kterou přes cizí zastupitelské úřady byly odesílány špiónážní zprávy do zahraničí. Šlo o zprávy církevně politického rázu. Vešla také ve styk s agentem Schütznerem, když se tento vrátil na území našeho státu. Sama také v letech 1951-1952 několik špiónážních zpráv sestavila a odeslala, zprostředkovala i odeslání zpráv pro Žofii Langrovou a jiné osoby.

Svoji trestnou činnost doznává a je usvědčována spoluobviněným Otto Mádrem, Žofií Langrovou a svědky Jiřinou Krejčíkovou a Věrou Běhalovou.

Obviněný Václav Razík :

Pochází z úřednické rodiny a je římskokat. knězem. V roce 1950 stal se po svém bratrowi Mečislavu Razíkovi vedoucím ilegálních kroužků na Moravě. V zimě 1950 se sešel v rajhradském klášteře s agentem Schütznerem a tomuto sdělil některé špiónážní zprávy týkající se církevně politické situace. Na jaře 1951 navázal spojení s již odsouzeným Svinkou, kterému přislíbil dodávat špiónážní zprávy. Sám prostřednictvím spoluobviněné Marie Vintrové odeslal do zahraničí rozsáhlý špiónážní elaborát. V dubnu 1951 zúčastnil se schůzky vedoucích kroužků v Bratislavě, kde spolupracoval na směrnicích pro další ilegální činnost. Jako vedoucí kroužků na Moravě obstaral Mádrovu spolupracovníku Josefu Bártovi, který žil již v ilegalitě falešný občanský průkaz.

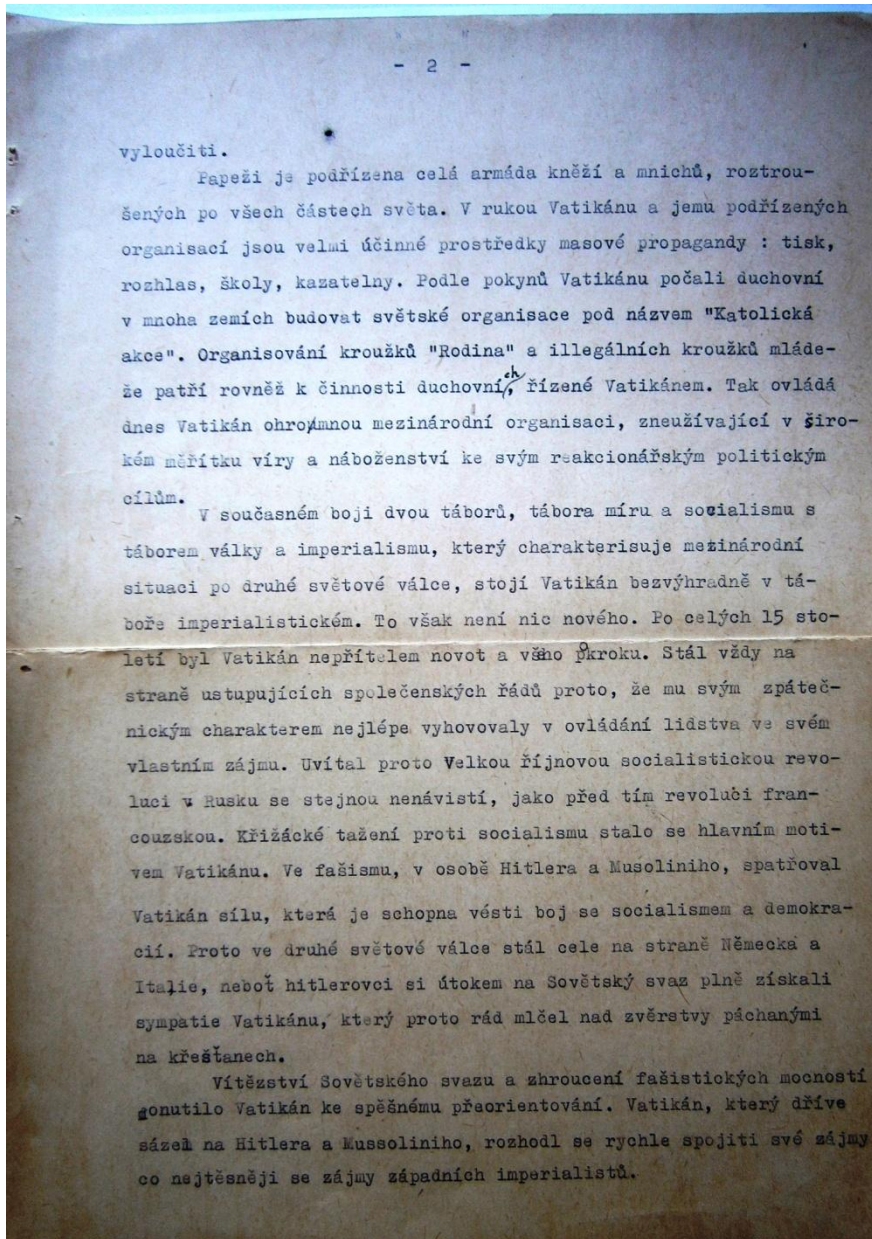
Svoji trestnou činnost doznává a je usvědčován spoluobviněným Otto Mádrem, Vladimírem Juklem, Marií Vintrovou a svědky Olgou Stavělovou mladší a Olgou Stavělovou starší.

Obviněná Marie Vintrová :

Pochází ze živnostenské rodiny a od mládí působila jako řádová sestra - ošetřovatelka. V roce 1945 stala se představenou kláštera sester Těšitelek v Rajhradě. V dubnu 1950 zprostředkovala zrádnému knězi Stavělovi a několika řeholním sestrám ilegální dtěk do zahraničí a dala jim na cestu 40.000 Kčs. Zprostředkovala

Příloha č. 11

Část znaleckého posudku proti Mádr a spol. z 12. 6. 1952

Obviněná Růžena V a c k o v á svými činnostmi, opatřováním ilegálního spojení se zahraničím za účelem zaslání špiónážních zpráv a tím že tyto zprávy dodané obviněné L a n g r o v o u doručovala, dále opatřila doručení několika ilegálně došlých instrukcí ze zahraničí, plnila funkci spojky ve špiónážní činnosti obviněné L a n g r o v é. Byla současně také ve spojení s agentem špiónem S c h ů t z n e r e m, kterému pomáhala plnit jeho špiónážní úkoly na území republiky. Dále zaslala do zahraničí zprávu o určitém bezpečnostním opatření, kterážto zpráva jest s hlediska státně-bezpečnostního taktéž státním tajemstvím.

Příloha č. 12
Rozsudek Státního soudu z 13. 6. 1952 – Růžena Vacková

- 26 -

tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest doloženo.
Byla proto obviněná Zofie Langrová uznána vinnou uvedenými trestnými činy.

4./ Růžena V a c k o v á
pochází z měšťácké rodiny. Její otec jest úředním lékařem. Obviněná vychodila pět tříd školy obecné, pak gymnasium s maturitou, po té filosofickou fakultu Karlovy university v Praze, kdež promovala na doktora filosofie v roce 1925. Po té nastoupila jako asistentka při ústavu pro klasickou archeologii v Praze, kdež byla až do roku 1945, kdy byla jmenována řádnou profesorkou klasické archeologie, kteroužto funkci zastávala až do roku 1950, kdy byla z university pro svůj záporný postoj k lidové demokratickému státnímu zřízení vyloučena. Od té doby až do svého zatčení v únoru roku 1952 byla na trvalé dovolené. Po stránce politické obviněná v roce 1945 po osvobození stala se členkou strany lidové, kdež byla pouze platící členkou, a to až do roku 1946. Od té doby není v žádné politické straně.

Obviněná měla nepřátelský postoj k lidové demokratickému státnímu zřízení, což projevovala při své práci na universitě. Mládež svěřenou její péči nevedla v socialistickém realismu, nýbrž hledala každou příležitost k tomu, aby mládež připoutala k politice Vatikánu a tak v ní vzbudila myšlenky nepřátelské našemu státnímu zřízení. Sama vyhledávala nepřátelské elementy, s nimiž se pak spojila k rozvrtné činnosti, aby tak uspěla zvrátit jí nenáviděného lidové demokratického státního zřízení v naší vlasti. Proto též pracovala špiónážně.

Svoji nepřátelskou rozvrtnickou činnost proti lidové demokratickému státnímu zřízení zpočala obviněná již v roce 1949. Tehdy společně s později uprchlým Drem Heidlerem, již odsouzeným Drem Mandlem a agentem Vatikánu páterem Schütznerem vypracovala program pro ilegální skupiny katolické mládeže, kdež pod rouškou náboženství mládež byla vychovávána k odporu a nenávisti k lidové demokratické republice a získávána pro politiku Vatikánu. Sama založila takový kroužek

- 27 -

katolické mládeže, do něhož získávala mladé lidi osobním stykem. Kroužek tento se scházel v bytě obviněné. Věděla o tom, že vedoucí úlohu po odsouzeném páteru Mandlovi převzal spoluobviněný Otto Mádr, s nímž přišla do styku a který se jí svěřil s tím, že jest vedoucím skupiny takových ilegálních kroužků. Bylo jí též známo, že na Slovensku jest vedoucím takových ilegálních kroužků katolické mládeže spoluobviněný Vladimír Jukl. Ovšem tato její rozvrtnická činnost nebyla jediným bojem proti nenáviděnému státnímu zřízení. Obviněná se zapojila též do špiónážní sítě, řízené Vatikánem. Byl to Otto Mádr, který jí požádal někdy v jarních měsících v roce 1950, zda by obviněná nemohla dopravit do zahraničí, ježto měla značné styky s různými osobami, špiónážní zprávy. Obviněná ochotně tuto spolupráci Mádrovi přislíbila. A tu opět zapojila do této špiónážní činnosti mládež, která navštěvovala její kroužky. Pomocí mládeže pak obviněná vybudovala bezpečnou cestu, kterou docházely zprávy špiónážního rázu z republiky do zahraničí a opět instrukce a zprávy ze zahraničí na území republiky. Stalo se tak prostřednictvím svědkyně Věry Běhalové, prostřednictvím které byly špiónážní zprávy zasílány do zahraničí přes cizí zastupitelský úřad v Praze. Zprávy ty byly zasílány do Vatikánu a též uprchlému Dru Heidlerovi do Mnichova. Sama též sestavila několik špiónážních zpráv rázu církevně politického, jež zaslala osvědčenou bezpečnou cestou našim nepřátelům za hranice. Kromě toho zprostředkovala i odeslání špiónážních zpráv pro spoluobviněnou Zofii Langrovou a i jiné osoby. Když se zrádný páter Schützner vrátil po svém útěku do zahraničí zase ilegálně na území republiky a určil jí úkoly jako agent Vatikánu a CIA, vešla s ním obviněná ve styk. Obviněná dělala též spojek mezi Vatikánem a vysloužilými církevními hodnostáři v republice v protistátním smyslu. Velikou bylo zapotřebí též finančně podporovati protistátní živly, obrátila obviněná prostřednictvím svědkyně Jiřiny Krejčíkové od spoluobviněné Zofie Langrové finanční podporu, a to jednou 50.000 Kčs, po druhé 40.000 Kčs.

Shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti doznala obviněná plně jak při svém výslechu u státní bezpečnosti, tak i při svém výlechu u hlavního líčení, nikterak se netajíc svojí nenávisť vůči lidově demokratickému státnímu zřízení, z níž pramenila její protistátní činnost. Doznala též, že si byla vědoma toho, že zprávy, jež odesílá do Vatikánu, obsahují takové skutečnosti, jež vláda tají v důležitém zájmu republiky, tedy že obsahovaly státní tajemství. Přiznala též, že celá její činnost směřovala k přivodění zvratu lidově demokratického státního zřízení. Její doznání jest pak potvrzováno nejen výpověďmi spoluobviněných Otto Mádra a Zofie Langrové, nýbrž i výpověďmi svědků Vary Běhalové a Jiřiny Krejčíkové, jakož i obsahem trestního oznámení a výsledky hlavního líčení.

Dochází pak soud na základě shora uvedených zjištěných a prokázaných skutečností k přesvědčení, že obviněná Růžena Vacková v době od roku 1949 až do svého zatčení v únoru roku 1952 v Praze stala se členkou skupiny, řízené Vatikánem, jejímž účelem bylo vyzvídat státní tajemství, hromadit špiónážní zprávy různého druhu, zejména rázu církevně politického, tyto zprávy pak odesílati prostřednictvím cizího zastupitelského úřadu našim nepřátelům do zahraničí, a to do rukou Vatikánu, tedy cizí moci, že sama dodala různé takové špiónážní zprávy do Vatikánu, a to prostřednictvím cizího zastupitelského úřadu, tedy cestou bezpečnou, a že dále v této době v Praze organizovala kroužky katolické mládeže, poskytovala jim podporu jako skupinám vhodným k rozvratu, mládež vychovávala proti lidově demokratickému státnímu zřízení a v duchu politiky Vatikánu a připravovala ji tak k tomu, aby spolupůsobilá při zvratu lidově demokratického státního zřízení, stýkala se s agenty Vatikánu Schütznerem a všeobecně pracovala k přivodění zvratu nynějšího státního zřízení.

Soud pak na základě shora uvedených skutečností dochází k závěru, že obviněná Růžena Vacková v době od roku 1949 až do svého zatčení v únoru roku 1952 v Praze jednala společně se s některými spoluobviněnými i s osobami jinými

a vešla ve styk s cizím činitelem k tomu, aby vyzvídala státní tajemství v úmyslu vyzraditi je Vatikánu, tedy cizí moci, státní tajemství cizí moci též skutečně vyzradila, při čemž tohoto činu se dopustila jakožto členka organizace, řízené Vatikánem, jejímž účelem je vyzvídní státního tajemství, a že dále v této době a tamže spolupůsobilá se s některými spoluobviněnými i s osobami jinými a vešla ve styk s cizím činitelem k tomu, aby se pokusila zničit nebo rozvrátit lidově demokratické státní zřízení nebo společenský řád republiky, které jsou zaručeny ústavou.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání obviněné Růženy Vackové všechny skutkové i právní znaky jednak trestného činu vyzvědačství podle § 86 odst. 1, odst. 2 písm. a/ a b/, odst. 3 písm. c/ tr. zákona, jednak trestného činu velezrady podle § 78 odst. 1 písm. c/, odst. 2 písm. a/ a b/ tr. zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byla proto obviněná Růžena Vacková uznána vinnou uvedenými trestnými činy.

5./ Václav R a z í k

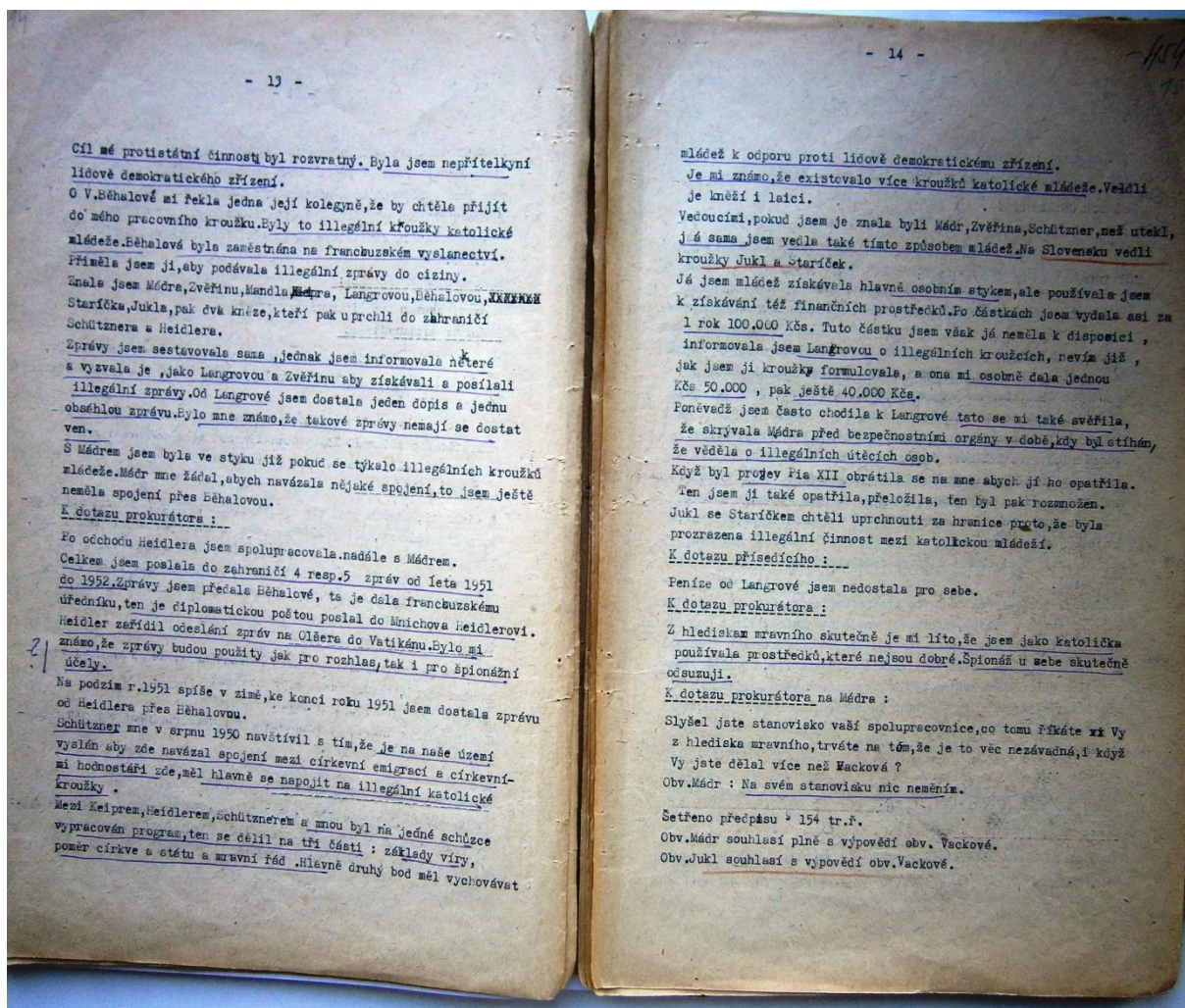
Jest synem úředníka pojišťovny, který byl polské státní příslušnosti. Obviněný po vychození školy obecné a gymnasia a maturitou vstoupil v roce 1940 do theologického učiliště v Brně, kdež dokončil studia v roce 1945. V červenci roku 1945 byl vysvěcen na kněze a stal se kooperátorem v kostele sv. Tomáše v Brně, kde působil do dubna roku 1951, kdy byl přeložen do farnosti v Křenové ulici v Brně. Po stránce politické obviněný nikdy nebyl členem žádné politické strany.

Obviněný byl vychován během svého theologického studia ve směru vatikánské politiky, což se pak jasně zračilo v celém jeho dalším počínání, až došlo k protistátní činnosti jednak rozvratnické, jednak špiónážní. Obviněný též zapojoval do své protistátní činnosti mládež, kterou vychovával v nepřátelství vůči lidově demokratickému státnímu zřízení a v oddanosti politice Vatikánu, který byl pro obviněného nejvyšší instancí.

Příloha č. 13

Část z protokolu o hlavním líčení proti procesu Mádr a spol. konajícího se ve dnech 11.–

13. 6. 1952 – Ružena Vacková – příklad otázkového (dotazníkového) protokolu

157652 - 4ji
707/52
SVOBODNÉ SLOVO

Proces se skupinou rozvratníků ve službách Vatikánu

Ve dnech 11.—13. června 1952 bylo před státním soudem v Brně provedeno hlavní líčení proti desetičlenné skupině — agentům Vatikánu, organizátorům rozvratnických skupin, špiónům a teroristům. Soudem státního soudu předsedal dr. Jeroslav Novák, žalobu zastupoval dr. Karel Čížek. Proces sledovali zástupci pracujících a předních závodů celé republiky a občané z Brna a okolí. V tomto procesu byli souzeni záškodníci, kteří ve službách Vatikánu a amerických imperialistů vytvářeli párou kolonu, budovali špiónážní síť a neštíteli se pro své zločinné cíle sáhnout i k nejsurovějšímu prostředku terorů — k vraždě.

★

V čele této protistátní skupiny stál zrádný, Vatikánu slepě oddaný kněz — obviněný Otto Mádr. Tento zarytý nepřítel našeho lidu a jeho vlády, vyskolenec zvláštního vatikánského špiónského učiliště, byl poslán zpět do Československa s úkolem rozvracet budování socialismu v naší zemi. Pod rouškou náboženské výchovy zneužíval některých jim vedených mladých lidí ke špiónáži pro Vatikán, k šíření štvavých letáků a k jiné rozvratnické činnosti. Tak pokračoval obviněný Mádr ve zločinném působení již po zasluzce potrestaného agenta Vatikánu Antonína Mandla, který byl odsouzen pro velezradu na podzim roku 1950. Svě oběti získal obviněný Mádr ve zpovědníci a při hodinách náboženství na školách, kde vyučoval. Mezi vysokoškolskými studenty z buržoasních vrstev mu vzhledávala pomocnicki obviněná Růžena Vacková, bývalá profesorka na filosofické fakultě pražské university. Obviněnému Mádrovi podařilo se vytvořit z několika svedených neuvědomělých mladých lidí protistátní skupinky. Navázal též spojení s organizátorem podobných skupin na Brněnsku, obviněným kaplanem Václavem Razíkem a s bandou záškodníků, kterou na Slovensku vytvořil vatikánský špión Kolakovič. Tuto bandu záškodníků vedl podle Mádrových pokynů další obviněný Vladimír Jukl, vysokoškolský asistent.

Zločinnou pomoc poskytovala Mádrovi a jeho skupině generální představená kongregace sester Karla Boromejského obviněná Zofie Langrová. Klášter sv. Karla Boromejského v Praze, který vedla obviněná Langrová, sloužil záškodníkům k jejich schůzkám a k ukrývání agentů z Vatikánu, kteří nosili Mádrovi instrukce k další zločinné činnosti. Obviněná Langrová také zpronevěřila 3 miliony Kčs sestrám své kongregace, které vydala Mádrovi a jiným imperialistickým agentům, aby tak podpořila jejich rozvratnou činnost. Langrová tak zpronevěřila jeptiškám, které jí byly podle řádových předpisů poddány, peníze, které si vydělaly prací v nemocnicích.

Obviněnému Razíkovi se dostalo podobné zločinné podpory od představené kláštera sester Těšitelek v Rajhradě u Brna obviněné Marie Vintrové. Obviněná Vintrová byla sama v přímém spojení s jedním agentem amerických imperialistů, pomáhala nepřítelům našeho lidové demokratického zřízení k útěku za hranice, z kláštera učinila ocpě k ukrývání agentů imperialistických rozvědek a zprostředkovala odesílání špiónážních zpráv.

Tak proces s touto protistátní bandou ukázal, že to byly nyní ženské kláštery, které sloužily jako skryše vatikánských agentů, špiónů a rozvratníků. Ženské kláštery vystřídaly v této špinavé úloze kláštery mužské, které byly již dříve odhaleny jako útočiště zločinců, vysílaných nebo řízených Vatikánem a západními imperialisty.

Své špiónážní zprávy posílal obviněný Mádr a jeho spoluvinníci — jak v procese bylo prokázáno — imperialistickým špiónážním agenturám anebo přímo do Vatikánu.

Při hlavním líčení pokoušel se obviněný Mádr předstírat, že hlavním úkolem jeho „kroužků“ byla prý náboženská výchova. Kam však tato „výchova“, prováděná agenty Vatikánu, dospívá, ukázal případ odberné vraždy, spáchaný dalšími obviněnými Železným a Pokorným.

Obvinění Vlastimil Železný, Alois Pokorný a Zdeněk Čačka spolu s obviněným Stanislavem Ledabylem, farářem, se znali již z oddílu katolických skautů v Tišnově, kde „duchovní ráce“ oddíl, páter Ledabyl „vychoval“ své svěřence v nesmiřitelné odporce všeho pokroku a sociálně práce. Znovu se všichni „to bývalí skauti setkali v protistátní činnosti, ve které se navzájem podporovali a utvrzovali a která vyvrcholila vraždou.

Obvinění Železný a Pokorný — když zjistili, že jejich protistátní činnosti jsou bezpečnostní orgány na stopě — našli si úkryt na síátku jednoho z členů protistátní skupiny. Čačka jim obstarával spojení se „světem“, to je se dvěma agenty ze Západu, a farář Ledabyl je chodil navštěvovat a dodávat jim „duchovní posilu“.

Ve svém úkrytu měli obvinění velkou zásobu zbraní. Odtud také řídili ostatní členy bandy v jejich špiónážní a záškodnické činnosti. Do úkrytu obou teroristů přišel později další člen skupiny František Mrkva. Mrkva chtěl však na jaře 1951 úkryt opustit a tu ho obvinění Pokorný a Železný přesně podle metod amerického gangu uvěznil. Neozbrojený Mrkva byl na noc spoután a nasměl se bez doprovodu ani hrout. Při opětovném pokusu o útěk ho Železný chladnokrevně střelil do čela. Když ještě poté jevil Mrkva známky života, Pokorný ho surově mlátil prknem a kopal. Pak ještě umírajícího Mrkva za pomoci dalších členů bandy oběsili a zakopali v noci na poli. O spáchané vraždě pak sepsali zprávu, která měla být pro americkou teroristickou ústřednu dokladem jejich „spolehlivosti“ pro záškodnickou a teroristickou činnost. O této surově vraždě provedené pomocí gangsterskými metodami, mluví oba teroristé naprosto otřle a klidně. Pokorný dokonce před soudem cynicky prohlásil: „Zeptal jsem se umírajícího Mrkvy, zda se umí modlit. Když neodpověděl, kopl jsem ho několikrát do zad a do hlavy.“ Také obviněný Čačka věděl o vraždě. Rovněž farář Ledabyl se dozvěděl, že se jeho společníci dopustili hrusného zločinu, přesto však jim poskytl „duchovní útěchu“ a dokonce je ještě utvrzoval tím, že jim sdělil jména několika osob ze své farnosti, aby se s nimi „vypořádali“ po jím očekávaném zvratu našeho zřízení.

Prvního a druhého dne líčení provedl soud výslechy obviněných a svědků. Provedenými důkazy, zejména výpověďmi svědků a znalců a vzájemným usvědčováním obviněných, byla žaloba v celém rozsahu potvrzena.

V poslední den hlavního líčení, v pátek 13. června, ukázal prokurátor dr. Čížek ve své závěrečné řeči mimo jiné našemu lidu, jak nepřátelský Vatikán a jeho agenti v zločinném úsilí o obnovení kapitalismu v naší zemi a o zřízení klerofašistického režimu se pokoušeli rozvracet morálku naší mládeže. „Ovšem Vatikán,“ zdůraznil, „prohrál a musí prohrát, protože československá mládež je mládeží zdravou a svůj uvědomělý pokrokový postoj dokazuje nadšeným pracovním úsilím v prvních řadách budovatelů socialismu. Nechce a také nebude nikdy již sdílet strastiplný osud mládeže kapitalistických zemí.“

Po řečech obhájců a posledních slovech obviněných vynesl státní soud spravedlivý rozsudek. Vrahové Vlastimil Železný a Alois Pokorný byli odsouzeni k trestu smrti. Ostatní obvinění byli odsouzeni k trestům odnětí svobody, a to: Otto Mádr na doživotí, Vladimír Jukl na 25 let, Zofie Langrová na 20 let, Růžena Vacková na 22 let, Václav Razík na 18 let, Marie Vintrová na 17 let, Zdeněk Čačka na 15 let a Stanislav Ledabyl na 14 let.

U všech obviněných byla mimo to vyslovena ztráta čestných práv občanských a propadnutí jmění.

Proces opět odhalil špinavou roli Vatikánu a jeho agentů ve službách amerických podněcovatelů války. Avšak budovatelské úspěchy našeho lidu, na kterých se podílejí i věřící občané, dokazují, jak jsou marné tyto snahy Vatikánu, kterému se nikdy nepodaří náš lid rozvrátit a svest se správné cesty.

Příloha č. 15

Část osobního spisu Růženy Vackové

Otisk palce
pravé ruky

ÚV, ÚZ, zaměstnání, umístění v PÚZ, úst. nár. zdraví, mimo útvar a pod.

Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání	Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání
Lnovsko	13. 6. 52	2. 8. 52	plekárna	Pardubice	29. 5. 59	18. 6. 60	knoflíky
M. Jičín	3. 8. 52		plekárna	"	19. 6. 60	29. 6. 60	har. dřev
Pardubice	11. 2. 53	24. 2. 53	lahve	"	30. 6. 60	10. 11. 63	knoflíky
Praha	25. 2. 53	29. 12. 53	výslech - Purýň	Opava	11. 11. 1963		
Pardubice	29. 12. 53	14. 1. 54	švačárna	Pardubice	11. 8. 64		švačárna
"	18. 1. 54	31. 3. 54	neračárna	-1-	12. 8. 64	25. 7. 65	ZBS
"	1. 4. 54	7. 4. 54	kářiňský dřev	-1-	26. 7. 65	27. 7. 65	přev. dřev 20%
"	8. 4. 54	6. 6. 54	neračárna	-2-	25. 7. 65	1. 2. 65	v dřevě
"	7. 6. 54	23. 6. 54	plekárna	Flava	3. 8. 65	20. 11. 66	Urum
Pardubice	23. 6. 54	4. 7. 54	výslech	OSTROV nad Ohří	21. 11. 66		neprac.
Pardubice	5. 7. 54	20. 7. 54	plekárna				
Praha-Purýň	20. 7. 54		výslech				
NB-Dub	20. 7. 54	1. 8. 54	voroba				
Pardubice	2. 8. 54	5. 8. 54	neračárna				
"	6. 8. 54	5. 7. 56	plekárna				
"	6. 7. 56	31. 7. 56	neračárna				
Věr. 1. Pč	1. 8. 56	13. 8. 56	výslech				
Věr. 2. Pč			isobace				
"	6. 9. 58		neračárna				
"			NPT Pardubice				
Pardubice	3. 9. 58	3. 9. 58	neračárna				
"	4. 9. 58	13. 10. 58	knoflíky				
"	14. 10. 58	13. 11. 58	nemocná				
"	14. 11. 58	1. 4. 59	knoflíky				
"	2. 4. 59	9. 4. 59	nemocná				
"	10. 4. 59	23. 5. 59	knoflíky				
"	28. 5. 59	12. 5. 59	nemocná				

Národní archiv Praha, fond SSNV, inventární číslo Vacková Růžena (vybráno autorem).

Příloha č. 16

Část dopisu Růženy Vackové generálnímu tajemníkovi OSN Dagu Hammerskjöldovi z

28. června 1956

6

Ladubice, N. P. T. B/10 28. VI. 1956.

vážený pane tajemníku,

obracím se k Vám v naději, že při svém pobytu v Československu vnásete zákonně jako i do protiprávního postavení naší věžní, jinné je upřímý charakter, právní stav a samostatné i právo politických vězňů, třebaže podle definice, charakteristiky a obsahu mezinárodního práva nám náleží.

Dovolují si Vám, vážený pane generální tajemníku, Vám, který představíte autoritu vlády v kultuře lidského společenství, dokázat skutečnost našeho protiprávního postavení svou zkušeností a na svém případě.

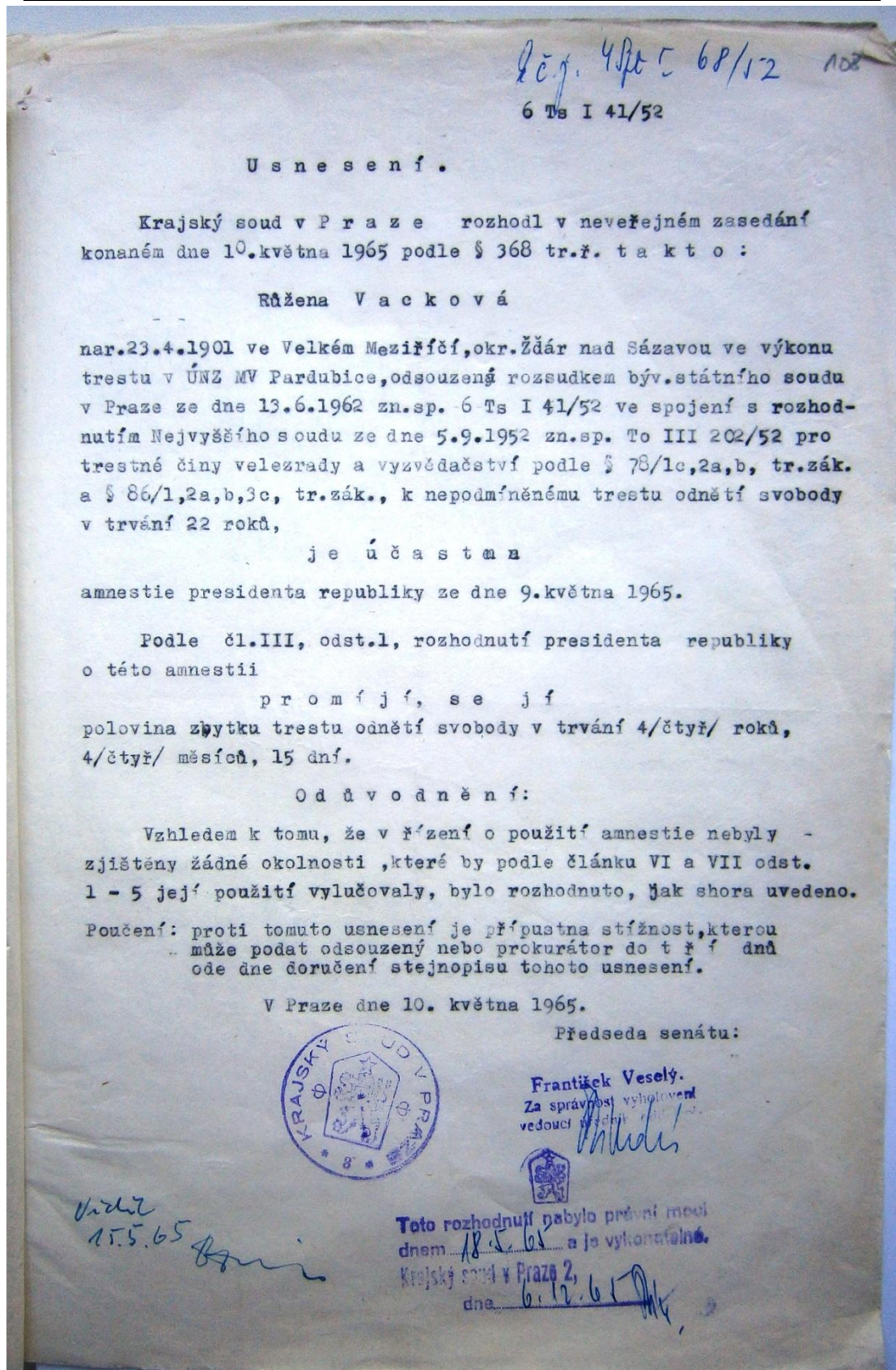
Jsem vězněna v různých věznicích a nyní tūti rok v ženské věznici v Ladubicích od r. 1952 (7. II. 1952) po odsouzení na základě obžaloby z Veligrady, Špimáři, ideálního kooperativní a pobuňovačství v oblasti církevní politické. Byla jsem také obžalována a odsouzena především proto, že jsem hájila a šířila věru a základy římsko-katolické církve a to způsobem, kterým je každý vězeň na měm místě a ve své funkci posuzován v době perzekuce. Mne třeba dokazovat Vám, pane generální tajemníku, že náboženství říše a křesťanský náboženský názor a církev byly perzekvovány. Detektivně bylo jsem i za sama, jako profesorka klavírní architektury na filosofické fakultě Karlovy univerzity v Praze, vyhoštěna z učitelství a zbavena učitelství činnosti právě proto, že můj sociální názor nesouhlasil s naukami marx-leninismu, a konkrádně jsem hájila alepři základní morální věnu.

Byla jsem tedy již před svým zatčením a odsouzením stíhána pro morální samostatné respektované v kulturním světě. Důležitě hájit jak práva obce, církve, vědy, tak základní lidské morality v míře a způsobu odpovědného vzájemně bylo mou samostatnou povinností - avšak říšská ideologie tuto povinnost stíhala.

Byla jsem utatně zavázána i četnou památkou

Příloha č. 17

Amnestie Růženy Vackové v roce 1965 zkracující délku trestu odnětí svobody

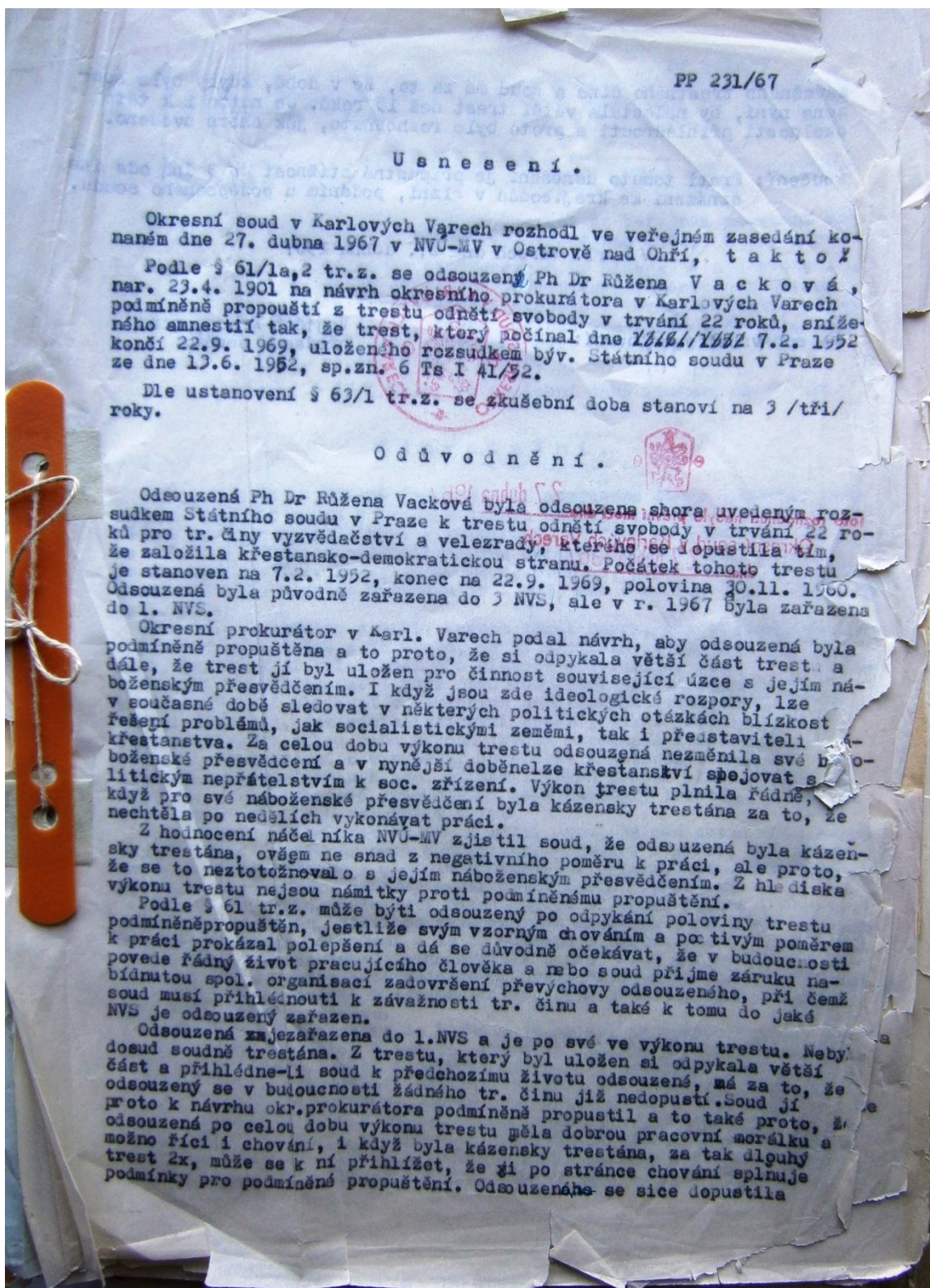

Národní archiv Praha, fond SSNV, inventární číslo Vacková Růžena.

Příloha č. 18

Část rozsudku Okresního soudu Karlovy Vary o podmíněčném propuštění Růženy

Vackové 27. 4. 1967

Příloha č. 19

Část rozsudku Krajského soudu Praha o rehabilitačním řízení konaného ve dnech 22.-

24. 4. 1969 ve věci O. Mádra, V. Jukla, V. Razika, R. Vackové, Ž. Langrové a M.

Vintrové

do mys. správy
čís. V-2742

110 15 Tr 71/69 494

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Z lástní senát krajského soudu v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDra Rudolfa Nesvačby a soudců JUDra Františka Fišla a JUDra Josefa Zázorky ve veřejném zasedání ve dnech 22.-24. dubna 1969 o návrzích podaných Th Dr. Otto Mádrým, Vladimírem Juklem, Václavem Razíkem, Ph Dr. Růženu Vackovou, Žofií Langrovou a Marií Vintrovou, na provedení rehabilitačního řízení podle zákona č. 82/68 Sb. t a k t o :

I/ Rozsudek státního soudu v Praze ze dne 13.6.1952, zn sp.6 Ts I 41/52 z r u š u j e se jako vadný z důvodu § 15 odst.1, písm. a, b, d, pokud se týče navrhovatele Václava Razíka i podle písm. e/ zák. č. 82/68 Sb.

II/ Zrušují se veškerá rozhodnutí na tento rozsudek navazující

III/ Obžalovaní :

1/ Th Dr. Otto Mádr ,
nar. 15.2.1917 v Praze, asistent bohoslovecké fakulty, bytem Praha 2
Wilhelma Piecka 20,

2/ Vladimír Jukl ,
nar. 19.4.1925 v Bratislavě, matematik-programátor filosofické fakul-
ty KU v Bratislavě , bytem Bratislava - Vילוá 17,

3/ Žofie Langrová ,
nar. 1.12.1896 ve Slatině u Brna , generální představená řádu Karla
Boromejského v Praze , bytem Znojmo - Hradiště 9 ,

4/ Marie Vintrová ,
nar. 24.6.1902 v Petrovicích , okr. Boskovice , představená řádů
Těšitelů Božského srdce v Rajhradě u Brna , bytem Liblín , okr. Ro-
kycany . ustav pro přestárné občany ,

5/ Ph Dr. Růžena Vacková ,
nar. 23.4.1901 ve Velkém Meziříčí , universitní profesorka v důcho-
du, bytem Praha 5 - Janáčkovo nábř. 7

bl. č. 1251

SEVT - 95 410 6 2654-66 - G 28

Archiv bezpečnostních složek ČR Praha, fond V-2742 MV. Mapa 1 (vybráno autorem).

Příloha č. 20

Rozsudek Krajského soudu Praha jednajícího ve dnech 25.–27. 3. 1975 o zrušení
rehabilitačního řízení z 24. dubna 1969

116 499
Tr 21/71

R O Z S U D E K
J M Ě N E M R E P U B L I K Y

Krajský soud v Praze v senátě složeném z předsedy JUDr. Oldřicha Fučíka a soudců JUDr. Marie Machovčákové a Petra Zavřela projednal ve veřejném zasedání konaném ve dnech 25. až 27. března 1975 návrh na soudní rehabilitaci obviněného JUDr. Otto Mádra a spol. a rozhodl t a k t o :

- I. Podle § 15 odst. 1, písm. b, z.č. 82/68 Sb. ve znění z.č. 70/70 Sb. se z r u š u j e ohledně obviněných Dr. Otto Mádra, Dr. Vladimíra Jukla, Dr. Růženy Vackové a zemř. Marie Vintrové jako vadný rozsudek býv. Státního soudu v Praze ze dne 13. června 1952 sp.zn. 6 Ts I 41/52.
Současně se zrušují všechna rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující.

II. OBVINĚNÍ

- 1) Dr. Otto M á d r , nar. 15.2.1919 v Praze, administrátor fary v Praze, bytem Praha 4 - Modřany, K dolům č. 5
- 2) Dr. Vladimír J u k l , nar. 19.4.1925 v Bratislavě, sekretář Jednoty slovenských matematiků a fyziků, bytem Bratislava, Slávičie údolie č. 14
- 3) Dr. Růžena V a c k o v á , nar. 23.4.1901, Velké Meziříčí, důchodkyně, bytem Praha 5, Janáčkovo nábřeží č. 7
- 4) zemř. Marie V i n t r o v á , nar. 24.6.1902 v Petrovících, posledně bytem Liblín, okr. Rokycany

j s o u v i n n í , ž e

- a) obvinění Dr. Otto Mádr, Dr. Vladimír Jukl a Dr. Růžena Vacková v době od roku 1948 do svého zatčení v Praze, Brně, Bratislavě a jinde, zúčastnili se činnosti v kroužcích katolické mládeže, v některých případech jejich činnost organizovali a podporovali a zanášeli do těchto kroužků tiskoviny podvrátěného charakteru.

t e d y

účastnili se činnosti organizace s cílem podvracet samostatnost

- 2 -

ústavní jednotu republiky nebo její lidově demokratické státní zřízení a společenský řád, které jsou zaručeny ústavou,

- b) obvinění Dr. Otto Mádr, Dr. Vladimír Jukl, Dr. Růžena Vacková a zemř. Marie Vintrová v době od roku 1948 do svého zatčení spolčili se navzájem a s jinými osobami ke sbírání zpráv rázu církevně politického, které byly zasílány nelegální cestou do zahraničí, nebo k tomuto úmyslně napomáhali,

t e d y

vyzvídali státní tajemství v úmyslu vyzradit je cizí moci a v některých případech je úmyslně vyzradili, nebo k tomuto úmyslně napomáhali

č í m ž s p á c h a l i

s přihlédnutím k § 16/1 tr.z.

- ad a) obvinění Dr. Otto Mádr, Dr. Vladimír Jukl a Dr. Růžena Vacková trestný čin podvracení republiky podle § 98/1 tr.z.
- ad b) obvinění Dr. Otto Mádr, Dr. Růžena Vacková a zemř. Marie Vintrová trestný čin vyzvědačství podle § 105/1 tr.z. a obvinění Dr. Vladimír Jukl pomoc k tr. činu vyzvědačství podle § 10/lc, § 105/1 tr.z.

Za to

s e o d s u z u j í

všichni obvinění podle § 105 odst. 1 tr.z., obvinění Dr. Mádr, Dr. Jukl a Dr. Vacková též za použití § 35/1 tr.z. k úhrnnému trestu odnětí svobody a to:

obviněný Dr. Otto Mádr v trvání 12 roků ne podmíněně
obviněný Dr. Vladimír Jukl v trvání 10 roků ne podmíněně
obviněná Dr. Růžena Vacková v trvání 11 roků ne podmíněně
obvinění zemř. Marie Vintrová v trvání 10 roků ne podmíněně

Podle § 39a, odst. 1,2, písm. c, tr.z. se pro výkon tohoto trestu všichni zařazují do III. nápravně výchovné skupiny.

Podle § 51/1a tr.z. se všem obviněným ukládá trest propadnutí majetku, kterého nabyli ku dni právní moci přezkoumávaného rozsudku, t.j. u obviněné Dr. Růženy Vackové ku dni 5.10.1952, u ostatních obviněných ku dni 16.6.1952.

Příloha č. 21

Usnesení Krajského soudu Praha o soudní rehabilitaci Růženy Vackové ze 17. 1. 1991
s vyměřením tzv. zbytkového trestu

